

Türkiye’de 1980 Sonrası Ulusal Mimarlık Yarışmaları
Sürecinde Yaşanan Gelişmeler, Karşılaşılan Problemler
ve Süreç Üzerine Değerlendirmeler

Abdullah Erdoğan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Haziran 2009

The Improvements Achieved and Problems Encountered
In the Process of National Architectural Competitions in
Turkey After 1980 and Evaluations on the Process

Abdullah Erdoğan

MASTER OF SCIENCE THESIS

Department of Architecture

June 2009

Türkiye’de 1980 Sonrası Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sürecinde Yaşanan Gelişmeler,
Karşılaşılan Problemler ve Süreç Üzerine Değerlendirmeler

Abdullah Erdoğan

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Lisansüstü Yönetmeliği Uyarınca
Mimarlık Anabilim Dalı
Bina Bilgisi Bilim Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ayşen Çelen Öztürk

Haziran - 2009

ONAY

Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Abdullah Erdoğan'ın YÜKSEK LİSANS tezi olarak hazırladığı “Türkiye’de 1980 Sonrası Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sürecinde Yaşanan Gelişmeler, Karşılaşılan Problemler ve Süreç Üzerine Değerlendirmeler” başlıklı bu çalışma, jürimizce lisansüstü yönetmeliğin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Ayşen Çelen Öztürk

İkinci Danışman : -

Yüksek Lisans Tez Savunma Jürisi:

Üye : Doç. Dr. Sadun Özel

Üye : Doç. Dr. Aysu Akalın

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ayşen Çelen Öztürk (Danışman)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Terane Mehemmedova

Üye : Yrd. Doç. Dr. Halil Dinçel

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Nimetullah BURNAK

Enstitü Müdürü

ÖZET

Mimarlık yarışmaları, gerçekleştirildikleri dönemdeki sosyal, siyasi, ekonomik koşullardan ve teknolojik verilerden etkilenir. Türkiye’de 1980 sonrası yarışmalar sürecinin de, bu koşullardan ve verilerden etkilendiği görülür. Türkiye’de 1980 sonrası yaşanan sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik gelişmeler toplumsal hayatı etkiler. Toplumsal hayatta yaşanan gelişmelerle birlikte toplum hızlı bir sosyalleşme sürecine girer. Bu sosyalleşme süreci ile mimarlık ortamında ve yarışmalarda yaşanan değişim ve gelişmeler, mimarlık yarışmaları sürecinde yeni bir dönemin başlangıcını oluşturur. Bu dönemde yarışmalar, sadece proje elde etme yöntemi olarak görülmez; aynı zamanda ‘söz’lerin söylendiği, fikirlerin tartışıldığı ve uç düşüncelerin sorgulandığı platformlar haline gelir. Süreçte, sivil toplum örgütlerinin, yerel yönetimlerin ve basın yayın organlarının önemi artar. İletişim teknolojisi, hızlı bir şekilde ilerleme göstererek mimarlığın sosyalleşme sürecini hızlandırır ve mimarlık toplumsallaşır. Süreçte yaşanan olumlu gelişmelere rağmen, yarışma öncesi hazırlık süreci, şartname ve programın hazırlanması, jüri oluşumu ve değerlendirmesi, jüri değerlendirme raporunun oluşturulması ve yarışma sonrası uygulama süreci gibi yarışma işleyiş sürecinin çeşitli aşamalarında karşılaşılan problemlerin, hem projelerin uygulama sürecine geçememesine neden olduğu, hem de yarışmalar ortamına zarar verdiği görülür. Tez kapsamında, Türkiye’de 1980 ve sonrası mimarlık ortamında ve yarışmalar sürecinde yaşanan değişim ve gelişmeleri belirlemek, yaşanan bu değişim ve gelişmelerin yarışmalar sürecinde bir kırılma noktası yaratıp yaratmadığını tespit etmek; yarışma işleyiş sürecinde karşılaşılan sorunları ve bu sorunların yarışmalar ortamına verdiği olumsuz sonuçları belirlemek, bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Bu kapsamda, 1980 sonrası dönemde mimarlık ortamında ve yarışmalar sürecinde yaşanan değişim ve dönüşümü yansıtan, süreçte karşılaşılan problemlere örnek olabilecek, döneminin önemli mimarlık yarışmaları ile konu desteklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: mimarlık yarışmaları, mimari tasarım, 1980 sonrası mimarlık, mimari yarışma süreci.

SUMMARY

Architectural competitions are influenced by the social, political, and economic circumstances and technological data. It is seen the competitions process in the post-1980 period in Turkey are influenced by these circumstances and data. Social, cultural, political and economic developments emerged after 1980 influence the social life in Turkey. The society goes through a rapid socialization period in line with the changes in the social life. The changes and developments in the architectural milieu observed in parallel to the mentioned socialization process translate into the beginning of a new period in architecture competitions. In such periods, competitions are not solely defined by a means to attain projects; they are transformed into platforms where ‘words’ are told, ideas are discussed and extreme views are questioned. Over the process, roles of civil society organizations, local administrations and press and media organs gain prominence. Demonstrating a rapid advance, communication technology accelerates the process of the socialization of architecture making it a socialized concept. The problems encountered in the different phases the process of competitions such as forming the list of conditions and program, jury formation and evaluation, formation of the jury evaluation report and implementation process after competition are observed to hinder turning the projects into practice as well as damage the competitions environment despite the favorable developments manifested throughout the process. This focus of this thesis study is to identify the changes and developments in the architectural platform and competitions observed in Turkey in and after 1980, determine whether or not the mentioned changes and developments lead to a breaking point in the competitions as a process and point out the problems encountered in the course of competitions as well as the negative results of those problems in the course of competitions. In this context, the study is rooted by important architecture of competitions, which reflect the changes and transformation in the architectural milieu and course of competitions and can exemplify the problems encountered during the process in the post-1980 period.

Key Words: architectural competitions, architectural design, architecture in the post 1980, the process of architectural competitions.

TEŞEKKÜR

Öncelikle gerek derslerimde ve gerekse tez çalışmalarımda, bana danışmanlık ederek, beni yönlendiren ve her türlü olanağı sağlayan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ayşen Çelen Öztürk'e, yüksek lisans eğitimim süresince bana katkı sağlayan ders hocalarıma, değerli jüri üyesi hocalarıma, bana değerli zamanlarını ayırarak sorularımı yanıtlayan ve konuyla ilgili olarak beni bilgilendiren Yüksek Mimar Hasan Özbay'a, Yüksek Mimar ve Restorasyon Uzmanı Yakup Hazan'a ve Mimar Y. Kenan Güvenç'e ve daima yanımda olan aileme teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Ayrıca, tez kapsamında araştırma konusuna ilişkin kaynak teşkil edecek belgelere ve bilgilere ulaşmamda yardımcı olan kişi ve kuruluşlara ve yüksek lisans eğitimim süresince bana burs sağlayarak eğitimime maddi yönden katkı sağlayan TÜBİTAK'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	V
SUMMARY	VI
TEŞEKKÜRLER	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ	X
ÇİZELGELER DİZİNİ	XII
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	2
1.2 Çalışmanın Yöntemi	3
2. MİMARLIK YARIŞMALARI	5
2.1 Mimarlık Yarışmaları ve Yarışma İşleyiş Süreci	5
2.2 Yarışmaların Amacı ve Önemi	8
2.3 Yarışma Şekilleri, Dünya'dan ve Türkiye'den Örnekler	10
2.3.1 Uluslararası mimarlık yarışmaları	10
2.3.2 Bölgesel mimarlık yarışmaları	13
2.3.3 Fikir yarışmaları	14
2.3.4 Ulusal mimarlık yarışmaları	15
2.4 Türkiye'de Ulusal Mimarlık Yarışmaları'nın Türleri ve Sınıflandırılması	16
3. TÜRKİYE'DE 1980 SONRASI MİMARLIK ORTAMI VE ULUSAL MİMARLIK YARIŞMA SÜRECİ	19
3.1 Türkiye'de 1980 Öncesi Mimarlık Ortamı ve Yarışmalara Genel Bir Bakış	19
3.1.1 1930-1950: Türkiye'de mimarlık ortamı ve yarışmalara genel bir bakış	19
3.1.2 1950-1980: Türkiye'de mimarlık ortamı ve yarışmalara genel bir bakış	28
3.2 Türkiye'de 1980 Sonrası Mimarlık Ortamı ve Ulusal Mimarlık Yarışmaları	31
3.2.1 Türkiye'de yaşanan sosyal, siyasi ve ekonomik gelişmeler ve bunların toplumsal hayata etkileri	31
3.2.2 Yaşanan gelişmelerin mimarlık ortamına etkileri	33
3.2.3 Türkiye'de 1980 sonrası dönemde gerçekleştirilen mimarlık yarışmalarının genel özellikleri ve analitik değerlendirilmesi	34

İÇİNDEKİLER (devam)

Sayfa

3.3 Türkiye’de 1980 Sonrası Dönemde Mimarlık Ortamında ve Yarışmalarda Yaşanan Değişim ve Gelişmeler	40
3.4 Türkiye’de 1980 Sonrası Yarışmalar Sürecinde Karşılaşılan Problemler ve Süreç Üzerine Değerlendirmeler	49
3.4.1 Yarışma işleyiş sürecinde karşılaşılan problemler	49
3.4.2 Mimarlık ortamında ve yarışmalarda karşılaşılan diğer sorunlar	58
3.5 Türkiye’de 1980 Sonrası Dönemde Mimarlık Ortamında ve Yarışmalarda Etkili Olan Akımlar, Anlayışlar ve Süreçte Etkili Olan İsimler	60
3.5.1 Mimarlık ortamında ve yarışmalarda etkili olan akım ve anlayışlar	60
3.5.2 Yarışmalar sürecinde etkili olan bir grup: ‘Gazili Mimarlar’	66
4. TÜRKİYE’DE 1980 SONRASI ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI SÜRECİNE ÖRNEK PROJE YARIŞMALARI	69
4.1 Projelerin Seçimi ve Değerlendirme Kriterleri	69
4.2 Ankara Kızılay Sosyal ve Rant Tesisleri Mimari Proje Yarışması (1980)	69
4.3 Ankara Büyükşehir Belediyesi Belediye Başkanlık Sarayı ile Ticari ve Sosyal Tesisleri Mimarlık-Mühendislik, Kentsel Tasarım Yarışması (2000)	79
4.4 UIA 2005 İstanbul Kongre Vadisi Ulusal Tasarım Yarışması (2004)	87
5. SONUÇ	97
6. KAYNAKLAR DİZİNİ	101
7. EKLER	106
Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları ..	107
Ek 2- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmalarının Yapı Tiplerine (İşlevlerine) Göre Dağılımı	122
Ek 3- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmalarının Analitik Değerlendirilmesi	123

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Şekil</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1 Sydney Opera Binası - 1973	10
Şekil 2.2 Reichstag - Yeni Alman Parlamento Binası - 1999	11
Şekil 2.3 Büyük Mısır Müzesi Yarışması - 1. Ödül	11
Şekil 2.4 Anıtkabir	12
Şekil 2.5 Berlin Büyükelçiliği Kançılırya Binası Proje Yarışması - 1. Ödül	12
Şekil 2.6 Serik Belediyesi Hizmet Binası ve Kültür Merkezi Yarışması - 1. Ödül	13
Şekil 2.7 Paris Yeni Mahkeme Binası Fikir Yarışması - İlk 3 ödül	14
Şekil 2.8 Bitlis Merkez Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması - 1.Ödül	15
Şekil 2.9 Savunma Sanayi Müsteşarlığı Yeni Hizmet Binası - 1. Ödül	17
Şekil 2.10 Başakşehir Kent Merkezi Ulusal Kentsel Tasarım Yarışması - 1. Ödül	18
Şekil 3.1 Sergi Evi - Mimar Şevki Balmumcu	23
Şekil 3.2 Bonatz Tarafından Opera Binasına Dönüştürülen Sergi Evi	24
Şekil 3.3 TBMM (Kamutay) Binası Holzmeister'in çizimleri	25
Şekil 3.4 Anıtkabir Yarışmasını Kazanan Proje - 1942	26
Şekil 3.5 İstanbul Adliye Sarayı Yarışması 1. Ödül (eskiz) - 1948	26
Şekil 3.6 İstanbul Belediye Sarayı Yarışması 1. Ödül (maket fotoğrafı) - 1952	27
Şekil 3.7 Antalya-Konyaaltı Doğa ve Kültür Parkı Alanı Proje Yarışması - 1. Ödül	43
Şekil 3.8 Bursa Kızıyakup Kent Parkı Kentsel Tasarım Yarışması - 1. Ödül	44
Şekil 3.9 C.S.O Konser Salonu ve Koro Çalışma Binaları Yarışması - 1. Ödül	45
Şekil 3.10 İzmir Adnan Menderes Dış Hatlar Havaalanı	48
Şekil 3.11 Kuşadası Belediyesi Ticaret ve Sosyal Tesisleri Proje Yarışması - 1. Ödül	62
Şekil 3.12 Fethiye Belediyesi Sosyal Kültürel Tesisleri Proje Yarışması - 1. Ödül	63
Şekil 3.13 Nevşehir Hacı Bektaş Veli Kültür Merkezi Proje Yarışması - 1. Ödül	64
Şekil 3.14 Muğla Dalaman Havaalanı Yeni Dış Hatlar Terminali Yarışması - 1. Ödül	65

ŞEKİLLER DİZİNİ (devam)

<u>Şekil</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 3.15 Antalya Altın Portakal Film Müzesi Yarışması - 1. Ödül	66
Şekil 4.1 Ankara Kızılay Sosyal ve Rant Tesisleri Mimari Proje Yarışması-Yarışma Alanı ve Yakın Çevresi	70
Şekil 4.2 Kızılay Binası ve Kızılay Parkı	72
Şekil 4.3 Güvenpark	73
Şekil 4.4 Ankara Kızılay Yarışması'nda 1. Ödülü Kazanıp Uygulanan Yapıda İç Atrium ve Zeminde Boşaltılan Alan	75
Şekil 4.5 Kızılay Binasının Bugünkü Hali	77
Şekil 4.6 Ankara Büyükşehir Belediyesi Belediye Başkanlık Sarayı ile Ticari ve Sosyal Tesisleri Yarışması-Yarışma Alanı ve Yakın Çevresi	79
Şekil 4.7 Yeni Uygulanan Ankara Büyükşehir Belediye Binası	86
Şekil 4.8 UIA 2005 İstanbul Kongre Vadisi Yarışması-Yarışma Alanı ve Yakın Çevresi...	90
Şekil 4.9 UIA 2005 İstanbul Kongre Vadisi Yarışması'nda 1. Ödül Alan Proje	93

ÇİZELGELER DİZİNİ

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
Çizelge 2.1 Yarışma İşleyiş Süreci	6
Çizelge 2.2 Türkiye’de Ulusal Mimari Yarışmaların Türleri ve Sınıflandırılması	16
Çizelge 3.1 Türkiye’de 1930-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimarlık Yarışmalarının Yıllara Göre Dağılımı	34
Çizelge 3.2 Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimarlık Yarışmalarının Yıllara Göre Dağılımı	35
Çizelge 3.3 Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimarlık Yarışmalarının Şekline Göre Dağılımı	36
Çizelge 3.4 Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimarlık Yarışmalarının Türüne Göre Dağılımı	37
Çizelge 3.5 Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimarlık Yarışmalarının Sınıfına ve Organizasyonuna Göre Dağılımı	38
Çizelge 3.6 Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimarlık Yarışmalarının Yarışmayı Çıkaran Kuruma Göre Dağılımı	38
Çizelge 3.7 Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimarlık Yarışmalarının İşlevine Göre Dağılımı	39
Çizelge 3.8 Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimarlık Yarışmalarının Konu Ağırlığına ve Yıllara Göre Dağılımı	43
Çizelge 3.9 Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimari ve Kentsel Tasarım Yarışmalarının Uygulama Durumuna Göre Dağılımı	55
Çizelge 3.10 Türkiye’de ve Almanya’da 1980-1991 arası dönemde açılan yarışma sayıları..	56
Çizelge 4.1 Ankara Kızılay Sosyal ve Rant Tesisleri Yarışması Künyesi	71
Çizelge 4.2 Ankara Büyükşehir Belediyesi Yarışması Künyesi	80
Çizelge 4.3 Ankara Büyükşehir Belediyesi Yarışması’nda İlk 3 Ödülü Alan Projeler	81
Çizelge 4.4 UIA 2005 İstanbul Kongre Vadisi Tasarım Yarışması Künyesi	88
Çizelge 4.5 UIA 2005 Kongre Vadisi Tasarım Yarışması’nda Ödül Alan Tasarımlar	89

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Mimarlık, insanların ihtiyaçları doğrultusunda oluşmuş, yaşamla iç içe geçen bir faaliyettir. Bu faaliyet ilk başlarda barınma ihtiyacını karşılamak için çıkar fakat, zamanla sosyal, siyasal, teknik ve teknolojik gelişmelerle birlikte toplumun ihtiyaçları artar ve barınma ihtiyacının yanında eğitim, kültür, eğlence gibi sosyal ihtiyaçlar da oluşur. Zamanla, beğeni kavramı gelişir; kent dokusuna uyumlu olma, işlevsellik, mekansal kalite, estetik olma, ölçek ve oran gibi çeşitli mimari kavramlar ortaya çıkar ve bu kavramlar çıkan ürünlere yansır. Mimarlık ortamında yaşanan bu hızlı gelişim ve değişim, globalleşen ve küreselleşen dünya'da yatırımların çoğalmasını ve kalitelileşmesini sağlar. Mimarlık, artık, bir toplumun sosyo-kültürel yapı kalitesinin ve gelişmişlik düzeyinin en önemli göstergesi haline gelir (Aran, 1992). Zamanla, devlet de bu yatırım hızına yetişemez ve özel sektörün oluşmasına ve gelişmesine neden olur. Yaşanan bu hızlı değişim ve gelişim sonucu, projeler farklı yollarla elde edilir, olur. Fakat, yarışmalar oluşan ürünün kaliteli ve verimli olması açısından, en çok tercih edilen yöntemlerden biri olur. Çünkü yarışmalarda, nitel olarak en iyiyi, ekonomik, işlevsel ve estetik olanı seçme gibi değerler vardır.

Mimarlık yarışmaları, gerçekleştirildikleri dönemin koşulları doğrultusunda proje yapmanın bir aracı olmasının yanında toplumsal, düşünsel ve teknolojik açıdan öncü rol oynarlar. Bununla beraber mimarlık yarışmaları, gerçekleştirildikleri dönemdeki sosyal ve siyasi koşullardan, teknolojik verilerden, çevresel faktörlerden ve mimari akımlardan etkilenir. Çünkü, yarışmalar toplumun yapısı ve kültürü ile yakından ilişkilidir.

Dünya'da projelerin yarışma yolu ile elde edilmesi süreci, özellikle 18. yüzyılın sonlarına doğru başlar. Türkiye'de ise, mimarlık ortamının oluşması ve yarışma geleneğinin başlaması dünya'ya göre geç olur. Ülkemizde mimarlık ortamının oluşması, Cumhuriyet dönemi ile başlar. Yapıların yarışma yolu ile elde edilmesine ise 1930'lu yıllardan sonra başlanılır. Türkiye'de, tarihsel süreç içerisinde, ülkedeki sosyal ve siyasi alanda yaşanan gelişmelere bağlı olarak mimarlık ortamında ve yarışmalarda önemli değişim ve gelişmeler yaşanır. Bu dönemlerden biri de 1980 ve sonrası sürecidir.

Türkiye’de 1980 sonrası dönemde, ülke tarihinde sosyal, siyasi, ekonomik ve toplumsal açıdan önemli gelişmeler yaşanır. Sosyal ve demokrat devlet anlayışı önem kazanır, bireysel hak ve özgürlükler artar. Sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimler önem kazanırlar. İletişim teknolojisi hızlı bir gelişme gösterir ve basın yayın organlarının sayıları artar. Yaşanan bu gelişmeler, mimarlık ortamını ve yarışmalar sürecini de etkiler. Tez kapsamında, 1980 sonrası dönemde, toplumsal alan başta olmak üzere her alanda yaşanan değişim ve gelişmelerin, mimarlık ortamı ve yarışmalar sürecini nasıl etkilediği araştırılmaktadır. Yaşanan gelişmeler, yarışmalar sürecinde bir kırılma noktası yaratır mı? Bu dönem, mimarlık yarışmaları sürecinde, yeni bir dönemin başlangıcı olarak görülebilir mi? Araştırma tezinde, bu sorulara cevap aranmaktadır. Bu kapsamda, 1980 sonrası dönemde, mimarlık ortamında ve yarışmalar sürecinde yaşanan sosyalleşme süreci, bu süreçle beraber yarışmalarda yaşanan değişim ve dönüşüm; yarışma öncesi hazırlık süreci, şartname ve programın hazırlanması, jüri oluşumu ve değerlendirmesi süreci, jüri değerlendirme raporunun oluşturulması ve yarışma sonrası proje elde etme süreci gibi yarışma işleyiş sürecinin çeşitli aşamalarında karşılaşılan problemler, örnek yarışma projeleri ile aktarılmaya çalışılmaktadır.

1.1 Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Türkiye’de 1980 ve sonrası dönemde yaşanan sosyal, siyasi ve toplumsal gelişmeleri ve bunların sonucunda mimarlık ortamında ve yarışmalar sürecinde yaşanan değişimleri ve gelişmeleri incelemek; yarışmalar sürecini, sürecin işleyişini, süreçte karşılaşılan problemleri aktarmak, bu problemlerin oluşmasında etken olan faktörleri belirlemek ve elde edilen bilgiler doğrultusunda genel bir değerlendirme yaparak sonuca varmak, bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Ayrıca tez kapsamında, Türkiye’de bu dönemde gerçekleştirilen mimarlık yarışmalarına ve bu yarışmaların genel özelliklerine de yer verilmektedir.

Bu kapsamda çalışmanın ilk giriş bölümünde, tezin amacı, kapsamı ve hipotezi aktarılmaktadır. İkinci bölümünde, mimarlık ve mimarlık yarışmaları ile ilgili ön bilgilendirme yapılmakta, yarışmaların amacına ve faydalarına değinilmektedir. Yarışma şekilleri, Dünya’dan ve Türkiye’den örnek yarışma projeleri ile ele alınmaktadır. Daha sonra, Türkiye’deki yarışma türleri ve sınıfları aktarılmaktadır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, Türkiye’de tarihsel süreç içerisinde yarışmalar ve dönemin mimarlık ortamı aktarılmaktadır. 1980 öncesi mimarlık ortamı ve yarışmalar süreci değerlendirildikten sonra, 1980 ve sonrası ülkemizde yaşanan sosyal, siyasi ve toplumsal gelişmelere ve bunların mimarlık ortamına ve yarışmalara olan etkileri aktarılır. Bu dönemde gerçekleştirilen yarışmaların genel özellikleri, yarışmalarda yaşanan değişim ve gelişmeler, karşılaşılan problemler detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Ayrıca, bu dönemde yarışmalar sürecinde etkili olan kişi ve gruplara ve bunların mimarlık ortamına olan etkilerine de yer verilmektedir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde, ülkemizde gerçekleşen ve döneminin önemli yarışma projeleri ile konu desteklenmektedir. Bu yarışmalar sırasıyla; Ankara Kızılay Sosyal ve Rant Tesisleri Mimari Proje Yarışması (1980), Ankara Büyükşehir Belediyesi Belediye Başkanlık Sarayı ile Ticari ve Sosyal Tesisleri Mimarlık Yarışması (2000) ve UIA (Uluslararası Mimarlar Birliği) 2005 İstanbul Kongre Vadisi Ulusal Tasarım Yarışması (2004)’dır. Örnek mimarlık yarışmaları seçilirken, 1980 sonrası mimarlık ortamında ve yarışmalar sürecinde yaşanan değişim ve dönüşümü yansıtan, yarışma aşamasında ve yarışma sonrası proje elde etme sürecinde (uygulama sürecinde) karşılaşılan problemlere örnek olabilecek yarışmalar olmasına dikkat edilmiştir. Seçilen her bir yarışmanın, yarışmalar ortamına kattığı değer, sürecinin nasıl işlediği ve süreçte ne tür sorunların ortaya çıktığı aktarılmaktadır.

Çalışmanın sonuç bölümünde ise, 1980 ve sonrası yarışmalar sürecinde yaşanan gelişmeler ve karşılaşılan problemler noktasında, örnek yarışma projeleri de dikkate alınarak genel bir değerlendirme yapılmaktadır.

1.2 Çalışmanın Yöntemi

Çalışma’da, belge tarama yöntemi kullanılarak literatüre yönelik araştırmalar yapılır. Özellikle, Mimarlar Odası’nın düzenli çıkan Mimarlık dergisi kronolojik sıra takip edilerek 1980-2008 dönemi sayıları incelenilir. Ayrıca, farklı mimarlık dergileri ve mimarlık kitaplarından da yararlanılır. Yarışmacı mimarlarla ve akademisyenlerle sözlü görüşmeler yapılır ve onların sürece ve süreçte karşılaşılan problemlere dönük değerlendirmeleri alınır. Sürecin işleyişi ve karşılaşılan problemlerin tespiti noktasında, örnek mimari proje yarışmaları ile konu desteklenmektedir. 1980 ve sonrası dönemde

gerçekleştirilen yarışmaların genel özellikleri ve uygulama durumları ile ilgili bilgilere literatürden ulaşılır, literatürden ulaşılamayan bilgilere ise yarışmayı kazanan mimarlarla yazılı görüşme yapılarak ulaşılır. Bu yöntemler sonucu elde edilen veriler toplanır, içeriğine göre ayrılır ve sentezlenir. Daha sonra, sürece dönük genel bir değerlendirme yapılır.

Türkiye’de 1980 sonrası yarışmalar süreci ve süreçte yaşanan gelişmelerle ilgili ayrıntılı bir araştırma konusunun olmayışı ve böyle bir çalışmanın mimarlık ortamına katkı sağlayacağı düşüncesi, bu araştırma tezinin yapılmasındaki önemli etkenlerdir.

BÖLÜM 2

MİMARLIK YARIŞMALARI

2.1 Mimarlık Yarışmaları ve Yarışma İşleyiş Süreci

Gerek kamu kurumlarının gerekse de özel kurumların projelerini elde ederken seçtikleri yöntemlerden biri olan yarışmalar, katılan projeler arasından bir jüri eliyle nitelik açısından en iyisini seçme prensibine dayanır. Bu seçim, objektif kriterlere göre subjektif şekilde yapılır. Yarışmalar, eleştiri, rekabet, kendini sınama ve geliştirme ortamı sunan; özgün, nitel, ekonomik ve fonksiyonel ürünler çıkarmayı amaçlayan, karşılaştırma ve ödüllendirme esaslarına dayalı bir platformdur. Mimarlık yarışmaları, mimarlık ortamının dönüşmesinde ve zenginleşmesinde etkin bir rol oynar. Bu açıdan, toplum ve mimarlık ortamı açısından son derece önemlidir.

Y. Hazan'a (2009, sözlü görüşme) göre, kamuoyunda yarışmalar pek fazla tercih edilmek istenmez. Yarışmalar için gereken zaman ve maddi kaynak, diğer proje elde etme yöntemlerinden daha fazladır. Bu nedenle yatırımcılar ve idareler, yarışma yöntemini pek fazla tercih etmek istemezler. Aslında yarışmaların, maliyet açısından pahalı olması onların kazançlı bir sistem olmadığını göstermez. Çünkü, kazancı sadece parasal açıdan değerlendirmek yanlış olur. Kazancı, niteliksel açıdan da değerlendirmek gerekir. Bu noktada yarışmalar, daha nitelikli projeler çıkmasını sağlar.

Ülkemizde yarışmalar dışında projeler şu yollarla edilir:

İhale yolu ile proje elde etme: Devlet yapılarının elde edilmesinde kullanılan ve en ucuz teklifi veren firmalara işin verilmesi prensibine dayanan proje elde etme yöntemidir. Nitelikten çok nicelik önemlidir. Bu yöntemle elde edilen projeler genel olarak, teknik ve teknolojik açıdan zayıf, döneminin yapım özelliklerini karşılayamayan ve en önemlisi mimari bir kimliği ve dili olmayan sıradan projelerdir.

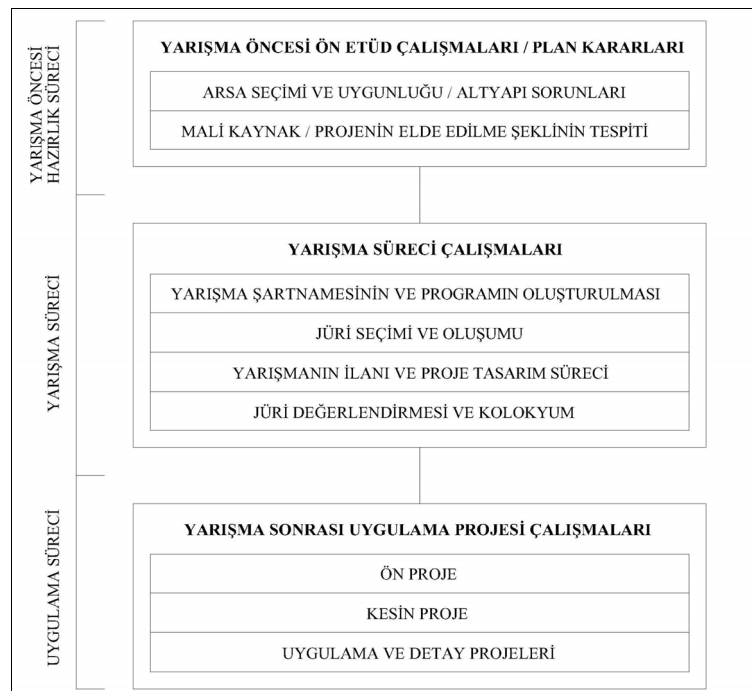
Doğrudan iş verme yolu ile proje elde etme: Özel kurumların projelerini elde ederken kullandıkları, bir mimarlık bürosuna işin doğrudan verilmesi prensibine dayalı bir yöntemdir. Bu yöntemde, işin verileceği mimarın iş deneyimi ve referansları belirleyici faktördür. Bu yöntem kamuda pek fazla tercih edilmemektedir.

Son yıllarda, doğrudan iş verme yönteminin farklı şekillerde yapıldığı görülür. Özel kurumlar, birden fazla mimarlık bürosundan avan proje teklifi alarak, bu projeler arasından, oluşturdukları seçici bir kurul ile bir proje seçmekte ve o projeyi uygulamaktadır. Davetli yarışma olarak da adlandırılan bu yöntemin, yarışma olup olmadığı mimarlık ortamında çok tartışılmaktadır. Güvenç'e göre (2004), bu yöntem bir yarışma ortamı değil; bir çoklu ihale yöntemidir. Davetli yarışmalar artık iş almada, sümenaltı yönteminin bir parçası haline gelmiş durumdadır. Bu yarışma biçimi hakkında Özbay (2009, sözlü görüşme) da şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

“Yarışmalar bir kurallar dizisidir. Hak ve sorumlulukları vardır. Yarışmacıyı koruyan hukuksal boyutu vardır. Projeleri değerlendirmesi noktasında tarafsız bir jüri vardır. Fakat davetli yarışmaların kuralları ve mekanizması çok farklıdır. Bu açıdan davetli yarışmaları, yarışma olarak görmek ve değerlendirmek yanlış olur.”

İşveren, yüklenici ve kullanıcılar açısından verimin yüksek olduğu yarışmaların kendine özgü bir süreci vardır. Bu süreç, hazırlık ve ön etüd çalışmaları, şartname ve programın oluşumu, jüri oluşumu, proje-tasarım süreci, jüri değerlendirmesi, kolokyum ve yarışma sonrası proje elde etme (uygulama) süreçlerinden oluşur (Bkz. Çizelge2.1).

Çizelge 2.1 Yarışma İşleyiş Süreci

Yarışma işleyiş sürecinde ilk aşama, bir kamu kurumunun ya da özel sektörün kendi yapısını elde etmek için bir yarışma açma isteğidir. Türkiye’de yarışmalar, kamu kuruluşları tarafından ya da özel sektör tarafından açılabilir. Kamu kuruluşlarının açtığı ve finansmanı devlet bütçesinden karşılanan yarışmalar, Bayındırlık Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü’nün çıkarmış olduğu ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa göre dayanılarak hazırlanan ‘Mühendislik ve Mimarlık Proje Yarışma Yönetmeliği’ne göre açılmaktadır. Özel kurumların açtığı yarışmalar ise, Mimarlar Odası’nın ‘Mühendislik Mimarlık Şehircilik ve Kentsel Tasarım Yarışmaları Yönetmeliği’ne göre açılmaktadır. Mimarlık yarışmaları, organizatör kişi ya da kurum tarafından seçilen yöntemlerden biri belirlenerek, sınırlı (ön seçimli) ya da tüm mimarlara açık olarak düzenlenebilir. Yarışma açma isteği oluştuktan sonra, yarışmacılara verilmek üzere bir yazılı belge başka bir ifadeyle şartname hazırlanması gerekliliği vardır. Şartname ve programın oluşturulması süreci, önemli bir süreçtir. Yeterince iyi hazırlanmamış ve yarışmacıları kısıtlayıcı bir tavır sergileyen şartnameler, daha baştan yarışma sürecini olumsuz etkiler ve istenilen düzeyde farklı tasarımlar çıkmasına olanak tanımaz. Şartnameler, yarışmacıları kısıtlamamalı; aksine onları özgür bırakmalı ve doğru sorular sormalı ki, uygun ve özgün tasarımlar çıkabilmesine olanak olsun.

Süreçte diğer önemli bir aşama, jüri seçimidir. Yarışma jürisinin oluşumu da en az şartname hazırlanması kadar önemlidir. Çünkü jüri, yarışmanın her aşamasında aktif bir rol oynar. Bakanlığın yönetmeliğine göre açılan yarışmalarda jüriler, Bakanlığın ve yarışmayı açan idarenin yöneticileri tarafından belirlenmektedir. Mimarlar Odası’nın bu süreçte, jüri oluşumuna katkısı çok azdır. Asli jüri üyelerinin; beş kişilik jürilerde en az biri, yedi kişilik jürilerde en az ikisi, yedek jüri üyelerinin ise en az biri TMMOB (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği)’nin ilgili meslek odasından istenecek iki katı aday listesinden idarelerce seçilerek atanır (Bayındırlık Bakanlığı Yarışmalar Yönetmeliği). Bu yönetmeliğe göre çıkmış yarışmalarda, jüride en az bir inşaat mühendisi bulundurma şartı vardır. Mimarlar Odası’nın Mühendislik Mimarlık Şehircilik ve Kentsel Tasarım Yarışmaları Yönetmeliği’ne göre açılan yarışmalarda ise jüriler, Oda’nın Yarışmalar Komitesi’nce belirlenmektedir. Asli jürisinde inşaat mühendisi bulunmamaktadır.

Yarışma şartnamesi ve jüri oluşumu yapıldıktan sonra, yarışma resmi gazetede ve ilgili yayın organlarında ilan edilir. Şartnamede bildirilen süre içinde ilgili kuruma ulaşan ve şartnamede bildirilen ‘yarışmaya girme koşulları’na uyan eserlerin tümü, değerlendirmeye hak kazanır. Projeler, önceden tespit edilen ve alanında yetkin kişilerden oluşan jüri tarafından incelenir; elemeler sonucunda projeler, oylama ile ya da yarışma jürisinin tespit ettiği yöntem usulünce seçilerek derecelendirme ve ödüllendirme yapılır. Sonuçlar resmi gazetede ve ilgili yayın organlarında ilan edilir. Sonuçlar ilan edildikten sonra jürinin belirleyeceği bir tarihte yarışma kolokyumu yapılır ve tüm projeler üzerine değerlendirmelerde bulunulur. Kolokyumlar, projeler üzerinde fikir alışverişi ve tartışma ortamları sunmaları açısından önemli toplantılardır.

Yarışma yolu ile elde edilen tasarımlar, sadece ön projelerin elde edilmesine yöneliktir. İhale yöntemiyle elde edilen projeler ise tüm uygulama ve detay projelerini içerir. Kamuda, yarışmada 1. ödülü alan projenin uygulanması yıllık yatırım programında yer alması ile mümkündür. Proje yıllık yatırım programında yer alıyorsa, proje işi, yarışmada 1. olan proje müellifine ihale usulü ile verilir. Fakat taraflar arasında anlaşma sağlanamazsa, kurum 2. olan projeye işi verebilir veya yarışmayı iptal edebilir. Yine, yarışma programında veya arsada herhangi bir değişiklik olursa, kurum yarışmayı iptal edebilir. Bu maddeler, yarışmalar sürecinde zaman zaman olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir.

Türkiye’de, tarihsel süreç içerisinde, yarışma işleyiş sürecinde çeşitli problemlerle karşılaşmıştır. Özellikle 1980 sonrası dönemde yarışma işleyiş sürecinde karşılaşılan problemlerin, mimarlık ortamına ve yarışmalar sürecine zarar verdiği görülmektedir. Çalışmanın ileriki bölümlerinde, bu konu detaylı bir şekilde ele alınmaktadır.

2.2 Yarışmaların Amacı ve Önemi

Mimarlık yarışmaları, idareler açısından çoğunlukla nitelikli yapı elde etme amacı taşıırken, mimarlar açısından özgür bir düşünce-tasarım platformu olmasının yanı sıra deneyim kazanma mekanizmasıdır. Mimari yarışmalarda her mimar, kentsel ve yapısal durum ile kent ve yapı sorunlarına karşı, kendi sözlerini ve çözümlerini tasarımları aracılığıyla söylerler. Bu açıdan, yarışmaya katılan her bir tasarım değerlidir ve

önemlidir. Tasarım, kişilerin özellikleri, birikimleri ve düşünceleri doğrultusunda farklılık gösterir. Bu da, yarışmalarda zengin bir ürün çeşitliliği olmasını sağlar.

Yarışmaların, toplum, çevre, mimarlık ortamı, mimarlık eğitimi ve mimarlar açısından önemli faydaları vardır. Mimarlık yarışmaları, öncelikle mimarlık kültürünün zenginleşmesini sağlar. Bu açıdan, yarışmaların önemi büyüktür. Yarışmalar, herkesin katkısına açık ve kamuoyu bilgisinde olur; yani, şeffaf bir ortamda gerçekleşir. Bu da kamuoyu bilincinin oluşmasını sağlar. Kamusal alan yaratmayı ve artırmayı teşvik eder. Çarpık kentleşmeyi önlemeye çalışır. Topluma, kent dokusuna uyumlu nitelikli yapılar kazandırır.

Mimarlar, havaalanı, hükümet konağı, ofis, hastane, kültür merkezi gibi farklı işlevlerde tasarım yapma imkanı sağlar ve bu tasarımları uygulama şansı verir. Bu tür farklı işlevli ve büyük projelerde, mimarlara disiplinler arası çalışma ve kendini geliştirme olanağı sunar.

Mimarlık ortamına dinamizm getirerek, mesleki rekabet bilincinin gelişmesini sağlar. Mimarlar sürekli kendini geliştirme, yenileme bilincini aşılar. Yarattıkları tartışma ortamı ile mesleki değerlerin oluşmasına katkı sağlar. Mimarların mesleki haklarının korunmasına ve geliştirilmesine olanak tanır.

Mimarlık yarışmaları, hem süreci hem de sonucu itibariyle öğrencilerin mesleki gelişimlerini destekler. Onlara eğitimleri süresince gördükleri tasarım bilgilerini uygulama ve geliştirme fırsatı tanır. Genç ve yetenekli mimarların isimlerini duyurabilmeleri için en uygun ortamı sağlar. Geleceğin donanımlı mimar adaylarını yetiştirmede en sağlıklı yolu teşkil eder.

Mimarlık yayınları için önemli kaynaklardan birini oluşturur. Tarihsel süreç içerisinde, 1930'lu yıllarda çıkan ve ilk mimarlık dergisi olan 'Arkitekt' başta olmak üzere günümüze kadar çıkan tüm mimarlık dergileri için yarışmalar önemli kaynaklardan birini oluşturmuştur. Özellikle 1980 sonrası dönemde, iletişim teknolojisinin hızlı bir şekilde ilerlemesi sonucu internet ortamının gelişmesiyle birlikte, yarışmalar, mimarlıkla ilgili sitelerde de yer almakta ve konuyla ilgilenen herkes tarafından yakından takip edilebilmektedir.

2.3 Yarışma Şekilleri, Dünya'dan ve Türkiye'den Örnekler

Mimarlık yarışmaları tasarlanması istenilen projelerin, büyüklüğüne, önemine ve uygulama durumuna göre uluslararası, ulusal, bölgesel ve fikir yarışmaları olmak üzere 4 şekilde yapılır (TMMOB Mimarlar Odası Yönetmeliği). Fakat, Bayındırlık Bakanlığı yönetmeliğinde fikir yarışmaları yarışma şekli olarak değil, yarışma türü olarak değerlendirilmektedir.

2.3.1 Uluslararası mimarlık yarışmaları

Uluslararası mimarlık yarışmaları, uluslararası platformda yapılan ve bütün ülkelerin mimarlarına açık olduğu için evrensel rekabet ortamı yaratan bir yarışma şeklidir. Dünya'da ve Türkiye'de daha nitelikli projeler elde etmek için kullanılan bir yöntemdir. Farklı tarihsel geçmişe sahip ülkelere gelen mimarların tek bir konu üzerine çalışıp, değişik bakış açılarını yansıtan projeler sunmaları, önerilerin çeşitliliğini artıran önemli bir etkidir. Bu tür yarışmalarda, mimarlık alanındaki yeni ve ortak eğilimler görülebilmektedir. Dünya'da bu tür yarışmaların birçok örneği vardır ve seçilen projeler çoğunlukla mimarlık çevrelerinde olumlu karşılanmaktadır. Bu yapılar, yapıldıkları kente ve o döneme damgasını vurabilmektedir.

1957 yılında açılan Sydney Opera Binası Yarışması uluslararası yarışma şeklinin önemli örneklerinden biridir. Danimarkalı mimar Jorn Utzon tarafından tasarlanan yapı alışılmış opera binalarını taklit etmemekte ve onlara benzememektedir. O zamanlar genç bir mimar olan Utzon, konuya kendine özgü soyut bir yorum getirmiştir. Yapının uygulanması, uzun bir zaman almış ve 1973 yılında tamamlanmıştır. Yapı, Sydney'in ve Avustralya kıtasının simge yapısı haline gelmiştir (Bkz. Şekil 2.1).

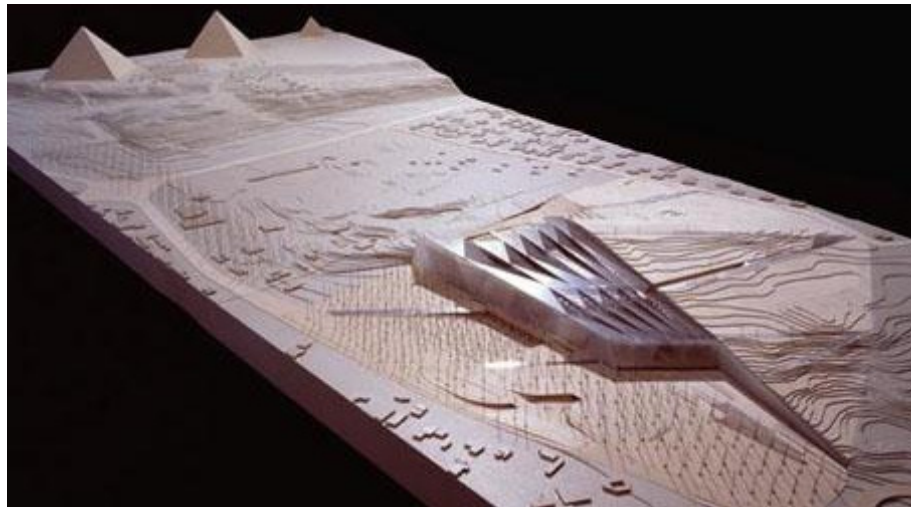
Şekil 2.1 Sydney Opera Binası - 1973

1992 yılında açılan ve 1999 yılında uygulanan Yeni Alman Parlamento Binası Yarışması, Reichstag, uluslararası mimarlık yarışması sonucu elde edilmiştir. Norman Foster tarafından tasarlanan yapı, modern ve teknolojik bir yapıdır (Bkz. Şekil 2.2).

Şekil 2.2 Reichstag - Yeni Alman Parlamento Binası - 1999

2002 yılında yarışmaya çıkarılan ve 2003 yılında sonuçlanan ‘Büyük Mısır Müzesi Uluslararası Proje Yarışması’ döneminin önemli ve rekor bir katılımın olduğu yarışmadır. Türkiye’den de yoğun katılımın olduğu yarışmada, toplam 1550 proje değerlendirmeye alınmıştır. Projeler arasında 1. Ödül, İrlandalı Heneghan Peng Architects tarafından tasarlanan proje layık görülür (Bkz. Şekil 2.3).

Şekil 2.3 Büyük Mısır Müzesi Yarışması - 1. Ödül

Türkiye’de düzenlenen uluslararası yarışmalar, UIA (Uluslararası Mimarlar Birliği)’nin uluslararası yarışma yönetmeliğine tabidir. Türkiye’de tarihsel süreç içerisinde gerçekleştirilen önemli uluslararası mimarlık yarışmalarından biri ‘Anıtkabir Proje Yarışması’dır. Yarışma, 1941 yılında sonuçlanmıştır. Hükümetçe kurulan Türk ve yabancı mimar ve sanatçılardan oluşan tarafsız jüri, 47 eserden 3 tanesini ödül almaya layık görür. Bu projeler arasından, Emin Onat ve Orhan Arda tarafından tasarlanan yapı uygulanmaya değer bulunur. 1944 yılında temeli atılan yapı, 1953 yılında tamamlanır (Bkz. Şekil 2.4).

Şekil 2.4 Anıtkabir

Türkiye’de son yıllarda gerçekleşen uluslararası yarışmalardan biri, ‘T.C Berlin Büyükelçiliği Kançılırya Binası Mimari Proje Yarışması’dır. 2007 yılında yapılan yarışmada 1. ödüle, Alman mimar Neuendorf’un projesi layık görülür (Bkz. Şekil 2.5)

Şekil 2.5 Berlin Büyükelçiliği Kançılırya Binası Proje Yarışması - 1. Ödül

2.3.2 Bölgesel mimarlık yarışmaları

Uluslararası düzenlenen bölgesel mimari yarışmalar, benzer kültür ve tarihsel geçmişe sahip en az iki bölge veya ülkenin katılımıyla gerçekleşebilmektedir. Türkiye’de ise bu yarışmalar, üye sayıları en az 200 kişi olmak kaydıyla ilgili meslek odasının sadece bir şube bölgesi içinde faaliyet gösteren üyelerin katılabileceği şekilde yapılırlar. Bölgesel yarışmaya açılacak konuların üst sınırları, ilgili yönetmeliğe göre, mimari yarışmalarda 5000m², şehir yarışmalarında 500 hektarlık alan ya da 30.000 nüfuslu yerleşim yeri, peyzaj ve kentsel yarışmalarında ise 10.000m²’dir. Ancak, konunun önemine göre bu değerlerin altında kalan konular jüri kararıyla ulusal yarışmaya çıkartılabilir. GAP, özel çevre koruma bölgesi, milli park, arkeolojik, kentsel ve doğal sit alanları, turizm bölge alanları gibi özel kanunlarla belirtilmiş alanlarda bölgesel yarışma açılmaz (Bayındırlık Bakanlığı Yarışmalar Yönetmeliği, Madde 6). Bu yarışma şekli, Türkiye’de fazla gelişmemiştir ve sayıları azdır.

2006 yılında gerçekleştirilen ‘Antalya Serik Belediyesi Hizmet Binası ve Kültür Merkezi Bölgesel Mimari Proje Yarışması’ Türkiye’de gerçekleştirilen bölgesel yarışmalara bir örnektir. Bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik kültürüyle örtüşen, yapı karakteri ile Serik ilçesini temsil eden bir yapı istenilen yarışmada 1. Ödüle, Alper Öden ve Ali Özer tarafından tasarlanan proje layık görülür (Bkz. Şekil 2.6).

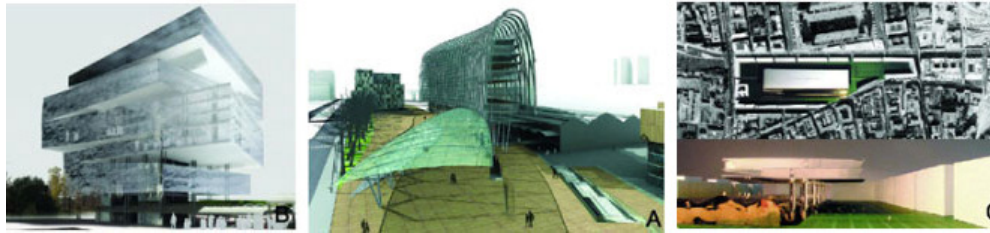
Şekil 2.6 Serik Belediyesi Hizmet Binası ve Kültür Merkezi Yarışması - 1. Ödül

2006 yılında gerçekleştirilen ‘Antalya Varsak Belediye Binası Yarışması’ da, bölgesel olarak düzenlenmiştir. Yarışmada 1. ödüle, Emel Akar Sönmez tarafından tasarlanan proje layık görülür.

2.3.3 Fikir yarışmaları

Fikir yarışmaları, herkese açık veya özel koşullu olabilen, uygulama amaçlı olmayan konularda, özellikle araştırma çalışmalarını desteklemek amacıyla açılan yarışmalardır. Bu yöntemle, öneri fikir projeleri üzerinden konu ile ilgili problemleri ve çözümleri görme olanağı sağlanmakta ve yeni düşünceler sorgulanmaktadır. Bu yarışmalar, daha sonra açılacak başka bir yarışmaya veya uygulamaya yönelik proje çalışmalarına hazırlık da teşkil edebilir.

Dünya’da çoğu önemli yarışmalarda başvurulan bir yöntem olan fikir yarışmaları, proje alanı ve arsa sorunlarını anlamaya dönük ön bilgilenme amaçlı çıkarılmaktadır. Dünya’da uluslararası düzeyde çıkarılan son yarışmalardan biri ‘Paris Yeni Mahkeme Binası Kentsel Tasarım Fikir Yarışması’dır. 275 başvurunun olduğu ve bunlardan 200 tanesinin değerlendirmeye alındığı yarışma da jüri, 3 projeyi ödüle ve 7 projeyi de takdire layık bulmuştur (Bkz. Şekil 2.7).

Şekil 2.7 Paris Yeni Mahkeme Binası Fikir Yarışması - İlk 3 ödül

Dünya’da çok kullanılan bu yarışma şekli, Türkiye’de 1980 sonrası süreçte gelişme göstermektedir. 1984 yılında gerçekleştirilen ‘Bursa Tarihi Kentte Yeni Yerleşme ve Yapılaşma (Yeşilkent) Fikir Yarışması’, 1987 yılında gerçekleştirilen ‘Ankara Kaleiçi Koruma ve Geliştirme İmar Planı Proje Yarışması’, 1991 yılında gerçekleştirilen ‘Gelenekten Geleceğe Konut Fikir Yarışması’, 1993 yılında gerçekleştirilen ‘Kartal Merkez Sahil Kesimi Düzenleme Fikir Yarışması’, 2005 yılında gerçekleştirilen ‘Gebze Tarihi Kent Merkezi Kentsel Tasarım Fikir Proje Yarışması’, 2007 yılında gerçekleştirilen ‘Maltepe Bölge Parkı Fikir Projesi Yarışması’ ve 2009 yılında gerçekleştirilen ‘Sarıkamış Harekatı Anma Alanları Fikir Yarışması’, Türkiye’de gerçekleştirilen fikir yarışmalarından bazılarıdır.

2.3.4 Ulusal mimarlık yarışmaları

Türkiye’de, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine kayıtlı tüm mühendis ve mimarların girebileceği şekilde yapılan ve yarışmalar yönetmeliğın ‘yarışmaya katılma esasları’nı sağlayan mimar ve mühendislerin katılabildiği ‘ulusal’ düzeyde gerçekleşen yarışmalardır. Türkiye’de gerçekleştirilen mimari yarışmaların büyük çoğunluğu bu şekilde yapılmaktadır. 2005 yılında gerçekleştirilen ‘Eskişehir Tepebaşı Hizmet Binası’, 2006 yılında gerçekleştirilen ‘TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi) Kütüphane ve Araştırma Merkezi Arşiv Binası ve Genel Sekreterlik Hizmet Binası ve Ziyaretçi Kabul Binası Yarışması’, 2008 yılında gerçekleştirilen ‘Danıştay Başkanlığı Hizmet Binası Yarışması’, ‘Dışişleri Bakanlığı Kongre Merkezi Binası Yarışması’ ve ‘Bitlis Merkez Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması’, Türkiye’de gerçekleştirilen ulusal mimari proje yarışmalarından sadece birkaçıdır. 2008 yılının son döneminde gerçekleştirilen ‘Bitlis Merkez Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması’ ulusal düzeyde gerçekleştirilen ve katılımın yoğun olduğu bir yarışma olmuştur. 89 projenin katıldığı yarışmada, 1. ödüle, Abdullah Erdoğan, Evrim İşlek ve Halil İbrahim Çelik tarafından tasarlanan proje layık görülür (Bkz. Şekil 2.8).

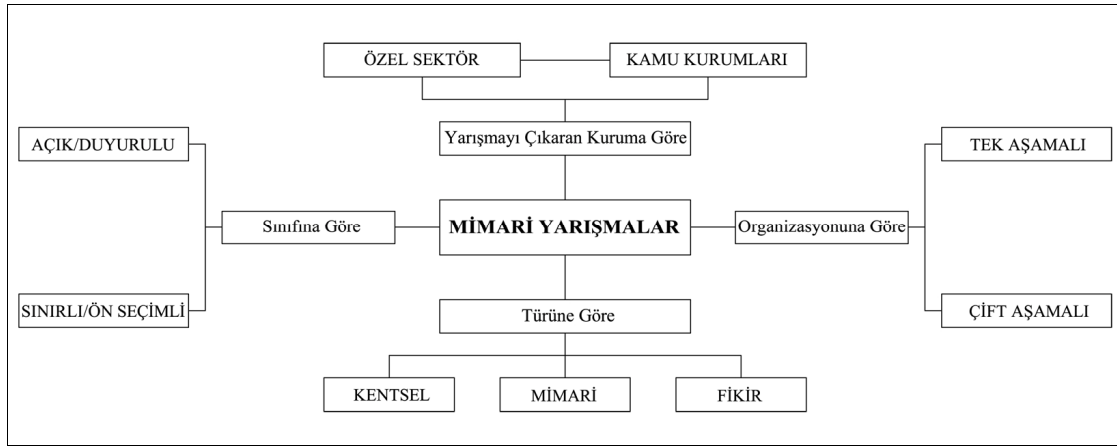

Şekil 2.8 Bitlis Merkez Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması - 1.Ödül

2.4 Türkiye’de Ulusal Mimarlık Yarışmalarının Türleri ve Sınıflandırılması

Türkiye’de gerçekleştirilen yarışmalar, kamu kurumları ya da özel sektör tarafından açılmaktadırlar. Yarışmalar, türüne, sınıfına ve organizasyonuna göre şu şekilde ayrılır (Bkz. Çizelge 2.2).

Çizelge 2.2 Türkiye’de Ulusal Mimari Yarışmaların Türleri ve Sınıflandırılması

Yarışma türüne göre: Türkiye’de Bayındırlık Bakanlığı’nın ve Mimarlar Odası’nın hazırladığı yarışma yönetmeliklerinde fikir ve proje yarışması ayırımı yapılmadan, tüm yarışmalar ‘proje yarışması’ adı altında açıklanmaktadır (Akansel, 2002). Bayındırlık Bakanlığı’nın Yarışmalar Yönetmeliği’nde yarışmalar türlerine göre, mimarlık yarışmaları, mühendislik proje yarışmaları, şehir ve bölge planlama yarışmaları, peyzaj mimarlığı proje yarışmaları, kentsel tasarım proje yarışmaları, güzel sanat eserleri yarışmaları, fikir yarışmaları ve ortakçıl yarışmalar olmak üzere gruplandırılır (Bayındırlık Bakanlığı Yarışmalar Yönetmeliği). Mimarlık yarışmaları kendi içerisinde değerlendirildiğinde, konu türüne ve uygulanabilirliğine göre **kentsel, mimari ve fikir** yarışması olmak üzere 3 grupta toplanabilir. Kentsel tasarım yarışmaları, kamusal alanlarda, kent kimliğini belirleyici, kentin doğal, kültürel, tarihi ve sosyal özellikleri ile kullanımları açısından önem taşıyan kesimler için özel uygulama ayrıntıları içerecek biçimde hazırlanan plan ve proje yarışmalarıdır. Ayrıca, bu yarışmalarda, olabilirlik, yaşanabilirlik, sürdürülebilirlik, ve maliyet analizi konularında öneriler geliştirmesi beklenilir. Ülkemizde, kentsel yarışma olgusu 1980’lere kadar gelişmiş bir yarışma türü değildir; fakat 1980 sonrası süreçte, ülkemizde giderek önem

kazanmaya başladığı görülür. Diğer bir yarışma türü olan mimari yarışmalar, insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri ve çeşitli ihtiyaçlarını giderebilmeleri için gerekli yapı ve yapı topluluklarının çevresiyle beraber ele alındığı; estetik, işlevsel ve ekonomik çözümleri içeren tasarım yarışmalarıdır. Konut, alışveriş merkezi, müze, konser salonu, eğitim merkezi, otobüs terminali ve havaalanı gibi farklı işlevli yapılar mimari yarışmalarla elde edilebilmektedir. Fikir yarışmaları ise, çeşitli tasarım alanlarında daha sonraki plan ve proje kademelerine temel olacak fikir, kavram ve yaklaşımların ortaya konulması, temel veri ve programların belirlenmesi amacıyla açılan yarışmalardır.

Yarışma sınıfına göre: Türkiye’de mimarlık yarışmaları ilgili yarışmalar yönetmeliklerine göre, **açık (serbest)** ve **sınırlı (ön seçimli)** olarak açılabilir. Açık yarışmalar, tüm mimarlara açık yarışmalardır. Sınırlı yarışmalar ise, idarenin önerisi ve jürinin gerekli görmesi durumunda, mesleki uzmanlık ve mesleki deneyim gerektiren ve bu kriterlere göre seçilen en az 3 yarışmacının arasında gerçekleştirilen yarışmalardır. Bu tür yarışmalarda, genellikle, genç mimarların katılımına olanak tanınmadığı için bu tür yarışmalar, mimarlık camiasında eleştirilere neden olabilmektedir. Bu yarışmaları genellikle özel şirketler tercih etmektedirler. Çünkü, süreçte ve proje seçiminde daha etkin olabilmektedirler. Kamu kurumları da bazen bu sınıfta yarışmalar açmaktadır. 2006 yılında gerçekleştirilen ‘M.S.B (Milli Savunma Bakanlığı) Savunma Sanayi Müsteşarlığı Yeni Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması’ sınırlı (ön seçimli) şekilde yapılır. Jüri değerlendirmeleri sonucunda 1. ödüle, Mehmet Soylu ve Mete Öz tarafından tasarlanan projeyi layık görür (Bkz. Şekil 2.9).

Şekil 2.9 Savunma Sanayi Müsteşarlığı Yeni Hizmet Binası - 1. Ödül

Yarışma organizasyonuna göre: Türkiye’de gerçekleştirilen mimarlık yarışmaları ilgili yarışmalar yönetmeliklerine göre, organizasyon açısından **tek aşamalı** ve **çift aşamalı** olarak açılabilir. Ulusal Mimarlık Yarışmaları, yarışma konusunun önemine, kapsamına ve büyüklük ölçeğine göre tek aşamalı veya iki aşamalı yapılabilir. Tek aşamalı yarışmalar genellikle küçük ve orta ölçekli projeler için tercih edilmektedir. İki aşamalı yarışmalarda, ilk aşama konu üzerindeki genel yaklaşımın belirlenmesine yöneliktir, bu kapsamda yarışmacılardan fikrini anlatabilecek basit eskiz ve modeller istenilir. İkinci aşamada ise ilk aşamayı geçen projelerin detaylandırılarak çizilmesi istenilir.

UIA tarafından yapılan yarışmaların, genellikle iki aşamalı yapılması tercih edilmektedir. İki aşamalı olarak organize edilen yarışmalar, ilk aşamada genellikle risklerin göze alındığı; ikinci aşamada ise ödüle daha yakın olunmasından dolayı daha tutucu davranıldığı konusunda eleştirilmektedir (Cohn, 2000: Akansel’den (2002)).

Türkiye’de düzenlenen yarışmaların büyük bir çoğunluğu tek aşamalı olarak gerçekleştirilmektedir. İki aşamalı olarak çıkarılan yarışmaların sayısı sınırlıdır. Son dönemde gerçekleştirilen yarışmalardan biri olan ve 2007 yılında sonuçlanan ‘Başakşehir Kent Merkezi Ulusal Kentsel Tasarım Yarışması’, iki kademeli olarak gerçekleştirilir. Yarışmada, ekip başı Ayhan Usta ve Gülay Usta tarafından tasarlanan proje 1. ödüle layık görülür (Bkz. Şekil 2.10).

Şekil 2.10 Başakşehir Kent Merkezi Ulusal Kentsel Tasarım Yarışması - 1. Ödül

BÖLÜM 3

TÜRKİYE'DE 1980 SONRASI MİMARLIK ORTAMI VE ULUSAL MİMARLIK YARIŞMA SÜRECİ

Türkiye’de tarihsel süreç içerisinde siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel ve toplumsal her alanda bir değişim ve dönüşüm yaşanmıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak mimarlık ortamında ve yarışmalar sürecinde önemli gelişmeler yaşanır ve yaşanan bu gelişmeler, yarışmalar sürecinde yeni bir dönemin başlangıcını oluşturur. Türkiye’de mimarlık yarışmaları, tarihsel süreçte, 3 farklı dönemde ele alınabilir. Bu dönemler, 1930-1950, 1950-1980, 1980 ve sonrası dönemlerdir. Çalışmanın konusu olan Türkiye’de 1980 sonrası mimarlık ortamı ve yarışmalar sürecini iyi değerlendirebilmek ve eski dönemlerle karşılaştırabilmek için, 1980 öncesi mimarlık ortamına ve yarışmalar sürecine kısaca bakmak gerekmektedir.

3.1 Türkiye’de 1980 Öncesi Mimarlık Ortamı ve Yarışmalara Genel Bir Bakış

Türkiye’de 1980 öncesi mimarlık ortamı ve yarışmalar süreci, kendi içinde iki farklı dönemde ele alınabilir. Bu dönemler sırasıyla 1930-1950 ve 1950-1980 dönemleridir.

3.1.1 1930-1950: Türkiye’de mimarlık ortamı ve yarışmalara genel bir bakış

Türkiye’de, Cumhuriyet rejimi ilan edilmeden önceki dönemde yaşanan milliyetçilik eğilimleri, mimarlık ortamında yeni arayışlara yol açar. Bu süreç, ulus olma yolunda bilinçlenmenin bir sonucu olarak da nitelendirilebilir. ‘1. Ulusal Mimarlık’ adını alan bu akım, özünde klasik Osmanlı yapıları olan yeni bir mimarlık barındırmaya yöneliktir. Mimar Kemalettin ve Vedat Bey bu hareketin öncü isimlerindedir. Ayrıca, Guiliano Mongeri de ilerki yıllarda bu üslubu benimseyen önemli yabancı mimarlardan biri olur. Bu anlayışta, mimarlara esin kaynağı cami ve türbeler olmuştur (Kortan, 1998). Kortan (1998, 97-112) bu dönemi ve akımın özelliklerini şu şekilde değerlendirir:

“Bu döneme, ‘1. Ulusal Mimarlık’, ‘Neo-Klasik’ (Neo-Osmanlı) üslubu hakim olmuştur ki esası ‘Cephecilik’ olan ve Osmanlı Dini Mimarisi sözlüğünde kubbe, kemer, sütun başlığı v.b. dekoratif öğelerin kullanıldığı eklektik bir dönemdir. Fakat bu dönemde genellikle bir üslup beraberliği mevcut olup sözde miliyetçi bir çizgidedir.”

Bu dönemin önemli eserlerinden bazıları şunlardır: Ankara D.D.Y (Devlet Demir Yolları) Merkez Binası - Mimar Kemalettin, Haydarpaşa Vapur İskelesi - Mimar Vedat Bey, Etnoğrafya Müzesi- Arif Hikmet Bey, Ankara-Ulus'ta Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü - Guiliano Mongeri. Bu dönemin yapılarının çoğu günümüzde halen kullanılmaktadır.

Cumhuriyetin ilan edildiği günlerde ülkedeki tek mimarlık okulu Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi / Güzel Sanatlar Akademisi'dir ve öğretimde Osmanlı mimarlığı hakimdir. Bu akım, Cumhuriyetin ilk yıllarındaki Türk mimarlığını da büyük ölçüde etkiler; fakat, uzun sürmez. Çünkü, Cumhuriyet kurulduktan sonra her alanda çağdaşlaşma ve batılılaşma düşüncesi vardır ve bu düşünce mimarlık ortamına da yansır. Mimarlık, artık bu dönemde, Cumhuriyet ideolojisini sürdüreceği yeni politiklardan biri olarak görülür ve ortaya çıkan ürünlerin bu ideolojiyi yansıtması istenilir. Yeni devletin başkentinin Ankara olması da, bu ideolojiyi destekler, niteliktedir. Tekeli'ye (1994) göre, Ankara'nın başkent olmasında yeni rejimin kendini Osmanlı imajından kurtarmak istemesi ve böylece, bağımsız bir ülke ve ekonomi oluşturma amaçları etkilidir. Kuşkusuz bu dönemde, Atatürk öncü olmuştur. Kortan (1998, 97-112), bu süreci ve Atatürk'ün düşüncelerini şu şekilde aktarır:

“Atatürk Montesquieu'nün bir sözü olan ‘Sanatta devrim yapılmadıkça devrimler tam yapılmış sayılmaz’ ilkesini benimsemiş ve bütün sanat dallarında olduğu gibi mimarlıkta da bir devrimin gerektiğini anlamıştı. O dönemdeki Türk mimarları ise gerek nicelik gerekse de nitelik yönünden yeterli değildi; dolayısıyla yabancı mimarlar davet üzerine ülkemize gelmeye başladı.”

Bu dönemde, başta yeni Cumhuriyetin başkenti Ankara olmak üzere yapılaşma gereksinimi vardır. Kılıçbay'a (1994) göre, İstanbullu'lar Ankara'larını, Cumhuriyetin ilk Ankara'sını kendilerine göre oluşturdular. Mecliste ülkeyi yönetiyorlar, Ankara Palas'ta kalıyorlar, istasyondan trene binerek, hemen İstanbul'a geri dönüyorlardı. Ama zamanla, Ankara yavaş yavaş kendine özgü Ankaralı türünü üretmiştir. Bu dönemde

başta başkent Ankara olmak üzere yapılaşma ihtiyacının artması, fakat yeterli mimar olmaması sebebiyle 1927 ve sonrasında bir yabancı mimar egemenliğine girilir ve bu belirli bir zamana kadar sürer. Clemens Holzmeister, Ernst Egli, Theodor Jost, Hermann Jansen, Martin Wagner, Martin Elsaesser, Bruno Taut ve R. Oerley gibi isimler bu dönemde etkili olan yabancı mimarlardır ve mimarlık ortamını kişisel eğilimleri doğrultusunda etkilemişlerdir. Bu isimlerden mimarlık eğitiminde de yararlanılmıştır. Bu dönemde devletin önemli yapıları, yabancı mimarlara doğrudan sipariş yolu ile verilir. Süslemeden arınmış ve yalın hatlar taşıyan yapılar bu dönemin özelliklerindedir. Bu dönemde, C. Holzmeister Ankara’da Milli Savunma Bakanlığı, Genel Kurmay Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı Köşkü, Merkez Bankası, Yargıtay binalarını ve yarışma ile kazandığı TBMM’yi yapar. T. Jost Sağlık Bakanlığı Binasını, Ernst Egli Sayıştay ve İsmetpaşa Kız Enstitüsü binalarını, Bruno Taut ise Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi binasını yapar. Holzmeister (1979), bu dönemle ilgili olarak hatıralarında şöyle yazar (Kortan, 1998, 97-112):

“Atatürk ile temelde fikirlerimiz birleşiyordu. Atatürk, Yunan-Ermeni mimari tarzının yeni Türkiye’deki inşaatlarda etkin olmasını istemiyordu. İnşaatların Türk mimari tarzına uygun olması gerektiğine inanıyordu. Ben de bu ilkeleri yakinen izledim ve iyi sonuçlar aldım. Böylece Türkiye’ye özgü bir mimari tarzı da gelişmeye başladı.”

1930’lu yıllarda, devletçilik ve milliyetçilik ilkelerinin kendini mimari alanda da iyice hissettirmeye başlaması ve bunun bir sonucu olarak Türk mimarlarının bu süreçte olan tepkisi ve gösterdikleri yoğun çaba sayesinde yarışmalar kaçınılmaz hale gelir. Zeki Sayar, yabancı mimarlara karşı Türk mimarları kollayacak bir yarışma sisteminin yararlarını o dönemlerde ifade etmektedir ve örnek olarak İtalya’yı göstermektedir (Bozdoğan, 2002). Bu dönemde, yarışmaların tasarımsal boyutuna fazla önem verilmez. Yarışmalar, devlet tarafından Türk mimarlara ‘proje elde etme’ yöntemi olarak, mimarlar tarafından da ‘iş alma’ yolu olarak görülmektedir. Bu da, yarışmaları olması gerektiği yerden uzaklaştırır. Bu dönemde, mimarlık ortamında, modern mimari görüşü hakimdir. Bozdoğan’a (2002) göre, modern mimarinin tarihsel olarak ulus inşasıyla eşleşmesi ve devletin resmi ideolojisiyle kurduğu ittifak, mimarlık mesleğine önem, güç ve bir misyon duygusu kazandırmasına rağmen, mimariyi bir görsel siyaset

biçimi olarak araçsallaştırıyor, modernizmin eleştirel yanını buduyor ve disiplinin devlet karşısındaki özerkliğinden ödün verilmesine yol açıyordu.

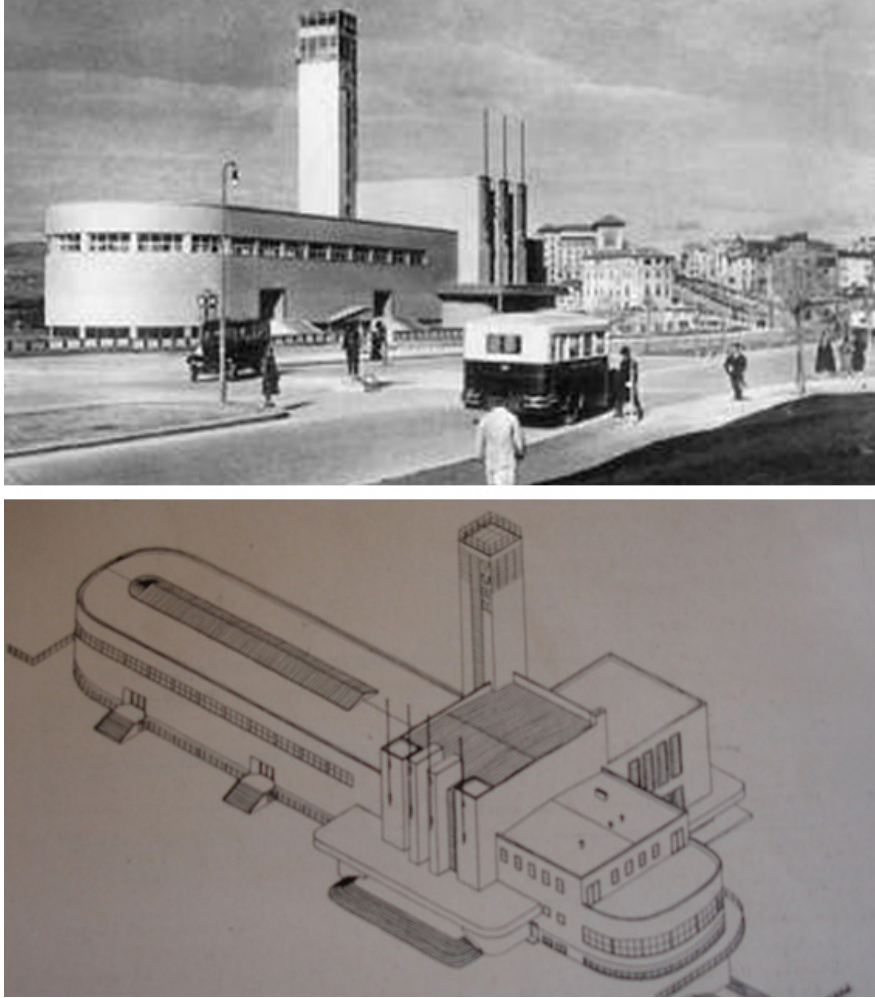
Güvenç (1994), Türkiye’de 1930’lu yıllarda mimarlar ve kentlerarası olası çatışma odakları olan İstanbul’daki Güzel Sanatlar Birliği bünyesinde örgütlenmiş Mimari Şubesi ile Ankara’daki Ankara Türk Mimarlar Cemiyeti’ne dikkat çekmektedir. Ankara Türk Mimarlar Cemiyeti’nin, resmi söylemin bir uzantısı, İstanbul’daki Güzel Sanatlar Birliği’nin ise mimarlık içi özerk bir söylemin takipçisi olduğu söylenebilir. Güvenç (1994, 219-225) konuyla ilgili süreci ve yaşanan gelişmeleri şu şekilde anlatır:

“1932-1993 eşiğinde ülke çapında konjonktür, İstanbul-Ankara kentlerarası ve mimarlararası çatışmanın yumuşamasını empoze ediyordu. Sergievi yarışması, yumuşama için bir ‘araç’ oldu ve hükümet nezdinde ve paşa seviyesinde girişimle İstanbullu mimarlara bir ‘yol’ gösterildi. Daha sonraki süreçte, 1940’lı yıllarda cemiyetin yayın organı ‘Mimarlık’ dergisinin merkezini Ankara’dan İstanbul’a taşması ile çatışma kesinlikli bir sonuca varır. 1950’li yıllarda da, tek bir çatı altında ‘Mimarlar Odası’ olarak örgütlenir. Böylece, İstanbul’un direnişi ideolojik ve örgütsel olarak kırılır.”

Türkiye’de ilk uygulama amaçlı çağdaş proje yarışması, 1933 yılında Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti tarafından açılan ‘Sergi Evi Yarışması’dır. Yarışmaya 10’u yabancı 26 proje katılır. Jüri, İtalyan mimar Paolo Vietti ile Şevki Balmumcu’nun projelerini eşdeğer bulur. Fakat, Şevki Balmumcunun projesi daha ekonomik görülür ve uygulama işi ona verilir (Bkz. Şekil 3.1). Bu seçimde devletin ideolojisinin ve dönemin mimarlık ortamının da etkili olduğu bir gerçektir. Bu gerçeği, ‘Ankara Umumi Sergi Binası Mimari Proje Yarışması’ ile ilgili rapor içerisinde şu sözler kanıtlar niteliktedir (1934 Mimar Dergisi: Kolcu’dan, 2005, s.89):

“Müsabaka neticesinde birliğimiz azasından mimar Şevki Eşref Bey’in projesi ile İtalyan mimar Paolo Vietti’nin projeleri aynı kıymette tutulmuş ve iş mimar Şevki Bey’e verilmiştir. Bu hususta memleket evlatlarına karşı gösterdiği teveccüh ve derin alakadan dolayı Kazım Paşa Hazretlerinin ismini büyük bir hürmet ve minnetle huzurunuzda yedetteği bir vazife addederim. Ankara mimarlar Cemiyeti reisi Bedri Bey’in de bu husustaki mesaisi şükranına değer bir kıymettedir.

...Bilhassa memleket büyükleri nazarında Türk mimarlığına karşı emniyet ve itimat artmakla beraber teveccüh de ziyadeleşmiştir.”

Şekil 3.1 Sergi Evi - Mimar Şevki Balmumcu

Sergi Evi Yarışması, hükümetin açmış olduğu ilk yarışma olması, yarışmanın bir Türk mimarı tarafından kazanılması ve Türk mimarların yabancı mimarlara karşı mücadelesinde dayanak noktası oluşturması nedenleri ile mimarlık ortamında olumlu karşılanır ve yeni süreç için bir dönüm noktası olur. Türk mimarının artık kendini kanıtlayabilecek seviyeye geldiği ve Sergievi'nin de bunun bir göstergesi olduğu 1933 yılındaki Arkitekt dergisinde şöyle ifade edilmektedir (Sayar, 2002, 66-73):

“Memleketin imar işinde Türk mimarı vazifelendirilmiyor... Türk mimarı, bundan beş altı sene evveline kadar belki bu ihmale layıktı. Çünkü zamanın seviyesine ayak uyduramamıştı. Fakat bugün vaziyet tamamı ile değişmiş bulunuyor. Artık zamanın teknik ve estetik seviyesine intibak etmiş yeni ve kuvvetli mimarlarımız yetişmiştir. Bunu, Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyetinin Ankara'da yaptırdığı 'Sergievi' için açtığı plan müsabakası açıkça ispat etti.”

Sergi Evi, dönemin modern estetiğini temsil eden önemli yapılardan biridir. Çağdaş, işlevsel ve yalındır. Ayrıca, devletin öngördüğü seküler, modern ve Türk olma gibi üç temel niteliğe sahiptir (Sayar, 2004). Fakat yaklaşık 12 yıl sonra, Ankara'ya çağdaş yaşamın bir gereği olarak bir opera binası kazandırılmak istenir. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel, bu amaçla çeşitli arayışlara girer. Yeterli mali kaynağın bulunamayacağını düşünen Yücel, bu iş için Sergi Evi'ni uygun bulur ve opera binasına dönüştürülmesine karar verir. Bu karar doğrultusunda yapı, dönemin mimarlık ortamının da etkisiyle kısmen yıkılarak, kısmen eklentiler yapılarak, Bonatz tarafından Selçuklu-Osmanlı mimarisinden öykünen opera binasına dönüştürülür ve bugünkü halini alır (Bkz. Şekil 3.2). Bunda, devlet içerisinde yaşanan ideolojik yaklaşımların ve mimarlık ortamında yaşanan gelişmelerin de etkisi vardır.

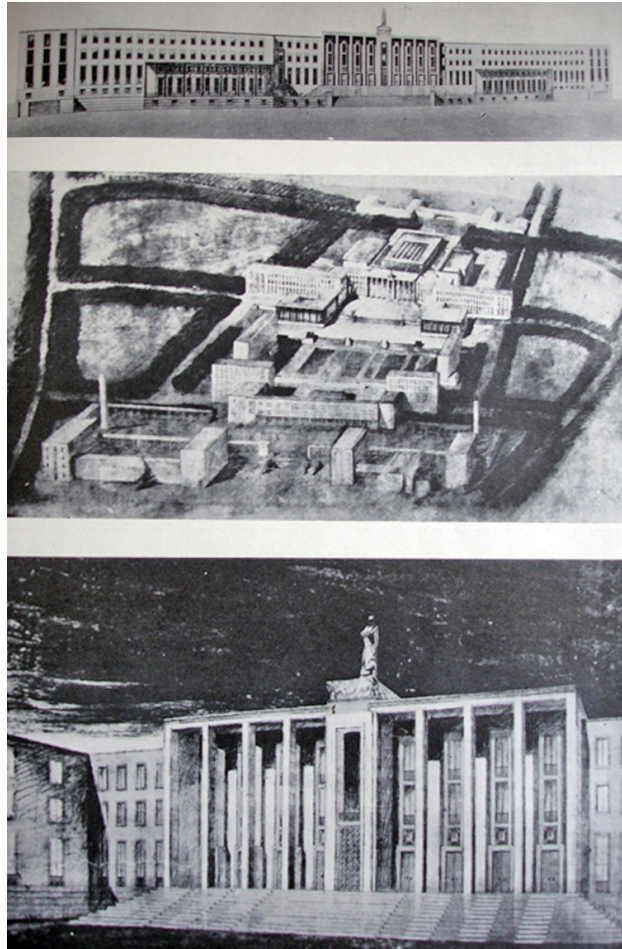

Şekil 3.2 Bonatz Tarafından Opera Binasına Dönüştürülen Sergi Evi

1930'lu yılların sonlarında, İtalya'daki Faşist, Almanya'daki Nasyonal Sosyalist ortamın ve totaliter düşüncelerin etkisiyle beslenen bir Milli Mimari Akım başlar ve 1950'lere kadar sürer. Bu süreç, Türkiye'yi de etkiler. Bu dönem, devletin belli bir ideolojiyi her alana ve mimariye de yansıttığı bir dönemdir. 2. Ulusal Mimarlık Akımı olarak adlandırılan bu akımın öncü isimlerinden biri Sedad Hakkı Eldem'dir. Bu dönemin önemli özelliklerinden biri, yerli-bölgesel arayışlarla Avrupa mimarlığı ki özellikle Almanya mimarlığı sentez edilmeye çalışılmasıdır. Bu süreçte, Almanya ile olan siyasi ilişkiler, mimarlık ortamına da yansır. Bektaş'a (2000) göre bu dönem,

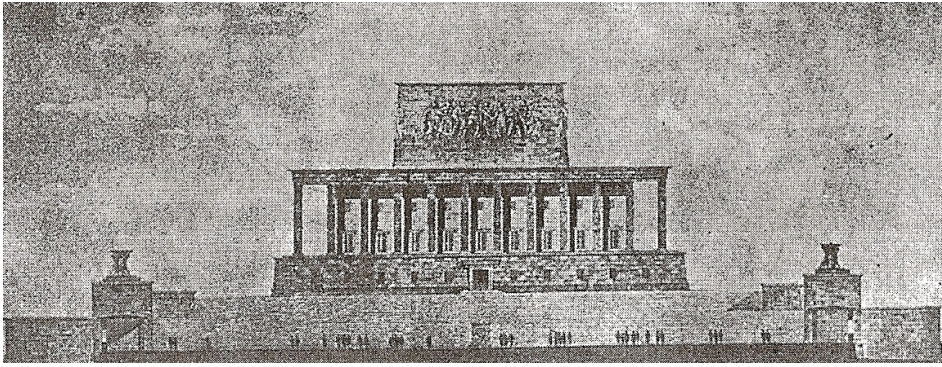
uluslararası mimarların biçimlerini elde edilebilen yöresel teknik ve gereçlerle kopyalayarak yapılan işlerden oluşmaktaydı ve bu halkı tanımadan yapılan, yeterli ve temelli bir araştırmadan yoksun, kökleri derine inmeyen bir süreçtir.

Bu dönemde, anıtsallık, milli simgecilik, ve iktidar mimari söylemin başlıca kaygılarını oluşturuyordu (Bozdoğan, 2002). Bu kaygılar yarışma ortamına ve ürünlere de yansır. Bu dönemde yapılan önemli yarışmalarından biri 1937 yılında açılan TBMM (Kamutay) Binası Uluslararası Yarışması'dır. Tamamı yabancı mimarlardan oluşturulmuş jüri, öneri projeler arasından Holzmeister, Laprade ve Mezaar'ya ait 3 projeye birincilik ödülü verir. Fakat daha sonra, Holzmeister'in projesi uygulanmaya değer bulunur. Proje, anıtsal ve simetriktir (Bkz. Şekil 3.3). Afife Batur, 'Kamutay Proje Yarışması'nı, Türk mimarlık çizgisinin modernden ulusalcılığa doğru evrilen çizgisinde bir dönüm noktası olarak görmektedir (Sayar, 2004).

Şekil 3.3 TBMM (Kamutay) Binası Holzmeister'in çizimleri

Dönemin diğer önemli yarışmalarından biri de, şüphesiz, 1941 yılında Atatürk'ün anıtmezarı için açılan uluslararası yarışmadır. Yarışmayı, dünyaca ünlü mimarlar arasından Emin Onat ve Orhan Arda kazanır. Yarışmayı kazanan Emin Onat ve Orhan Arda'ya ait proje, uygulama sürecinde çok önemli değişiklikler yapılarak 15 yılda tamamlanabilir. Bozdoğan'a (2002) göre yarışmayı kazanan proje, dekoratif programında tarih öncesi Anadolu'ya sayısız atfı bünyesinde barındıran, klasik tapınakların anıtsallaştırılmış ve soyut bir versiyonudur (Bkz. Şekil 3.4).

Şekil 3.4 Anıtkabir Yarışmasını Kazanan Proje - 1942

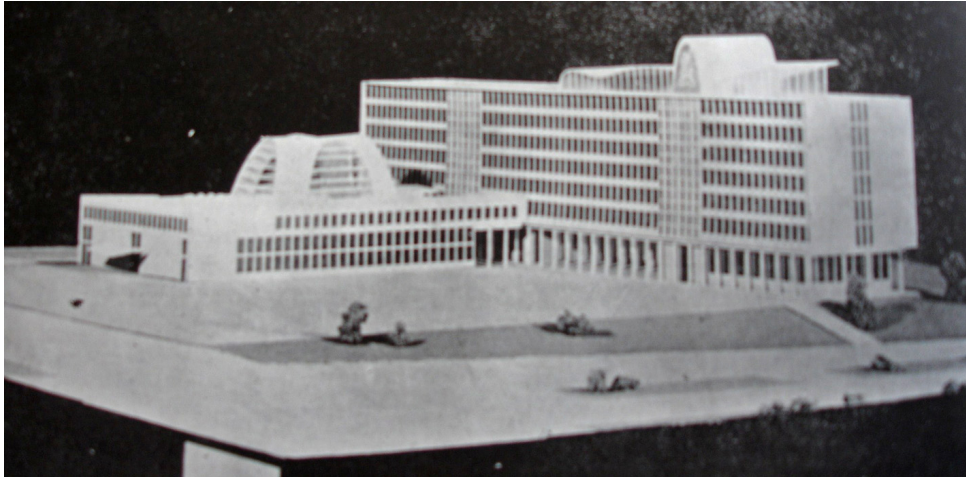
Bu dönemde gerçekleşen diğer önemli yarışmalardan bazıları da şunlardır: Adana Belediye Sarayı, Adana Adliye Sarayı, Çanakkale Zafer Anıtı, İstanbul Radyoevi, İstanbul Adliye Sarayı yarışmalarıdır.

2. Ulusal Mimarlık Akımı, 1948 yılında 'İstanbul Adalet Sarayı' için açılan üçüncü yarışmada Sedad Hakkı Eldem ve Emin Onat'ın ortaklaşa düzenledikleri rasyonel nitelikteki projenin birinci seçilmesiyle çözülmeye başlar (Batur, 1983: Sayar'dan (2004) (Bkz. Şekil 3.5).

Şekil 3.5 İstanbul Adalet Sarayı Yarışması 1. Ödül (eskiz) - 1948

1952 yılında açılan ‘İstanbul Belediye Sarayı Yarışması’nda 1. Ödülü, Nevzat Erol’un projesinin kazanmasıyla ‘2. Ulusal Mimarlık Akımı’nın son bulduğu söylenebilir (Şekil 3.6). Batur, İstanbul Belediye Sarayı’nın, uluslararası üslubun, ilk yerli örneği olduğunu ve Türkiye’deki bürokratik mimarlık için yol açıcı bir örnek oluşturduğunu belirtir (Sayar, 2004).

Şekil 3.6 İstanbul Belediye Sarayı Yarışması 1. Ödül (Maket fotoğrafı) - 1952

1930-1950 arası dönem, genel olarak, idealizasyonun iktisadi alanından çıkıp sanat, kültür, mimarlık gibi araçları kullanmaya başladığı bir dönemdir. Yarışmalar da bu idealizasyona hizmet eden araçlar olarak görülür ve bürokratik kadronun denetiminde gerçekleşir. Bunda mimarlık camiasının tam oluşmaması, mimarlık örgütlenmesinin ve belirli bir yarışmalar yönetmeliğinin olmaması da etkilidir. Bu dönem, aynı zamanda, Türk mimarların kendilerini yarışmalar yolu ile bürokratik çevreye kabul ettirdikleri bir dönemdir. Karaaslan (1998, 118-122), bu dönemin mimarlığını şu şekilde değerlendirir:

“Cumhuriyet aydını, uzmanı, bağımsız bir aydın değildir çoğu kez. Genellikle devlet hizmetinde, devlet adına hareket eden bir uzmandır, dolayısıyla mimarisi de öyle olmuştur. Türkiye’de bu dönemde etkili olan 1. ve 2. Ulusal Mimari de devlet ideolojisiyle ilgilidir.”

Bu dönemde, hem yarışmalara katılımın artarak önemli bir platform haline gelmesi hem de süreçte çeşitli sorunlarla karşılaşılması ve bu sorunlara çözüm üretmesi

noktasında, mimarlık camiasında kurumsallaşmaya ve yarışmaların belli bir düzene girmesine olan ihtiyaç artar.

3.1.2 1950-1980: Türkiye’de mimarlık ortamı ve yarışmalara genel bir bakış

Bu dönem kendi içerisinde 1950-1970 ve 1970-1980 arası dönemler olmak üzere iki dönemde ele alınabilir.

1950-1970 arası dönem: Türkiye bu dönemde, siyasal ve kültürel alanda Batı’ya iyice yakınlık duymaya başlar; fakat, bu geçmiş yıllardaki gibi sadece Almanya ile sınırlı kalmaz. Uluslararası ilişkiler bu dönemin politikalarını ve mimarlık ortamını etkiler. Bu dönemde iktidarda Demokrat Parti vardır ve Başbakan Adnan Menderes’tir. 1950-60 arası dönemde, Menderes etkin bir rol oynar ve mimarlık şehircilik gibi her alanda etkili olur (Tümer, 1998). Bu dönemde sanayileşme, tarım başta olmak üzere her alanda hızlı bir şekilde gelişir. Sanayileşmenin gelişmesiyle birlikte iş gücüne ihtiyaç duyulur ve kırdan kente yoğun bir göç yaşanır. Bu döneme kadar, halkın sosyalleşmesi noktasında tarihsel olarak kent yoktur. Bu dönemde, hızlı bir kentleşme süreci başlar, imar reformları, kentsel planlamalar yapılır. Fakat, bu süreçte, mimarlar söz sahibi değildir, devlet bunu şekillendirir. Bozdoğan (2002, s.367), bu dönemi şu şekilde değerlendirir:

“Ekonominin hızla modernleşmesi ve köylerden büyük şehirlere kitlesel göçlerin sonucunda yaşanan olağanüstü kentleşme, Türkiye’nin mimarisini ve şehir manzarasını, erken cumhuriyet müdahalelerinin hepsinden fazla dönüştürmüştür.”

Kentlerin kurulması ve kent nüfusunun hızlı bir şekilde artmasıyla birlikte yeni konutlara ve ofis, büro, çarşı gibi yeni yapı tiplerine ihtiyaç duyulur. Yarışmalar, bu ihtiyacı giderecek yöntem aracı olarak görülür. Bu dönemde, yarışmalar sürecinde karşılaşılan problemlere çözüm üretmesi noktasında, yarışmalar düzenine ve mimarları savunan bir sivil örgüte olan ihtiyaç artar. Bu ihtiyaçlar ve mimarlık camiasından gelen yoğun talepler üzerine yarışmalara ilişkin ilk düzenlemeler, 1952 yılında Bayındırlık Bakanlığı tarafından ‘Mimarlık ve Şehircilik Yarışmalarına ait Yönetmeliği’ adı altında çıkarılır. 1954 yılında diğer meslek odaları ile birlikte Mimarlar Odası kurulur. Bu gelişmeler, yarışmaların kurumsallaşması noktasında önemli adımlardır.

Bu dönemde, kamu planlama ve yatırım hizmetleri Bayındırlık Bakanlığında toplanır. 1961 Anayasasıyla birlikte Devlet Planlama Teşkilatı bir anayasal kurum olarak kurulur ve böylece planlı bir karma ekonomi politikası uygulanır. Bu politika devletin ekonomisini düzenler, dolaylı olarak mimarlık ortamını ve yarışmaları olumlu etkiler. Kamunun yapı ihtiyacı artar ve bunun bir sonucu olarak yarışmaların sayısı da artar. Siyasi ve ekonomik alanda görülen gelişmelerle birlikte yarışmalarda bu dönemde, Bayındırlık Bakanlığı ve Mimarlar Odası ilişkileri zaman zaman kesintiye uğrasa da, proje yarışması örgütlenmesinde etkin olurlar ve göreceli olarak yarışmalarda bir istikrar sağlandığı görülür (Aygün, 2004).

Mimarlık eğitimi, İstanbul’la sınırlı kalmaz. Ankara başta olmak üzere, pek çok yerde mimarlık eğitimi başlar, büyük mimarlık ofisleri kurulur. Vanlı’ya (2006) göre, bu dönemin ilk başlarında yarışma önerilerinde, zamanın rasyonalizmi gereği, programlar, arsalar ve çevre ne olursa olsun, işlevi tek prizma içine yerleştirmek hakimdir; bu tek prizma daha sonraları parçalanarak süreç devam eder. Bu dönemin ortalarından itibaren Brütalizm, Fonksiyonalizm ve Formalizm gibi mimari eğilimler ortaya çıkar ve bunlar bu dönemde yapılan yapılara yansır. 1960’ların ortalarında, Mimarlık dergisi çıkar ve mimarlık camiasının bir dergisi olur. Bu dönemde mimarların, Batı’yı yakından takip ettiği ve ‘Modern Mimarlık’ etkisi altında ürünler verdiği görülmektedir. Sedad Hakkı Eldem ve Seyfi Arıkan dönemin öncü isimlerindedir. Kortan (1998, 97-112), Sedad Hakkı Eldem’in mimarlığını şu şekilde aktarır:

“Sedad Hakkı Eldem’in mimarlığı, Holzmeister’in, Bonatz’ın v.d. Avusturyalı ve Alman mimarlarınkinden tümüyle farklı. Le Corbusier’nin Türk mimarlığından türettiği Modern Mimarlık ilkeleriyle bağdaşan bir mimarlıktır ve özellikle 1950’den sonraki dönemde, geleneksel mimarlığımızı çok başarılı bir şekilde Modern mimarlık ilkeleri ışığında yorumlamıştır.”

Bu dönemde önemli yapılar yarışma yolu ile elde edilir. İstanbul Belediye Sarayı (Mimar: Nevzat Erol-1952), Sakarya Hükümet Konağı (Mimarlar: Enis Kortan, Avyerinos Andonyadis, Nişan Yaubyan ve Harutyun Vapurciyan-1956) ve ODTÜ Kampüsü (1961-Mimarlar: Behruz Çinici, Altuğ Çinici) yapıları, yarışma yolu ile elde edilmiş önemli yapılardan bazılarıdır.

1950-1970 arası dönemde, her ne kadar mimarlık ortamında ve yarışmalar sürecinde önemli gelişmeler yaşansa da, bu dönem, Türk mimarlığının, teknolojik, ekonomik, sosyal, çevresel ve toplumsal verilere bakılmaksızın daha çok, dış yayın ve etkilerle beslendiği bir dönemdir. Bu açıdan mimarlık, toplumdan kopuktur, toplumsallaşamamıştır. Aynı zamanda mimarlar, kentlerin kurulmasında söz sahibi olamadıkları için bina ölçeğinde çalışırlar. Kuban (1986, 29-30), bu döneme kadar olan süreci şu şekilde değerlendirir :

“Mimariyi toplumdan soyutlamak, ölçütleri batıdan almak ve toplum yapısının, tekniğinin ve kültürünün verilerinden soyutlanmış çözümler üretmek görünüşte çok politik; fakat gerçek politikanın yerel boyutlarını unutarak, soyut öneriler geliştirmek, ya da bu gerçeklerin taşkınlığından en küçük bir direnç göstermeden yok olmak, 1930’lardan bu yana bu yargısal serüvenleri yaşadık.”

1970-1980 arası dönem: 1970’li yıllarla birlikte beraber devlet, her alanda etkisini artırarak korur. Sistemde, kültürde, mimarlıkta her alanda etkilidir. Devlet, her kesimin kendisinin yapması gerekeni ya kendi yapmakta ya da yönlendirmektedir. Halkın, sınıfların ve örgütlerin yapması gereken şeyleri devlet gerçekleştirmektedir. Devlet, hem işveren hem de sendika gibi hareket eder (K. Güvenç, 2009, sözlü görüşme). Bu anlayış, mimarlarda da görülmektedir. Karaaslan’a (1998) göre bu dönemde mimar, kendisini toplum adına hareket eden bir şey gibi görmektedir. Kendi eylemini toplum adına görmektedir. Fakat bu yapılırken toplumun böyle bir ihtiyacının ya da talebinin olup olmadığı sorgulanılmaz.

Bu dönemde, mimarlık ortamında ve yarışmalarda, tasarım sosyolojisinin yapması gereken şeyleri sistem belirlemektedir. Mimarlık ortamı kendi gündemini belirleyemez, belirleyici devlet ideolojisi olur. Mimarlar için sosyal sistemde uzlaşma aracı olan Mimarlar Odası, mimarlık içi konuların dışında gelişmektedir. Yarışmalar bu dönemde, kültürel değer esaslı gelişme göstermesi gerekirken, inşaat üretim esaslı gelişme göstermektedir (K. Güvenç, 2009, sözlü görüşme). Bu da, çoğu kez, tip ve özensiz yapıların, çevre ile olan ilişkileri düşünülmeden, hızla çoğalmasına neden olmaktadır.

1970’li yıllarda ‘tip proje’ kavramına sıkça rastlanılır ve yarışmalarda genel olarak tip projeler ortaya çıkar. Farklı fonksiyonlara, birbirinin kopyası şablonlar giydirilir.

Bu da, mimari çeşitliliğe ve tasarımsal zenginliğe olanak tanımaz. Bu dönemde, yarışma şartnamelerinde yer alan kısıtlayıcı faktörler ve yarışmacıların nasıl bir bina yapmalarını öngören görüşler, tip proje çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Özellikle, hükümet konakları için açılan yarışmalarda bu kolaylıkla görülebilir. Gümüşhane Hükümet Konağı-1971, Hatay Hükümet Konağı-1972, Kocaeli Hükümet Konağı-1972, Sivas Hükümet Konağı-1972, Sinop Hükümet Konağı-1973, Bingöl Hükümet Konağı-1974, Çankırı Hükümet Konağı-1975, bu dönemde açılan yarışmalardan bazılarıdır.

Hükümet Konaklarının, o dönemde, demokratik ve katılımcı yönetim anlayışından uzak, salt yönetsel birimler olduğu düşünüldüğünde; kendi donuk, rijit yapısını şehir merkezinde belirleyici faktör olarak görür. Bu yapılar, çevresinin şekillenmesinde de etkili olurlar. Fakat 1980 sonrası süreçte, halkın yönetime katılımının sağlanmasıyla birlikte bu anlayışın, özellikle, belediye yapılarında değişime uğradığı görülmektedir.

3.2 Türkiye’de 1980 Sonrası Mimarlık Ortamı ve Ulusal Mimarlık Yarışmaları

Türkiye’de 1980 sonrası dönemde yaşanan siyasi, ekonomik ve sosyal gelişmeler, mimarlık ortamı ve yarışmalar sürecini etkiler. Mimarlık ortamı ve yarışmalar sürecinde önemli değişim ve gelişmeler yaşanır. Yaşanan bu değişim ve gelişmelere etken olan faktörleri görebilmek ve süreci iyi değerlendirebilmek için dönemin siyasi, ekonomik ve sosyal ortamına, yaşanan toplumsal gelişmelere bakmak gerekmektedir.

3.2.1 Türkiye’de yaşanan sosyal, siyasi ve ekonomik gelişmeler ve bunların toplumsal hayata etkileri

Türkiye’de 1980’li yıllar, Türkiye tarihinin önemli dönüm noktalarından birini oluşturur. Ülkede bu dönemde, siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda önemli gelişmeler yaşanır ve bu gelişmeler, toplumsal bir dönüşüm sürecini başlatır. Bu süreç, 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrası başlar. 12 Eylül askeri darbesi, her ne kadar ülkede var olan siyasal şiddet ve kargaşa ortamını durdurma amacıyla yapılsa da; siyasi, ekonomik ve sosyal boyutuyla toplumu yeniden biçimlendirmeyi amaçlayan, demokrasiye ve toplumun çağdaşlaşmasına karşı yapılmış bir adımdır. 1980 yılından 1983 yılına kadar süren askeri ara rejim döneminde siyasi partiler kapatılır, bireysel haklar kısıtlanır.

Sendikalar, odalar, dernekler, üniversiteler ve diğer sivil toplum örgütlenmeleri etkisizleştirilir. Bu dönemde, ulusalcılık ve islamcılık hareketleri artar ve önem kazanır. Bu ara dönemde, 1982 Anayasası çıkarılır. Askeri ara rejim döneminin ürünü olan 1982 Anayasası da, bu doğrultuda toplumun özgürlüklerini kısıtlayan, siyaseti daraltan, anti-demokratik bir anayasadır.

Ara rejim dönemi (askeri darbe süreci) ilk yıllarda amacına ulaşmış gibi gözükse de sonraki süreçte, bir karşı çıkışın doğmasına neden olur. Demokrasinin yaşadığı krizin bir yansıması olan bu süreç, merkezîyetçi ve otoriter devlet yapısının toplum üzerindeki baskısının azalmasıyla birlikte çoğulcu ve katılımcı örgütlenmelerin önünü açar, siyasal katılım alanı yeniden hareketlenir (Aslan ve Kaya, 2004).

Askeri rejim sonrası yapılan seçimleri, Anavatan Partisi kazanır ve Özal başbakan olur. Bu dönemde dışa açılım yaşanır, uluslararası etkileşim artar. Cumhuriyetle konan sınırlar, Özal dönemi ile birlikte esner. Bu süreçten sonra, toplumsal değişimler yaşanır. Türkiye, globalleşen ve küreselleşen dünyadan kendini soyutlayamaz. Sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel alanda önemli gelişmeler yaşanır. Sosyal ve demokrat devlet anlayışı hakim olur, liberal ekonomi uygulanır. Özellikle sivil toplum örgütleri (sendikalar, odalar, dernekler, üniversiteler) ve yerel yönetimler önem kazanırlar. Merkezi idarenin görevlerinin bir kısmı yerel yönetimlere verilir. Toplumsal kararlar üretilmesi ve bu kararlara katılımın güçlendirilmesi noktasında yerel ve sivil kurumlar etkin rol oynarlar. Bireysel hak ve özgürlükler artar. Toplum, özellikle genç kuşak, sorgulamaya ve araştırmaya başlar. Basın ve yayın organlarının sayıları artar ve bu organlar önem kazanır. Halk, kent ve ülke sorunlarıyla ilgilenmeye başlar, basın ve yayın yoluyla bunu takip eder ve bu sorunlara çözüm bulma çabasına girer. Özellikle AB (Avrupa Birliği) süreci bu dönüşümü hızlandırır.

Türkiye’de bu döneme kadar siyasal katılım davranışının niteliğini üst yapısal ögeler belirlemekteydi. Sisteme egemen olan yapının siyasete katılma oyununun kurallarını belirlemesi, yurttaşların siyasal kararlar üzerindeki denetimini doğrudan şekillendirmekteydi. Kuşkusuz bunda toplumun sosyo-ekonomik düzeyi de etkili olmaktadır. Fakat, süreçte yaşanan gelişmelerle birlikte siyasal sistem bireylerin istemlerini karşılayamaz ve siyasal sistemde önemli bir değişiklik yaşanır. Siyasal sistemdeki bu değişme, temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye doğrudur. Toplum

modernleştikçe yurttaşların yönetime katılımı artar. Böylece, aktif bir siyasal katılım biçimi olan sivil toplum kuruluşları öne çıkar (Aslan ve Kaya, 2004). Artık birey, kendisini her türlü sivil toplum örgütüyle ya da kendi başına ifade edebilmekte ve isteklerini, beklentilerini yüksek sesle dile getirebilmektedir.

3.2.2 Yaşanan gelişmelerin mimarlık ortamına etkileri

Mimarlık ortamı, 1980 askeri darbesinin yapıldığı ilk seneler her alanda olduğu gibi olumsuz etkilense de, sonrası süreçte yaşanan gelişmelerle birlikte olumlu bir sürece girer. Bu süreçte, mimarlık ortamında iki önemli gelişme yaşanır. Bunlardan biri, mimari ürünlerin niteliği açısındandır. 1980 öncesinde yapı malzemesi ve yapı tekniği düşük ve kalitesizdir. 1980 sonrası dönemde, bu konularda önemli gelişmeler yaşanır. Bunda teknolojik alanda yaşanan gelişmeler etkilidir. Diğer gelişme ise, toplumsal değişimlerdir. 1980 öncesi toplumdaki bağımsız ve kopuk olarak gelişen ve özellikle batıdan etkilenen mimarlık, 1980 sonrası toplumdaki soyutlanamaz. Toplum, çağdaşlaşmaya ve bilinçlenmeye başlar. Yaşanan bu gelişmelerle birlikte, mimarlık da gelişir. Kuban (1986, 29-30), süreci şu şekilde değerlendirir:

“Türkiye’de bu dönemde yaşanan olumlu gelişmeler, doğrudan toplumsal gelişmenin dinamizminden, çağdaş evrensel iletişimin yoğunlaşmasından, dünya ile kurulan sıkı görsel bağlardan ve teknolojik gelişmenin çeşitliliğinden, daha genel bir bakışla, bizim kırsal toplumun zoraki çağdaşlaşmasından kaynaklanıyor.”

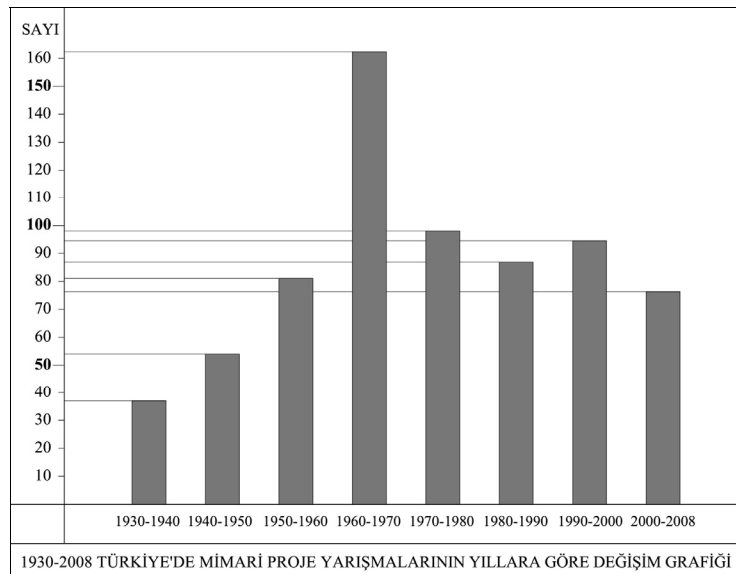
1980’li yıllarda toplumsal hayatta yaşanan gelişmelerle birlikte, Mimarlar Odası’nın bu zamana kadar sürdürdüğü politikası ve yayınlarının içeriği de değişir. 1980’li yıllara kadar Mimarlar Odası’nın, mesleği ikinci plana ittiği ve ülkedeki siyasi-politik ortamın içinde yer aldığı görülür. Kulaksızoğlu’na (1984) göre, 1960’lardan itibaren zaman zaman yoğunlaşan biçimde, özellikle de 1970’lerde, Mimarlar Odası ve bunun yayın organında genel tema ‘Ülkede önce düzen, sonra meslek’ şeklinde sloganlaşan bir tutum vardır. Oda, mesleğin sorunları ile ülke sorunları arasında bağ kurarak bir etkinlik sürdürmek yerine, doğrudan ülke sorunları üzerinde yoğunlaşır. Bu durum, Oda’nın yayınına da yansır. Hem Oda yönetimleri, hem de Mimarlık dergisi bu dönemde ‘Siyasetle uğraşılıyor, meslekle uğraşmıyor’ diye eleştirilir (Birkan, 1984). Oda’nın izlediği bu tutum, üyelerin çoğundan bir kopma olmasına neden olur.

Mimarlar Odası ve yayını için, 1980'lerin ilk yılları bir geçiş dönemi olur. Bu geçiş, toplumsal hayatta yaşanan dönüşümlere uyarlı bir şekilde gerçekleşir. Oda, soru sormayı, düşündürmeyi, tartışmayı ön plana çıkaran; sloganlardan, dolaysız alternatifler sunmaktan uzak, zihinsel faaliyeti zorlayan bir kimlik kazanır (Ertekin, 1984). Aynı eleştirel anlayış, Mimarlık dergisine de yansır. Bu dönemin ilk yıllarında Mimarlık dergisi çok güç koşullarda çıkartılır ve bu dönemden sonra, daha geniş katılımlarla yayın sürecine devam eder. Oda bu dönemde, toplumsal olaylara seyirci kalmamakla beraber mesleği ön plana çıkarır. Böylece, üyelerin Oda'ya katılımı sağlanır. Oda, yarışma açabilir hale gelir. Oda'nın yarışmalar yönetmeliği, hem özel sektörün hem de belediyelerin açmış oldukları yarışmalarda dikkate alınır ve uygulanır olur.

3.2.3 Türkiye'de 1980 Sonrası Dönemde Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmalarının Genel Özellikleri ve Analitik Değerlendirilmesi

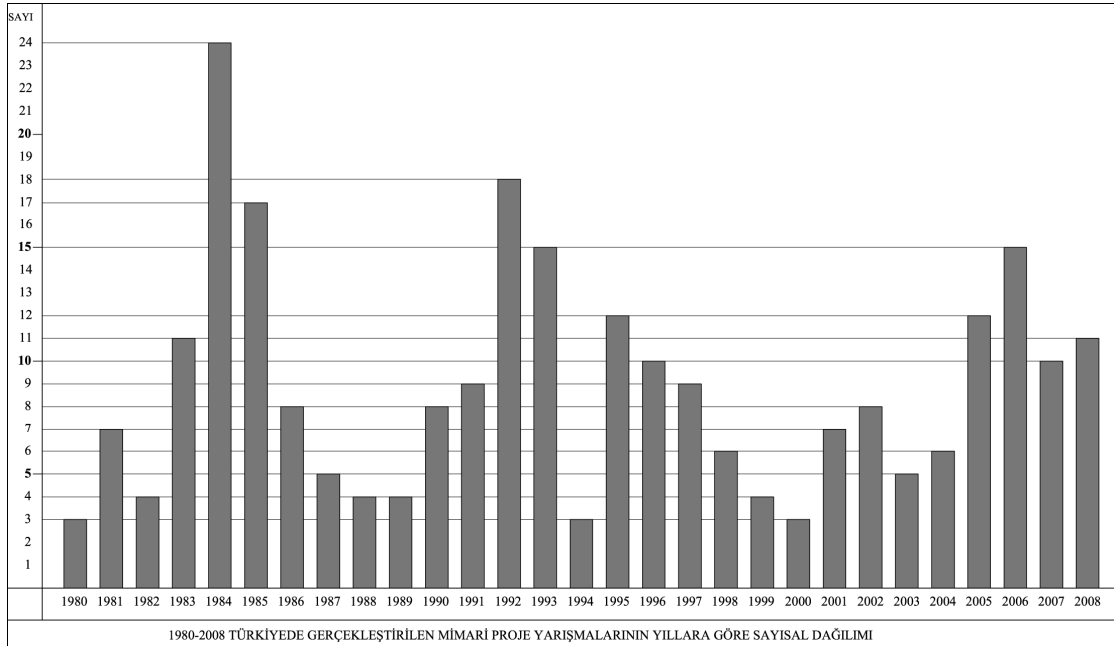
Türkiye'de, mimarlık yarışmalarının çıkmaya başladığı 1930'lardan günümüze kadarki yarışma süreci incelendiğinde, 1970'lerde tip proje kavramı yüzünden yarışma sayısında bir düşüş gözükse de, 1980'lere kadar yarışma sayısının düzenli olarak arttığı görülür. 1980 sonrası süreçte ise, yarışma sayısındaki bu artış düzeni bozulur ve durağanlaşır (Bkz. Çizelge 3.1).

Çizelge 3.1 Türkiye'de 1930-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimarlık Yarışmalarının Yıllara Göre Dağılımı

1980 sonrası süreç kendi içerisinde değerlendirildiğinde, yarışma sayısının azaldığı ve yıllar içinde yarışma sayısında bir düzensizlik olduğu görülür (Bkz. Çizelge 3.2). Yarışma çeşitliliğinin artması ve yarışma işleyiş sürecinde yaşanan problemler bunda etkilidir. Bu dönemde özellikle 1983-1985 yılları arasında açılan yarışmaların sayısında geçici bir yükseliş olduğu görülür. Bunda bu dönemde, Mimar Orhan Dinç'in Yapı İşleri Genel Müdür Yardımcısı olması ve yarışmaları desteklemesi etkilidir (H. Özbay, 2009, sözlü görüşme).

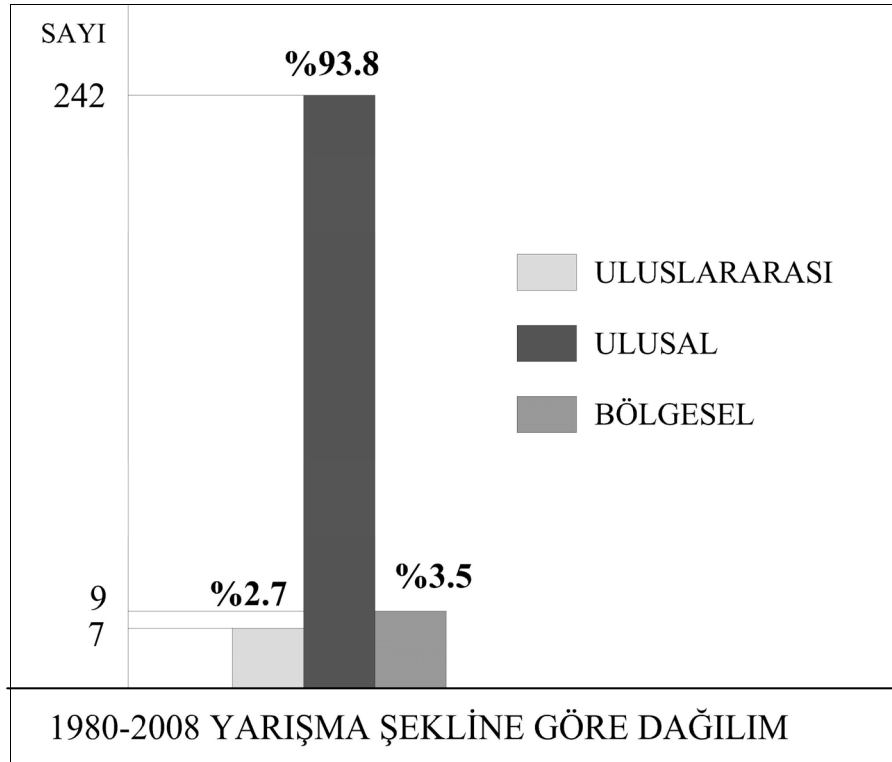
Çizelge 3.2 Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimarlık Yarışmalarının Yıllara Göre Dağılımı

Türkiye’de 1980 sonrası gerçekleştirilen mimarlık yarışmalarının büyük bir çoğunluğu, ulusaldır. Bölgesel ve uluslararası yarışmaların oranı ise düşüktür (Bkz. Çizelge 3.3). Çizelge 3.3 incelendiğinde, 1980-2008 yılları arasında gerçekleştirilen toplam 258 proje yarışmasından 242’sinin ulusal, 9’unun bölgesel, 7’sinin de uluslararası yarışmalar olduğu görülür. Bölgesel yarışma biçimi ülkemizde fazla gelişmediği için sayısı sınırlıdır. Son yıllarda sadece birkaç bölgesel yarışma örneği görülür. 2006 yılında yapılan ‘Antalya Serik Belediyesi Hizmet Binası ve Kültür Merkezi Mimari Proje Yarışması’ ve ‘Antalya Varsak Belediye Binası Mimari Proje Yarışması’ bu yarışmalardan bazılarıdır. Uluslararası yarışmalar da bu dönemde yok

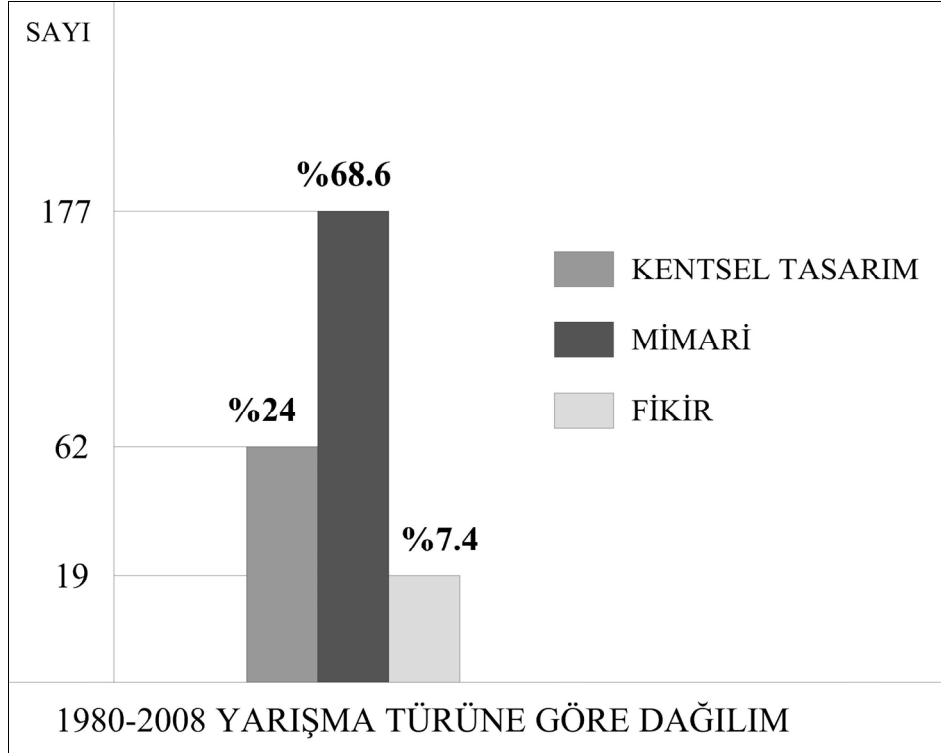
denecek kadar azdır. 1987 yılında yapılan ‘İstanbul Taksim Meydanı Kentsel Tasarım Yarışması’ ve ‘İstanbul İstanbul Üsküdar Meydanı Kentsel Tasarım Yarışması’, 2001 yılında yapılan ‘İzmir Liman Bölgesi Kentsel Tasarım Fikir Yarışması’ bu dönemde yapılan uluslararası yarışmalardan bazılarıdır.

Çizelge 3.3 Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimarlık Yarışmalarının Şekline Göre Dağılımı

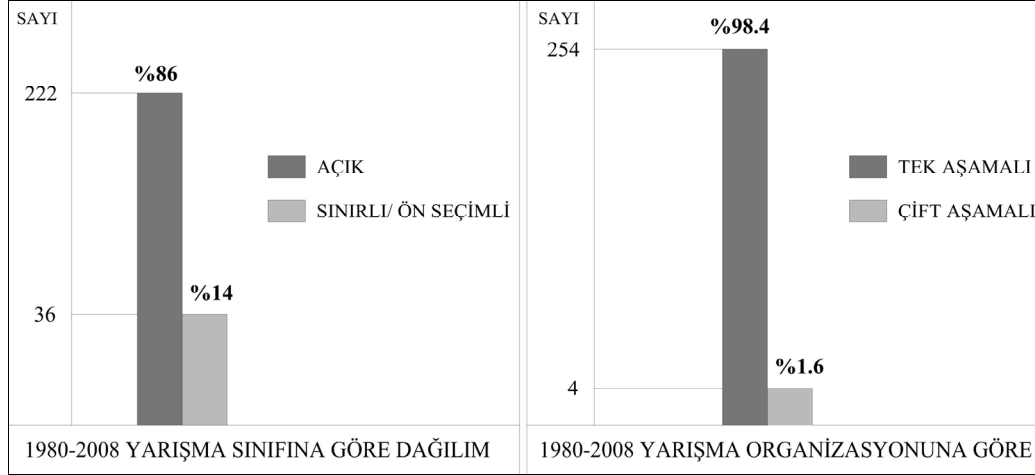
1980 sonrası dönemde Türkiye’de, mimarlık yarışmaları çeşitlenir. Mimari yarışmaların yanında, kentsel tasarım ve fikir yarışmaları da önem kazanır ve sayıları bu dönemde artmaya başlar (Bkz. Çizelge 3.4). Çizelge 3.4 incelendiğinde, 1980-2008 yılları arasında gerçekleştirilen toplam 258 yarışmanın 177’sinin mimari, 62’sinin kentsel tasarım, 19’unun da fikir yarışmaları olduğu görülür. Bu dönemde yapılar, artık, sadece yapı ölçeğinde değil kentsel ölçekte ele alınmakta; çevresine ve kente olan katkıları irdelenmektedir. Özellikle 1990’ların ortalarından itibaren, açılan Kentsel Tasarım Yarışmaları’nın sayısının arttığı görülür. Ayrıca bu dönemde, lisans ve yüksek lisans öğrencilerine yönelik yarışmalar, çeşitli logo ve afiş yarışmaları da düzenlenir.

Çizelge 3.4 Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimarlık Yarışmalarının Türüne Göre Dağılımı

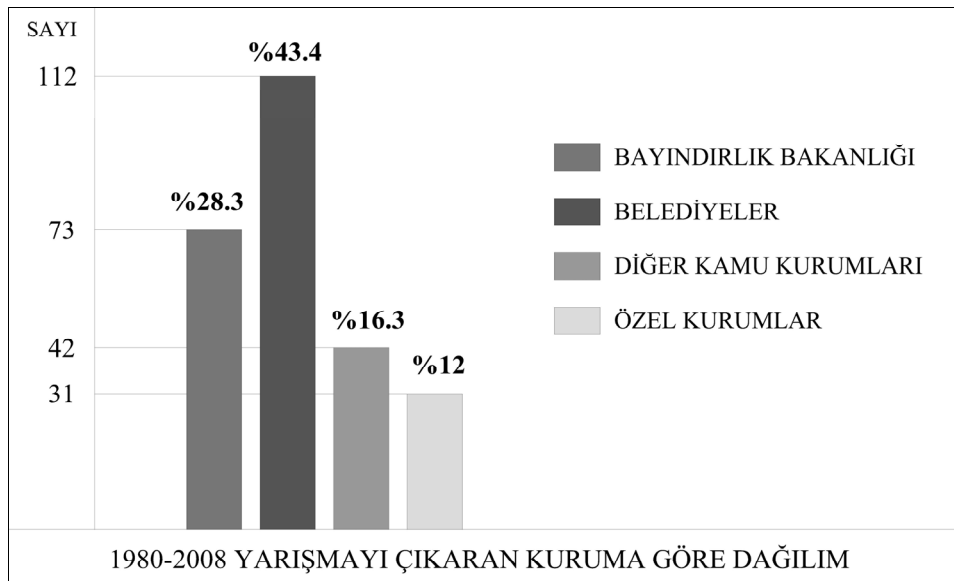
Türkiye’de çift aşamalı yarışma organizasyonu ile sınırlı (ön koşullu) yarışma biçimi fazla gelişmemiştir. Bu açıdan, Türkiye’de 1980 sonrası süreçte gerçekleştirilen yarışmaların hemen hemen hepsinin tek aşamalı ve açık şekilde düzenlediği görülür (Bkz. Çizelge 3.5). Sınırlı(ön koşullu) yarışma biçimi özellikle özel sektör tarafından tercih edilen bir yöntemdir. Yarışma açılacak konuda deneyimli olma ve daha önce o konuda yapı yapma gibi ön koşullar getirilebilen bu yarışma yöntemi, işverenler açısından bazı haklı gerekçelere dayandırılrsa da; genç ve deneyimsiz mimarları saf dışı bırakması yüzünden, mimarlık camiasında tartışılmasına ve zaman zaman da eleştirilmesine neden olur. Tartışılan diğer bir nokta ise, önemli ve büyük ölçekli yarışma konularının çift aşamalı olması gerektiğidir. Bu doğrultuda 2000 yılında tek aşamalı yapılan ‘Ankara Büyükşehir Belediye Binası ve Ticari-Sosyal Tesisleri Yarışması’nın hem önemli bir yapı olması hem de alanın ve istenilen proje metrekaresinin büyük olması sebebiyle çift aşamalı olması gerektiği mimarlık camiasında tartışılmıştır.

Çizelge 3.5 Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimarlık Yarışmalarının Sınıfına ve Organizasyonuna Göre Dağılımı

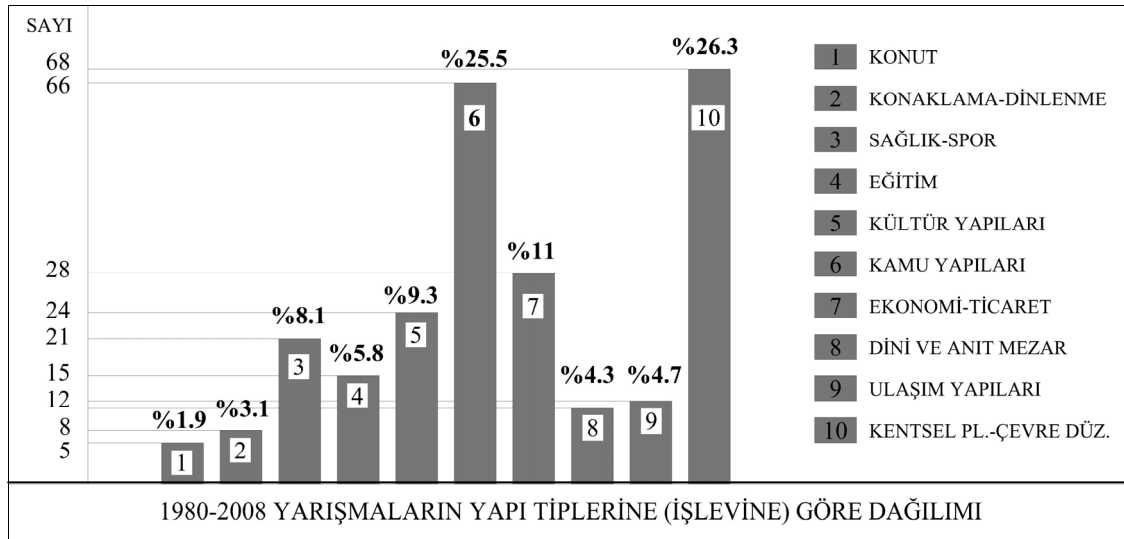
1980 sonrası süreçte, devletin yarışmalar ortamındaki üstünlüğü kaybolur. Yerel belediyelerin ve özel sektörün önem kazanmaları ile birlikte bu organlar yarışmalar ortamına dahil olurlar. Belediyeler ve özel sektör kamuyla birlikte birçok yarışma çıkarır. Bu dönemde gerçekleştirilen yarışmaları açan kurumların oranlarına bakıldığında, Belediyeler ilk sırada yer almaktadır. Belediyeleri sırasıyla, Bayındırlık Bakanlığı, Diğer Bakanlıklar ve Özel Kurumlar izlemektedir (Bkz. Çizelge 3.6).

Çizelge 3.6 Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimarlık Yarışmalarının Yarışmayı Çıkaran Kuruma Göre Dağılımı

1980 sonrası yarışmalar sürecinde, çeşitli konularda ve işlevlerde yarışmalar çıkarılır. Bu dönemde en çok, kamu yapıları ve kentsel planlama-çevre düzenleme konularında yarışma çıkar. Bunları sırasıyla ekonomi-ticaret, kültür, sağlık, eğitim, anıt, ulaşım, konaklama ve konut gibi yapı tipleri izler (Bkz. Çizelge 3.7). 1980’li yıllarda yerel yönetimlerin önem kazanması ile birlikte merkezi idareye bağlı il özel idareleri için ‘Hükümet Konağı Yarışmaları’ yapılır. Bu yapılar devletin resmîyetini yansıtan ve şehrin gelişimine yön veren yapılardır. 1990’larda çeşitli kapasitede ve özellikle ‘Tıp Hastane Yarışmaları’ düzenlenir. 1990’ların sonuna doğru ise art arda ‘Havaalanı Yarışmaları’ yapılır. Bu yarışmalar sırasıyla, Ankara Esenboğa, İzmir Adnan Menderes, Bodrum ve Dalaman Havaalanı yarışmalarıdır. 2000’li yıllara gelindiğinde, ‘Kentsel Tasarım Yarışmaları’nın giderek önem kazandığı ve sayılarının arttığı görülür.

Çizelge 3.7 Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimarlık Yarışmalarının İşlevine Göre Dağılımı

3.3 Türkiye’de 1980 Sonrası Dönemde Mimarlık Ortamında ve Yarışmalarda Yaşanan Değişim ve Gelişmeler

Türkiye’de 1980 sonrası dönemde her alanda yaşanan değişim ve dönüşüm, mimarlık ortamını ve yarışmaları da etkiler ve bu dönem, yarışmalar sürecinde yeni bir dönemin başlangıcı olur. 1980’lere kadar mimarlık ortamının en büyük müşterisi olan devlet, yerini yavaş yavaş yerel yönetimlere ve özel sektöre bırakır. Yerel yönetimlerin, kenti tanıma, kent sorunlarını tespit etme ve bu sorunların çözümü noktasında daha etkili olacağı düşüncesiyle merkezi idarenin yetkilerinin bir kısmı belediyelere verilir. Böylece yerel yönetimler, kentlerde söz sahibi olur. Süreçte yaşanan gelişmeler, yarışmalar ortamına da yansır. 1980’li yıllara kadar gerçekleştirilen yarışmaların büyük bir çoğunluğunu açan merkezi idare (Bayındırlık Bakanlığı), bu dönemle beraber bu üstünlüğünü kaybeder. Yerel yönetimler en fazla yarışma açan kurum olurken, özel sektör de bu sürece dahil olur (Bkz. Çizelge 3.6).

1980 sonrası süreçte yaşanan en önemli değişimlerden biri, mimarlığın ve yarışmaların toplumsallaşmasıdır. Mimarlık, artık, meslek çevresinin dışına taşarak konuyla doğrudan bağlantılı olmayanları da ilgilendirmeye başlar. Sorunlar ve tartışmalar, artık, yalnızca meslek adamlarına ve mimarlara özgü olmaktan çıkar (Tanyeli ve Kazmaoğlu, 1986). Toplum sürece dahil olur, sözünü söyler, fikirler üretir. Bunu ya sivil toplum örgütleri ile içerisinde yer alarak dile getirir ya da doğrudan kendi ifade eder. Böylece, süreçte sivil toplum örgütleri önem kazanır. Bu dönemde yaşanan bazı gelişmeler, mimarlığın toplumsallaştığının göstergelerini oluşturur.

Mimarlığın toplumsallaşmasının göstergelerinden biri, mimarlığın başka bir ifadeyle mimarın ödüllendirilmesidir. 1980 sonrası süreçte, gerek yurt içi olsun gerek yurt dışı olsun çok sayıda mimar ve yapıtı ödüllendirilir. Mimarlar Odasının 1988 yılından itibaren Mimar Sinan anısına iki yılda bir düzenlediği ‘Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri’, 1977 yılından itibaren her üç senede bir düzenlenen ve dünyanın en büyük mimarlık ödülü olma özelliğine sahip ‘Ağa Han Mimarlık Ödülleri’, yerli ve yabancı özel kurumların ve sivil toplum örgütlerinin düzenledikleri çeşitli mimarlık ödülleri bu süreçte mimarlığa katkı sağlayan ve mimarları ödüllendiren önemli platformlardır. Mimarlığın toplumsallaştığının diğer bir göstergesi ise, tarihi değeri olan önemli yapıların ve çevresinin korunmasında toplumun duyarlı hale gelmesidir. Günümüzde

belediyeler olsun, sivil toplum örgütleri olsun, bu konuda çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Örneğin, Ankara-Altındağ Belediyesi, Kale ve çevresinin korunması noktasında çalışmalar yürütmekte, eskimiş yapıları aslına uygun restore etmektedir. Yine bu alanda Belediye, 1998 yılında ‘Ankara Kalesi Koruma ve Geliştirme Fikir Proje Yarışması’ düzenler. Yarışmayı ekipbaşı Tülin Akman’ın bulunduğu ekip kazanır. Fakat, proje uygulanmamıştır. Yapılan bu çalışmalar, aslında, toplumsal duyarlılığın bir sonucudur. Çünkü Ankara Kalesi, Ankara’nın simgesel değerlerinden biridir ve toplum buraya değer vermektedir.

Mimarlığın toplumsallaşmasında, iletişim teknolojisinde yaşanan gelişmelerin etkisi büyüktür. Bu dönemde, basın ve yayın organları önem kazanır ve sayıları artar. Bu organlar, toplumun gözü, kulağı gibi çalışmaktadırlar. Toplum bu organlar aracılığı ile sorunları görebilmekte, tartışabilmekte ve konular üzerinde objektif değerlendirme yapabilmektedir. 1980’lere kadar mimarlıkla ilgili sınırlı sayıda kitap ve dergi varken bu dönemden sonra çok sayıda kitap ve dergi çıkar. ‘Yapı’, ‘Arredamento Mimarlık’, ‘Tasarım’ gibi mimarlık dergileri mimarlık ortamını zenginleştirir. Yarışmalar platformu da bundan olumlu etkilenir. Yarışma projelerine, mimari dergilerden ve ilgili internet sitelerinden ulaşılabilir, yarışma süreci takip edilebilir hale gelir.

1980 sonrası süreçte yaşanan diğer önemli bir değişim ise, yarışmaların taşıdığı anlamdır. 1980’li yıllara kadar yarışmalar, merkezi idarenin bir tür hizmet alım organı olarak görülürdü. Yarışmayı açan kurum bunu ‘iş verme’ yöntemi, mimarlar da ‘iş alma’ yolu olarak görmekteydi. Bu anlayış bu süreçle beraber esner ve zamanla değişir. Bu geçiş kolay olmaz; çünkü, eski yerleşmiş anlayışlar hemen terk edilemez. Fakat, mimarlık camiasının özellikle genç neslin eleştirel, sorgulayıcı ve araştırmacı tavrı bu değişim sürecini hızlandırır. Yarışmalar, artık, sadece proje elde etme yöntemi olarak görülmez, sözlerin üretildiği, fikirlerin tartışıldığı, tasarımda uç düşüncelerin sorgulandığı platformlar olarak görülür. Yarışmalar, meslek içi eğitimin bir aracı olarak algılanır. Yarışmalarda görülen tipleşmiş ve sıradan projeler, yerlerini yeni arayışlar içine giren, içinde farklı zenginliklere sahip projelere bırakır. Bu dönemde, bazı yarışmalarda, bu yeni arayışlar ödüllendirilmese bile bu arayış içine girilmesi bile son derece önemlidir. Bu dönemde gerçekleştirilen ‘Ankara Kızılay Rant Tesisleri Yarışması’ (1980), ‘AKM (Atatürk Kültür Merkezi) Yarışması’ (1981), ‘CSO

(Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası) Konser Salonu Yarışması' (1992), 'UIA 2005 İstanbul Kongre Vadisi Yarışması' bu dönüşümü gösteren önemli yarışmalardandır.

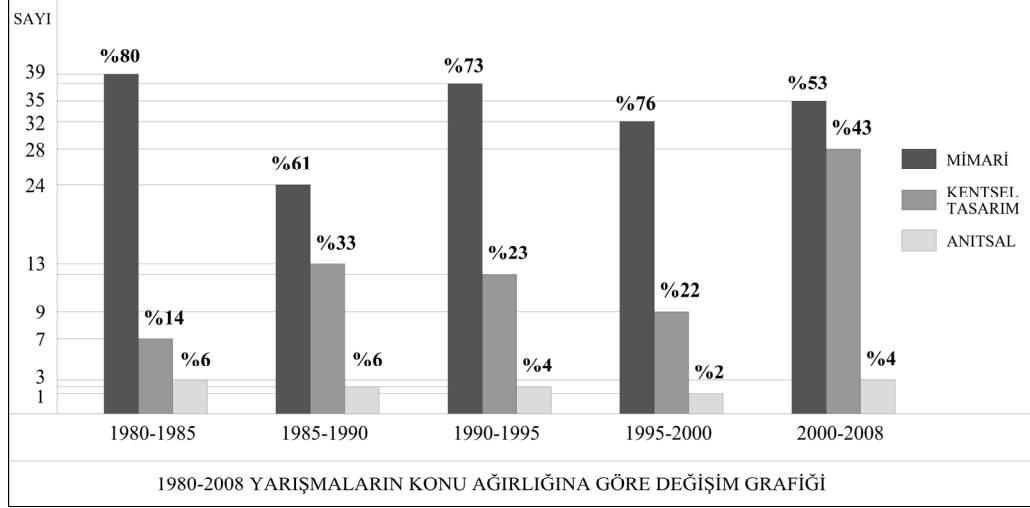
1960'lı yıllarda başlayan hızlı kentleşme süreci, 1980'lerle beraber sorun olmaya başlar. İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyükşehirlere yoğun bir göç yaşanması buralarda kentsel sorunların çıkmasına neden olur. Hava kirliliği, görsel kirlilik, trafik sorunu, ve çarpık kentleşme kendini gösterir. Toplum bu sorunlara duyarsız kalmaz. Çevre konuları kamuoyunda ilgi görür. Bu sorunların tespiti ve çözümü noktasında, sivil toplum örgütleri, mimarlık ortamı ve kamu harekete geçer. Çevre ve doğayı koruma noktasında çeşitli sivil kuruluşlar kurulur ve bu noktada etkili olurlar.

Yaşanan çevresel sorunlar kentsel projelere olan ihtiyacı doğurur ve kentsel tasarım yarışmaları önem kazanır. Bu dönemde, yerel belediyeler tarafından kentsel tasarım proje yarışmaları düzenlenir ve sayıları gittikçe artar. 1990'lı yıllarla birlikte, özellikle 2000'li yıllarda, kentsel tasarım yarışmaları, oran olarak mimari proje yarışmalarına yaklaşır (Bkz. Çizelge 3.8). Tanyeli ve Kazmaoğlu'na (1986) göre belki tasarımlarda, projelerde istenilen çevre ortamı yaratılamaz; ama, bu düşüncenin oluşması da önemlidir. Kaldı ki sonraki süreçte nitelikli projelerin çıktığı da görülmektedir. 2000'li yıllarda önemli kentsel tasarım ve çevre düzenlemesi yarışmaları düzenlenir ve yarışmalarda çoğunlukla nitelikli tasarımların ödüllendirildiği görülür.

Süreçte yaşanan diğer önemli bir gelişme, ölçeğin değişmesidir. Yapılar bina ölçeğinde değil, kentsel ölçekte ele alınmaya başlar. Toplum, çevre, yapı ilişkisi irdelenir. Yapının çevresiyle yaşadığı, bunun içinde çevresiyle uyumlu yapılar yapılması gerektiği anlayışı kabul görür. Yarışma projelerinde tasarımın gerçekleştirileceği yer ve çevresi önemli hale gelir. Yapının çevresiyle olan uyumu ve çevresine, kente olan katkısı irdelenir. Eren (2007, 44-48), tasarım alanının başka bir ifadeyle 'yer'in ve çevresinin önemini şu şekilde açıklar:

“Bir tasarım, mikro ölçekten makro ölçeğe uzanan bütün bileşenlerle ontolojik bütünlüğünü sağlayabildiği ölçüde yaşamaktadır. Mimarlık eylemi de ancak, 'yer' ile başlayan bir süreçtir; çevresiyle anlamlı bir ilişki kurabildiği sürece mimarlık o 'yer'e ait olmaktadır.”

Çizelge 3.8 Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimarlık Yarışmalarının Konu Ağırlığına ve Yıllara Göre Dağılımı

Bu dönemde 2007 yılında gerçekleştirilen ‘Antalya-Konyaaltı Doğa ve Kültür Parkı Alanı Mimari ve Çevre Düzenleme Proje Yarışması’nı Özgür Top, Kahraman Kartal, İ. Hüseyin Kulu ve Barış Ekmekçi’nin tasarladığı proje kazanır (Bkz. Şekil 3.7).

Şekil 3.7 Antalya-Konyaaltı Doğa ve Kültür Parkı Alanı Proje Yarışması - 1.Ödül

Jüri raporunda, jürinin yarışmayı kazanan 1. ödül alan tasarımla ilgili olarak şu değerlendirmeleri, çevre ve kent kavramlarının önemini göstermektedir (Mimarlık, 2007, s. 338, 51):

- Bir kent ve doğa parkı olarak, tabiatla bütünleşme arayışında ekolojik olarak değerlendirilebilecek bir yapılaşma önermesi ve bu yapılaşmanın park bütünü içerisinde doğayla olabildiğince uyumlu bir şekilde tasarlanması, kentle farklı noktalardan güçlü bağlantılar kurma gayreti, doğal sit alanını koruma-kullanma dengesi içerisinde değerlendirmesi, arkeolojik değerleri koruyarak Roma dönemi köprüsünü bir gezinti güzergahı bağlamında öne çıkarması ve su ögesinin belirleyici, sınırlayıcı özellikleri ön plana çıkartılarak bir devamlılık sağlar nitelikte kararlı ve ölçekli kullanımı başarılı bulunmuştur.

Yine bu dönemde 2006 yılında gerçekleştirilen 'Bursa Kızıyakup Kent Parkı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması'nı Evren Başbuğ, İnanç Eray ve Ceyhun Baskın'ın tasarladığı proje kazanır (Bkz. Şekil 3.8). Yarışmada 1. ödülü alan projenin jüri raporunda, 'yer' e ait olma kavramı dikkat çeker (Mimarlık, 2006, s. 331, 47-53):

- “Bahçe Kent” tasarımı özellikle önerdiği özgün konseptiyle öne çıkmıştır. “Kentsel bellek ve izler” üzerinden geliştirilen tasarım, “dönüşebilme” ve “esnek” olma özelliği ile deneysel bir boyut sunmaktadır. “Bahçe Kent” açık alan ve park tasarımında geleneksel kullanım alışkanlıkları dışında farklı seçenekler üretmesi ve “yer”e ait olması ile çeşitli dinamikler ortaya koymaktadır.

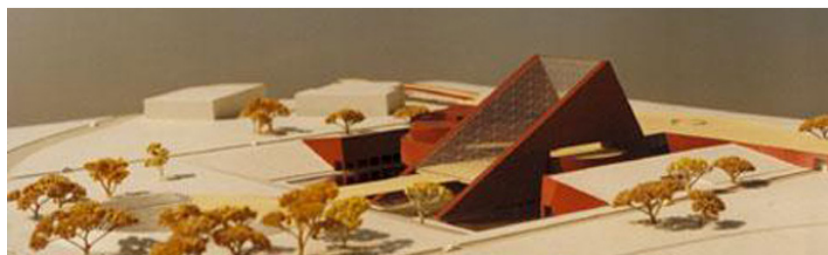
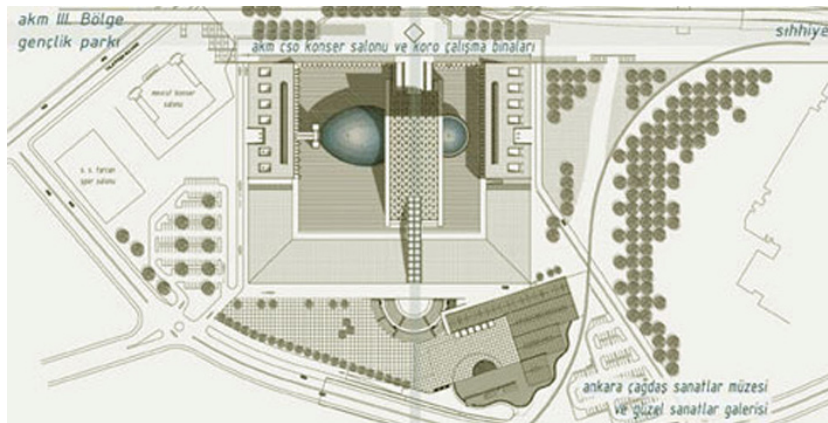

Şekil 3.8 Bursa Kızıyakup Kent Parkı Kentsel Tasarım Yarışması - 1.Ödül

Türkiye’de 1980 sonrası dönemde tasarımlarda, çevre ve kentin önemli hale gelmesi ile birlikte yarışmalarda, kente ilişkin mimari kavramlar oluşur. Bunlardan

bazıları şunlardır: ‘kent omurgası’, ‘kent aksı’, ‘kentsel bellek’, ‘kent kapısı’, ‘kentsel mekan’ ve ‘kentsel koruma’. Bu dönemde, bu kavramlara yarışma projelerinde sıkça rastlanılır. Bu dönemde gerçekleştirilen havaalanları yarışmalarında, havaalanların kente giriş ve çıkışta ‘kent kapısı’ olarak çalıştığı vurgulanmaktadır. 1992 yılında gerçekleştirilen ‘C.S.O (Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası) Konser Salonu ve Koro Çalışma Binaları Yarışması’nda 1. ödüle Semra Uygur ve Özcan Uygur tarafından tasarlanan proje layık görülür (Bkz. Şekil 3.9). Jüri raporunda yer alan şu maddeler, projede kentsel verilere ve çözümlere dikkat edildiğini gösterir, niteliktedir (Mimarlık, 1992, s.250, 62):

- Ankara’nın iki nirengi noktası olan Kale ve Anıtkabir’i birleştiren (kent aksı) ve arsa içinden geçen kısa, önemli ve etkili bir mimari eleman olarak, ana giriş holü yerleştirilmiştir.
- 3. Boyutta dinamik formu ile yükselen bu mekan, kompleksin simgesi olarak Ankara’nın prestij aksı olan Atatürk Bulvarı’na önemli bir katkı sağlayacaktır.
- Proje belirli bir zaman kesimi için geçerli olabilecek bir tasarım dili ile ele alınmış bir yapıdan çok, kent ölçeğinde zamanla eskimeyecek bir simgesel davranış ortaya koymuş ve bu tutumu ile öne çıkmıştır.

Şekil 3.9 C.S.O Konser Salonu ve Koro Çalışma Binaları Yarışması - 1.Ödül

1980 sonrası süreçte, özellikle 2000’li yıllarda, kentsel tasarım yarışmaları ile birlikte disiplinlerarası çalışma gerekliliği doğar. Özellikle büyük ölçekli yarışmalarda, kentsel tasarım yarışmalarında ve fikir yarışmalarında, şehircilik, mühendislik, iç mimarlık, peyzaj mimarlığı ve heykeltıraşlık gibi farklı meslekten uzman kişilerle çalışma ihtiyacı olabilmektedir. Bu yarışmalar, mimarlara, başka disiplinlerdeki uzmanlarla çalışma olanağı sağlaması ve tartışma ortamı oluşturması açısından önemlidir. Son dönemde, 2009 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yarışmaya çıkarılan ve ekipbaşının M. Mürşit Günday’ın olduğu ekibin kazandığı ‘Sarıkamış Harekatı Anma Alanları Fikir Yarışması’ bu tür yarışmalara örnek gösterilebilir. Yarışma şartnamesinin yarışmaya katılım esaslarından bazıları şunlardır (Yarışma şartnamesi, 2009):

- Yarışmaya, sadece meslek ünvanına sahip mimar, peyzaj mimarı, şehir plancısı ve heykeltıraştan oluşan ekipler katılabilir. Her ekip içlerinden bir üyesini “ekip başı” olarak belirleyecektir. Ekipbaşı mimar, şehir plancısı ve peyzaj mimarı olabilir. Yarışmaya katılan ekiplerin ortaklarının her biri idareye karşı müşterek ve müteselsilen sorumludurlar.
- Katılma hakkına sahip yarışmacıların, önerilerini geliştirirken yaratıcı sanat dallarından sanatçılar, tarihçiler vb. uzmanlar ile çalışmaları tavsiye edilmektedir

1980 sonrası dönemde yarışmalar sürecinde yaşanan diğer önemli bir gelişme, şartnamelerin özgürleşmesidir. 1980’li yıllara kadar şartnamelerde, metrekare, yapı fonksiyon şeması, çatı biçimi, çatı eğimi gibi veriler verilir ve yarışmacılardan bunlara tavizsiz uymaları istenirdi. Aksi takdirde yarışma dışı bırakılmamaları kaçınılmazdı. Şartnameler bu anlamda, yapılacak binayı betimleyen ve yarışmacıları kısıtlayan metinlerdi. Yarışmacılardan istedikleri, hayal ettikleri yapıdan ziyade, istenilen yapıyı tasarımları beklenmekteydi. Bu da yarışmalarda tek tip ya da standart projeler çıkmasına neden olmaktadır. Geçmişte yapılan hastane yarışmalarına bakıldığında standart-tip projeler görülmektedir ve çoğu T şemadır.

Şartnamelerde yaşanan bu değişim süreci, örnek yarışma projeleri ile aktarılabilir. 1979 yılında gerçekleştirilen ‘Trabzon Hükümet Konağı Yarışması’ şartnamesi incelendiğinde ‘projelerde aranılacak nitelikler’ kısmında şu maddeler yer almaktadır (yarışma şartnamesi, 1979):

- Binanın çatı örtüsü kiremit, çatı meyili minimum %30 veya binanın çatı örtüsü alimünyum ise çatı meyili minimum %12 olacak, yapı üzerinde gizli ve yatay dere bulunmayacak, yağmur suları bina dışından alınacaktır.
- İhtiyaç programında verilen ve tavan olarak kabul edilen toplam mahal alanı %10 dan fazla küçülemez.

1980 yılında yarışmaya açılan ‘Afyon Hükümet Konağı Yarışması’ şartnamesinde de buna benzer kısıtlayıcı maddeler yer almaktadır. 70 projenin katıldığı yarışmada, 16 proje bu maddelere uymadığı için elenmiştir. 6 proje inşaat sınırlarında ufak taşmalar, 4 proje zemin kotu altında depo, arşiv gibi ikincil ve son derece sınırlı sayıda hacmin teras çatılı olması, 3 projenin istenilen niteliklere sahip çatılarda çatı meyiline paralel cam yüzeylerle çatıdan ışık alması gibi nedenlerle yarışma dışı kalmışlardır. Fakat jüri bundan duyduğu rahatsızlığı ‘seçici kurul değerlendirme raporu’nda şu şekilde dile getirmektedir (Seçici kurul değerlendirme raporu):

- Jürimiz, yarışmanın uyulması zorunlu koşulları konusunda yönetmeliğin kendisine esneklik tanımamasının büyük sıkıntısını çekmiştir. Hazırlık çalışmalarında, bazı alanlar için çatı meyli ve örtüsü, minimum maliyet ve inşaat alanları gibi konularda sınırlı yumuşatmalar sağlanabilmişse de 70 yarışmacıdan 16’sının yarışma dışı kalması önlenememiştir.

1980’lere kadar yarışma şartnameleri, yukarıda verilen örneklerde de görüldüğü gibi, yarışmacıları kısıtlayıcı bir tavır sergilemektedir. Bu da, bazı tasarımların ya değerlendirmeye alınmadan elenmesine ya da farklı tavır sergileyen tasarımların ödül grubu içine alınmamasına neden olur. 1980 sonrası süreçte şartnamelerde bir değişim süreci başlar. Süreçte, yarışma şartnamelerinde yer alan kısıtlayıcı maddelerin azaldığı, zamanla da yok olduğu görülür. Böylece, farklı tavır sergileyen özgün projeler ödüllendirilir olur. 1983 yılında gerçekleştirilen ‘Nevşehir Hükümet Konağı Yarışması’ süreçte önemli bir yarışmadır. Yarışmada 1. ödüle layık görülen Haldun Sunal’a ait proje, bu döneme kadar yapılan standart-tip hükümet konağı projelerinden farklı bir tavır sergileyen, yörenin dokusuna göre şekillenmiş çevresine uyumlu olan bir projedir. Bu, yarışmalarda farklı tavır sergileyen projelerin ödüllendirilmesi noktasında önemli bir adımdır. Proje müellifi Sunal (1983) projesinde, yapılar grubunun simgesel

niteliğini Nevşehir yöresinin karakteristik yöresel yapı dokusuyla oluşturmaya çalıştığını belirtmektedir. Bu dönemin sonlarına doğru, 2004 yılında gerçekleştirilen ‘UIA 2005 Yarışması’ da, bu değişimin doruk noktasıdır. Yarışma şartnamesi, yarışmacıları özgür bırakmaktadır. Yarışmacılara sadece yol göstermekte ve onlardan tasarım problemine karşı düş kurmaları beklenmektedir.

1980’li yıllarla beraber, Türkiye’nin dış dünyaya açılması ve ekonomik alanda yaşanan gelişmelerle birlikte, ülkemiz teknik ve teknolojik alanda hızlı bir gelişme sürecine girer. Bu hızlı gelişim ve değişim, mimarlık ortamını da etkiler. Özellikle, 1990’ların ortalarından itibaren yapı malzemesi ve yapı tekniği iyice gelişir. Yaşanan bu gelişmeler, tasarlanan projenin uygulaması aşamasında kolaylık sağlar ve nitelikli yapılar çıkmasına olanak tanır. Çelik, giydirme cephe gibi yapı elemanları mimarının bir parçası haline gelir ve çoğu önemli projelerde uygulanır. Özellikle çeliğin kullanımı ile geniş açıklıklar kolayca geçilebilmektedir. Ülkemizde son yıllarda uygulanan havaalanları projesi, bu tekniğin ülkemizde ne düzeye geldiğini açıkça gösterir. Bu gelişmeler yarışma ortamını ve yarışmacıları da olumlu etkiler. 1998 yılında yarışmaya açılan ve 2007 yılında uygulanan Yakup Hazan’ın tasarladığı ‘İzmir Adnan Menderes Dış Hatlar Havaalanı Projesi’ yaşanan bu gelişmeye iyi bir örnektir (Bkz. Şekil 3.10). Yapıda, Türkiye’nin en büyük genişliği olan 66 metre kolonsuz çelik strüktürle geçilmektedir. Cam teknolojisinin olanaklarından sonuna kadar faydalanılan projede, camın cama taşıtıldığı hayalet cam sistemi kullanılır (Y. Hazan, 2008, sözlü görüşme).

Şekil 3.10 İzmir Adnan Menderes Dış Hatlar Havaalanı

3.4 Türkiye’de 1980 Sonrası Yarışmalar Sürecinde Karşılaşılan Problemler ve Süreç Üzerine Değerlendirmeler

Türkiye’de, 1980 sonrası dönemde, mimarlık ortamında ve yarışmalar sürecinde yaşanan olumlu gelişmelere rağmen, süreçte çeşitli sorunlarla karşılaşılır.

3.4.1 Yarışma işleyiş sürecinde karşılaşılan sorunlar

Yarışma öncesi hazırlık sürecinin iyi değerlendirilmemesi, şartname ve programın iyi hazırlanmaması, jüri oluşumu ve değerlendirmesi aşamasında ve yarışma sonrası proje elde etme süreci gibi yarışma işleyiş sürecinin çeşitli aşamalarında karşılaşılan sorunlar, yarışmalar ortamında olumsuz sonuçlara neden olur.

Yarışma öncesi hazırlık süreci: Yarışma öncesi hazırlık sürecinde, projenin nasıl elde edileceği, mali kaynağın tespiti ve yeterliliği, yarışmanın tek aşamalı mı yoksa çift aşamalı mı, sınırlı mı yoksa açık yarışma mı olması gerektiği belirlenmekte ve arsa seçimi yapılmaktadır. Bu süreç, ne kadar iyi değerlendirilir ve doğru kararlar alınır, sonraki süreçler o kadar iyi işler.

Yarışma şartnamesi ve programının oluşturulması: Yarışma şartnamesi ve programının oluşturulması, yarışma işleyiş sürecinde önemli bir aşamadır. Yarışmalardan beklenen faydanın sağlanabilmesi için, ilk olarak, yarışma öncesi gerekli araştırmalar ve incelemeler yapılarak iyi bir şartnamenin hazırlanması gerekir. Şartnameler, yarışmayı açan kurum ile yarışmacılar arasındaki iletişimi sağlayan metinlerdir. Şartnamelerde, sorunlar ve istekler ne kadar doğru ve net ifade edilirse öneri çözümlerde o kadar doğru olur. Yarışma için bağlayıcı bir çerçeve hazırlayıp sunmak, dikkatle kurgulandığı ve farklı tasarımların çıkmasına olanak sağladığı takdirde, yarışmacıları sınırlamaz. Aksine, genel çerçevenin birkaç muğlak cümle ile tarif edildiği durumlarda yarışmadan istenilen sonuç alınamayabilir. Fakat bu çerçeve oluşturulurken, jüri kendi görüşlerini yarışmacılara empoze etmemeli, farklı görüşlere olanak tanımalıdır. 1980 sonrası dönemde gerçekleştirilen yarışmaların bazılarının, yarışma şartnamesinin iyi hazırlanmadığı noktasında eleştirildiği görülür. 2000 yılında gerçekleştirilen ‘Ankara Büyükşehir Belediyesi Başkanlık Sarayı ile Ticari ve Sosyal Tesisleri Yarışması’ bu noktada eleştirilen yarışmalardan biridir. Bu yarışma sürecinde karşılaşılan sorunlar, 4. bölümde detaylı bir şekilde ele alınmaktadır.

Jüri oluşumu: Yarışma işleyiş sürecinde karşılaşılan sorunlardan bir diğeri, jüri üzerinde yoğunlaşır. Bu dönemde, jüri oluşumu ve jüri değerlendirmesi aşamasında çeşitli sorunlarla karşılaşılır. Jüri oluşumu, Bayındırlık Bakanlığı'nın yarışmalar yönetmeliği ile Mimarlar Odası'nın yarışmalar yönetmeliğinde farklılık göstermektedir. Bakanlığın yönetmeliğine göre, jüri, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın ve yarışmayı açan idarenin yöneticileri tarafından belirlenmektedir. Mimarlar Odası'nın bu süreçte, jüri oluşumuna katkısı çok azdır. Asli ve yedek jüriden sadece birer tanesi, ilgili meslek odası'nın gösterdiği adaylar arasından seçilmektedir. Bu yönetmeliğe göre çıkan yarışmada, asli ve yedek jüride birer tane inşaat mühendisi bulundurma şartı vardır. Mimarlar Odası'nın Yarışmalar Yönetmeliği'ne göre ise jüri, Mimarlar Odası'nın Yarışmalar Komitesi'nce belirlenmektedir. Asli jürisinde inşaat mühendisi bulundurma şartı yoktur. Bu iki yarışma yönetmeliğinin farklılıklar göstermesi ve bir bütünlük sağlanamaması süreçte sorunlarla karşılaşılmasına neden olabilmektedir.

1980 sonrası dönemde jüri oluşumunda tartışılan diğer bir konu ise, jürinin akademisyenlerden mi yoksa yarışmacı mimarlardan mı oluşması gerektiğidir. Bu konuda mimarlık camiasında, farklı düşüncelere sahip mimarlar vardır. Açikkol'a (1993) göre, jüri üyelerinin tamamının yarışmalara katılan ve yarışmalarda görev alan insanlar arasından seçilmesi gerekir. Utkuğ'a (1993) göre ise, jüri iskeletinin yarışmacı mimarların oluşumundan kaçınılması, mimarlık söylemine filozofik düzeyde katkılarda bulunan araştırmacı ve akademisyenlerin yoğun katılımını sağlamak gerekir. Aslında, yarışmacı mimarların ve akademisyenlerin tasarımlara farklı açılardan bakabileceği ve sürece zenginlik katacakları düşünüldüğünde, jüri oluşumunda, yarışmacı mimar ve akademisyenler arasında bir denge gözetilmesi gerekliliği vardır.

Jüri değerlendirmesi ve sürecin yönetimi: Jüri, yarışmalarda önemli bir bilirkişi heyetidir. Bakan, başkan gibi yarışmayı açan kurumun başı adına hareket eder. Kararları önemlidir. Bu açıdan jürinin üstüne düşen görevler vardır. Jürinin yapmakla yükümlü olduğu görevlerden biri yarışmacıların yaratıcılıkları ve çözümlerine zemin hazırlayacak materyali, varsayımları, bilgileri toplamak ve eğer karar boşlukları varsa, bu kararların oluşturulmasına önayak olmaktır. Bir diğeri ise, gelen yarışma önerilerini değerlendirmek ve sonuçların sonuna kadar arkasında durmaktır (Çinici, 2002). Bu dönemde, jüri değerlendirmelerinin ve yarışma sonuçlarının çoğu zaman tartışıldığı ve

jürilerin özgün tasarımlara yer vermedikleri için eleştirildikleri görülür. Çinici (2002, s.58), jürilerin bu tavrını şu şekilde değerlendirir:

“Jüriler her projedeki yaklaşımın özgünlüğünü aramak ve keşfetmek yerine, adeta değerlendirme için bir ön şablon oluşturur ve bunu ne yazık ki önceden değil, projelerle karşılaştıktan sonra yapar. Çünkü asli hedeflerini ‘mimarlık’ değil ‘yarışma değeri biçmek’ olarak görürler. Çoğu jüri yeni tasarımları özgün çözümleri aramanın erdemli, bir o kadar da yorucu ve sorumlu faaliyeti içine girmek istemez.”

Yarışma jürilerinin özgün ve farklı arayış içinde olan tasarımlara yer vermesi gerektiği mimarlık camiasında tartışılmaktadır. Uygur (1997, 13-20), yarışma jürilerinden beklentilerini şu şekilde aktarır:

“Yarışma jürileri, tartışmaya olanak tanıyacak, ortaya yeni kıvılcıklar atacak, maddi yanlışlıklar olsa bile onları deneme fırsatı yaratacak ortamlar hazırlamak zorunda. Riskleri omuzlayacak, çatışmayı göze alacak jüriler...”

Jüri değerlendirme raporlarının oluşturulması: Bu dönemde, yarışma sürecinin bir aşaması olan jüri değerlendirme raporlarına, gereken önemin verilmediği görülür. Jüri değerlendirme raporu, mesleki eğitimin bir parçası olan yarışmaların önemli bir aşamasıdır. Jüri değerlendirme raporlarının yarışmaya katılan tüm projeleri kapsayacak şekilde, usulüne uygun bir şekilde yapılmaması ve bu raporların aradan çıkarılması gereken bir resmi evrak olarak görülmesi, bu raporlardan istenilen faydanın alınmasına engel olur. Çünkü jüri raporlarının, katılımcılara neden elendiklerini veya ödül aldıklarını açıklayan ve tasarımlardaki eksiklikleri belirten ve bu eksiklikleri gidermeleri noktasında yarışmacılara katkı sağlayan metinler olması gerekir. Bu açıdan iyi hazırlanması ve gerekli önemin gösterilmesi gerekir.

1980 sonrası dönemde gerçekleştirilen yarışmaların çoğunun jüri raporunda, genel olarak ‘uygulanabilirlik’, ‘iktisadilik’ ve ‘tutuculuk’ kavramları ön plan çıkar. Bu kavramların yanında ‘sade ve yalın olma’, ‘temsiliyet’, ‘oran ve ölçek’, ‘işlevsellik’ ve ‘çevre ile uyumlu olma’ gibi kavramlarının da ön plana çıktığı görülmektedir. 2004 yılında gerçekleştirilen ve Selim Velioğlu, Sunay Yusuf ve Erce Funda’ya ait projenin 1. ödüle layık görüldüğü ‘Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Hizmet Binası Mimari Proje

Yarışması'nda, projeye ilgili olarak jüri raporundaki değerlendirme şu şekildedir (Mimarlık, 2005, s.323, 44):

“Proje yeni gelişme alanı içerisinde kademelenmiş bir dış mekân ve yaya dolaşım kurgusu aracılığı ile kentsel süreklilikler oluşturmakta, kendi programını aşan kentsel bir nitelik sunmaktadır. Yapı bütününü oluşturan yalın kütle parçalarının tanımladığı avlunun gerek geliştirdiği ölçek, gerek program ilişkilerini dış mekâna taşınma biçimi, gerekse projenin gelişmeye açık, esnek kurgusu olumlu bulunmuştur. Benzer biçimde önerinin geleneksel malzeme ve zorlanmamış teknolojiler aracılığı ile ulaştığı çağdaş dil, anlamsal zenginlik ve mekân deneyimi projenin temsili beklentileri ile örtüşür niteliktedir. Proje öngördüğü bu mimari ve kentsel değerler gözetilerek oy çokluğu ile birinci ödüle layık görülmüştür.”

2005 yılında gerçekleştirilen ve Tamer Başbuğ, Hasan Özbay ve Baran İdil'e ait projenin 2. ödüle layık görüldüğü ‘İstanbul İl Genel Meclis ve İl Özel İdaresi Hizmet Binası Mimarlık Yarışması'nda, projeye ilgili olarak jüri raporunda yapılan değerlendirmenin bir bölümü şu şekildedir (Mimarlık, 2006, s.329, 29):

“Binanın sade ve tutarlı bir kütle ile etkili bir açık mekân oluşturması, yaya ve araç ulaşımı, girişinin temsili niteliği, büroların yönlendiği olumludur.”

2006 yılında gerçekleştirilen ve Bozkurt Gürsoytrak, Derya Güleç ve Hilal Ayaz'a ait projenin 3. ödüle layık görüldüğü ‘TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi) Yapı Kompleksi Mimari Proje Yarışması'nda, projeye ilgili olarak jüri raporu şu şekildedir (Mimarlık, 2007, S.333, 58):

“Bu öneride programın tek bir kompakt blok olarak ele alınması böylelikle tanımlı bir giriş meydanı elde edilmesi olumlu bulunmuştur. Yapı yalın bir geometrik düzen ve onu destekleyen bir taşıyıcı sistem üzerine kurulmuş tüm boşluklar bu düzen ve tekil kütle anlayışı içinde kalınarak gerçekleştirilmiş olup, yapının batı cephesinin hem iklim denetimi sağlamak hem de mevcut meclis yapısı ile süreklilik oluşturmak üzere masif bir cephe olarak ele alınması başarılıdır.”

2008 yılında gerçekleştirilen ‘Danıştay Başkanlığı Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması’ jüri raporunda jürinin çalışmalarını etkileyen ve yön veren konular şu şekildedir (Jüri değerlendirme raporu, 2008):

- Tasarı tasarımı ilişkisi (arsa verilerine ve kent mekanına uyum, düşünce tutarlılığı ...),
- Form işlev etkileşimi,
- İşlevsellik,
- Konuyu temsil niteliği,
- Özgünlük (ölçek ve oranları insancillaştırma, teknolojinin kişiselleştirilmesi çabaları).

Jüri, bu konu başlıklarını da dikkate alarak Cem Açıkol'a ait projeyi 1. ödüle layık görür. Projeye ilgili olarak jüri raporunda şu değerlendirme yapılmaktadır (Jüri raporu, 2008):

“Ana kararları en başarılı bulunan projedir. Girişlerin konumu, Başkanlık, Genel Kurul Salonu ve Dava dairelerinin konumu ve yönelmesi olumlu bulunmuştur. Sosyal tesislerin bağımsız çalışabilme olanağı ve bahçe ile ilişkileri çok başarılıdır. Konferans Salonunun yapıdan kopuk olması kullanıcı idare tarafından olumlu bulunmuştur. Yapının iç mekan kalitesi ve kütle plastiği yeterince başarılı bulunmamış olmasına karşın geliştirilebilir bulunmuştur. Kreş ve Sağlık merkezinin yapının genel diline yeterince katılmadığı düşünülmektedir. Açık alan kullanımı tasarımın en olumlu yanlarının başında gelmektedir. Açık otopark yeterli, ancak garaj girişi sorunludur. Bu önerinin uygulama yeterliği tamdır.”

2008 yılında gerçekleştirilen ve Orhan Ersan'a ait projenin 1. ödüle layık görüldüğü 'Dışişleri Bakanlığı Kongre Merkezi Binası Mimari Proje Yarışması'nda, projeye ilgili olarak jüri raporunda yer alan değerlendirmelerden bazıları şunlardır (Jüri değerlendirme raporu, 2008):

- Projenin yalın ve kararlı formu, işlevsel iç düzeni ve mekansal zenginliği olumlu bulunmuştur,
- İşlevler yapı programına uygundur,
- Betonarme yapı akslarının geometrik ve modüler düzeni taşıyıcı sistem kurgulama aşamasında esneklik sağlamaktadır,
- Yapının uygulanma yeteneği tamdır.

2008 yılının son aylarında gerçekleştirilen 'Bitlis Merkez Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması'nda, jüri değerlendirmelerinde öne çıkan kavramlar şunlardır (Jüri değerlendirme raporu, 2008):

- Arsa iklim verilerine uygunluk,
- Form ile işlev uygunluğu,
- İşlevlerin dağılımı ve birbirleri ile ilişkileri,
- Formun temsil niteliği,
- Tasarımın özgünlüğü,
- Uygulanabilirlik.

Jüri, bu değerlendirme başlıklarını da dikkate alarak Abdullah Erdoğan, Evrim İşlek ve H. İbrahim Çelik'e ait projeyi 1. ödüle layık görür. Jüri raporunda projeye ilgili olarak şu değerlendirme yapılmaktadır (Jüri değerlendirme raporu, 2008):

“Hükümet Konağı, Adliye ve Sosyal Tesislerin plan şemasındaki kararlı yerleşimlerin kütleye başarılı ve orantılı bir şekilde yansması, eğimli çatının kütle ile uyumu olumlu bulunmuş ve önerinin gelişebilir olduğu tespit edilmiştir. Bu projenin uygulama yeterliliği bulunmaktadır.”

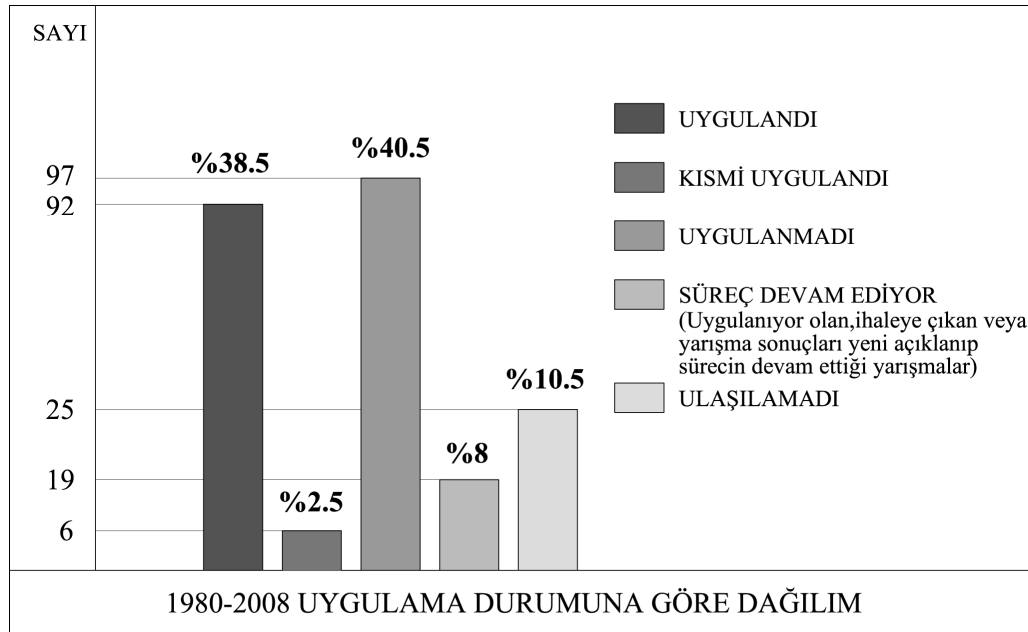
Son olarak, 2009 yılının ilk aylarında gerçekleştirilen ve Seden C. Avcı ve Bilge Gülen'e ait olan projenin 1. ödüle layık görüldüğü ‘Denizli Belediyesi Hizmet Binası ve Çevresi Mimari Proje Yarışması’nda, projeye ilgili olarak jüri raporunda şu değerlendirme yapılmaktadır (Jüri değerlendirme raporu, 2009):

“Yapı yalın bir geometriden türeyen biçimsel yapısına karşın güçlü bir kimlik değeri oluşturacak biçimde işlev ve yöne bağlı cephe farklılıkları öngörmekte; açıklama raporunda da belirtildiği gibi, Denizli için özgün bir değer olan ve dokuma geleneğinden gelen yerel birikimi soyutlaştırarak plan kurgusunda ve yapı dilinde temsil etmeye çalışmaktadır. Mimarının asal unsurları ile çatışmadan gerçekleştirilen bu soyut referans verme biçimi yapının işlevsel farklılıklarını öne çıkaracak bir anlam kurgusu, dengeli oran ve ölçekler içinde ele alınmıştır. Gerek kente olan yaklaşımı ve açık alan düzenlemeleri, gerek program beklentilerinin duyarlı çözümü, gerekse dil ve kimlik vurgusu ile çağdaş bir mimarlık araştırması olarak öne çıkan bu yapı oybirliği ile 1. ödüle değer bulunmuştur.”

Kolokyumlar: Süreçte, yarışma kolokyumların da yeteri kadar iyi değerlendirilmediği görülür. Kolokyumlar, projelerin genel olarak değerlendirildiği ve düzeyli tartışma ortamları olması gerekirken, çoğu zaman sadece, jürinin ve 1. olan proje müellifinin eleştirildiği toplantılar haline gelebilmektedir. Bu da, kolokyumlarda beklenen düzeyli ve faydalı tartışma ortamının oluşmasına engel olur.

Yarışma sonrası proje elde etme ve uygulama durumu: Türkiye’de yarışmaya açılan çoğu projenin, bu dönemde, uygulanmadığı görülür. Bu dönemde açılan toplam 239 mimari ve kentsel tasarım yarışmasından %38.5’i uygulanır, %40.5 ‘i uygulanmaz, %2.5’i kısmi uygulanır, %8’inde süreç devam etmektedir (Bkz. Çizelge 3.9). Uygulanan proje oranının düşük olmasında, yarışma sürecinin iyi yönetilmemesi ve yarışma işleyiş sürecinde sorunlarla karşılaşılmasının yanında siyasi ve ekonomik faktörler de etkilidir.

Çizelge 3.9 Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Yapılan Mimari ve Kentsel Tasarım Yarışmalarının Uygulama Durumuna Göre Dağılımı

Uygulama oranları yarışmayı çıkaran kurum bazında incelendiğinde, belediyelerin açmış olduğu yarışmalarda uygulama oranlarının daha az olduğu görülür. Bunda, süreçte ‘başkan değişimi’, ‘seçim yatırımı yapma’, ‘siyasi çıkarlar’ ve ‘ekonomik durum’ gibi faktörlerin etkili olduğu görülür. Uygulama oranları, yarışma türleri açısından incelendiğinde ise, kentsel tasarım yarışmalarında bu oranın daha düşük olduğu görülür. Bu dönemde açılan kentsel tasarım yarışmalarından çok azı uygulanmıştır. H. Özbay’a (2009, sözlü görüşme) göre, kentsel tasarım projeleri ciddi yatırımlar isteyen, maliyetli çalışmalardır. Belediyeler, bu projeleri basit işler olarak algılamakta ve sonrasında altından kalkmamaktadırlar.

Türkiye’de, 1980 sonrası dönemde, yarışma işleyiş sürecinde karşılaşılan sorunlar ve sürecin iyi işleyememesi, açılan yarışma sayısının düşük olmasına neden olur. Türkiye’de açılan yarışma sayısı, Almanya’da açılan yarışma sayısı ile kıyaslandığında, ülkemizde yarışma olgusunun yeteri kadar yaygınlaşmadığı görülür (Bkz. Çizelge 3.10). Çizelge 3.10’da görüldüğü gibi 1980-1991 yılları arasında açılan mimari proje yarışması Türkiye’de sadece 105 iken, Almanya’da bu sayı 4448’dir (Özbay’dan, 1993). Karabey’e (2002) göre yarışmalar, hazırlanışlarındaki verilerindeki yetersizlik, değerlendirilişlerindeki beceriksizlik, sonuçlarındaki aleladelik ile mimarlığımıza ve çevremize istenilen düzeyde kazanımlar getirmemektedir.

Çizelge 3.10 Türkiye’de ve Almanya’da 1980-1991 arası dönemde açılan yarışma sayıları

1980-1991 YILLARI ARASI MİMARİ PROJE YARIŞMALARI		
YIL	TÜRKİYE	ALMANYA
	YARIŞMA SAYISI	YARIŞMA SAYISI
1980	3	391
1981	7	286
1982	4	225
1983	11	212
1984	24	243
1985	17	363
1986	8	395
1987	5	362
1988	4	389
1989	4	505
1990	8	509
1991	9	568
TOPLAM YARIŞMA SAYISI	105	4448

Bu dönemde gerçekleştirilen bazı mimarlık yarışmalarının, yarışma işleyiş sürecinde karşılaşılan sorunlar nedeniyle, olumsuz sonuçlandığı görülür. 2005 yılında açılan ‘Burdur Kenti Şehirlerarası Otobüs Terminal Kompleksi Kentsel Tasarım ve

Mimari Proje Yarışması' mimarlık ortamında tartışmaların ve eleştirilerin yoğunlaştığı yarışmalardan biridir. Yarışma işleyiş sürecinde çeşitli problemlerle karşılaşılır. Yarışma şartnamesinin ve programın iyi hazırlanmaması, katılımın çok az olmasına neden olur. Yarışmaya sadece 15 proje katılır. Şartnamede ve ihtiyaç programında jürinin görüşlerini ve düşüncelerini yansıtan, tasarıma müdahale eden cümleler bulunur. Bunlardan bazıları şunlardır (Yarışma şartnamesi, 2005):

- Burdur kentinin döviz bedelli askerlik, göl ve doğa turizmi, kültür turizmi için duraklama, konaklama, ticaret açısından cazibe merkezi olabilecek bu terminal kompleksinin dikkat çekici ve etkileyici bir form ve tasarımla anlatılması istenmektedir.
- Alanı simgeleyen mimari-güzel sanat eseri olabilecek tanımsal yapı da bulunacaktır.
- Burdur yöresinin geleneksel el sanatları ile ürünlerinin satışa sunulacağı, yöresel sivil mimari tarz ve malzemenin kullanılacağı modüler birimlerin bedesten tarzında tasarımılanacağı 'Geleneksel Çarşı' bulunacaktır.

Yarışmaya katılan 15 projeden 11'i değerlendirilir ve 4'ü değerlendirme dışı bırakılır. Değerlendirmeye alınan tüm projeler ilk turda elenir ve ödül, mansiyon verilmez. Daha sonra jüri, yaptığı değerlendirmeler sonucu 3 projeye satınalma ödülü verir. Jürinin almış olduğu bu karar, mimarlık ortamında eleştirilere neden olur.

2005 yılında açılan 'Ünye Belediyesi Kent Meydanı Yunus Emre Parkı Kentsel Tasarım Proje Yarışması' bu dönemde gerçekleştirilen ve süreçte sorunlarla karşılaşılan yarışmalardan bir diğeridir. Yarışma ilgili şartnamenin asli jüri üyeleri tarafından oluşturulamadığı için Eylül ayında iptal edilir. Yarışmanın eksiklikleri tamamlanarak 2006 yılında tekrar açılır. Jüri, gelen öneri projeler üzerinde değerlendirme çalışmalarını tamamlar ve hiçbir projeyi ödüle layık görmez. Jüri konuyla ilgili olarak şu açıklamayı yapar (Jüri değerlendirme raporu, 2006):

“Ünye Cumhuriyet Meydanı Yunus Emre Parkı Kentsel Tasarım Proje Yarışması jürisi değerlendirme için 12 Nisan 2006 tarihinde toplanmıştır. 14 Nisan 2006 günü saat 15.00'da katılan tüm projelerin mekansal, mimari, peyzaj mimarlığı düzeyini tutturamamış olmaları sebebiyle hiçbir projeye ödül verilmemesine oybirliğiyle karar verilmiştir. Kamuoyuna saygıyla duyurulur.”

Jürinin bu kararı, mimarlık ortamında çok tartışılır ve jürinin ağır bir şekilde eleştirilmesine neden olur. Jüri, yarışma yönetmeliklerine göre, gelen öneri projeleri değerlendirmek ve uygun gördüğü projelere ödül vermek zorunda olmasına rağmen, jürinin bunu yapmadığı görülür. Daha sonra, yarışma mahkemelik olur. Ordu İdare Mahkemesine, yarışmanın sonuçlandırılması ve ödüllerin dağıtılması istemiyle dava açılır. Mahkeme, ilgili yarışma yönetmeliğine göre, yarışmanın sonlandırılması ve ödüllerin dağıtılması kararını verir. Bu karar üzerine jüri tekrar toplanır ve 3 projeyi mansiyon ödülüne layık görür. Yarışmada tartışılan diğer bir konu ise toplam 7 kişiden oluşan jüride sadece 2 mimarın yer alması ve jüri başkanının peyzaj mimarı olmasıdır.

3.4.2 Mimarlık ortamında ve yarışmalarda karşılaşılan diğer sorunlar

Türkiye’de 1980 sonrası dönemde, yarışma işleyiş süreci dışında mimarlık ortamı ve yarışmalarda çeşitli sorunlarla karşılaşılır.

Yarışma kurumu ve kuşak farklılığı: Yarışma kurumunun kurumsal içeriğinin önüne geçmesi, bu dönemde karşılaşılan sorunlardan bir diğerini oluşturur. Bu anlayış 1980 öncesi dönemde, kendini yoğun bir şekilde göstermiştir. 1980 sonrası süreçte bu noktada olumlu gelişmeler yaşansa da, bu dönemin ilk yıllarında, yarışmaların kültürel değer esaslı gelişme göstermesi gerekirken, çoğu zaman sadece inşaat üretim esaslı gelişme gösterdiği görülmektedir. Bu da, yarışmaları olması gereken yerden uzaklaştırabilmektedir. Bu dönemde, çoğu yarışmada, tasarımın özgünlüğünden çok ‘uygulanabilirlik’, ‘iktisadilik’ ve ‘tutuculuk’ kavramlarının öne çıktığı görülür. Özellikle, jürileri 1980 öncesi kuşağın etkili isimlerinden ve akademisyenlerden oluşan yarışmalarda, bu kavramların çoğunlukla projelerin ödüllendirilmesinde etkili olduğu görülmektedir. Özbay (1994, 49), bu konuyla ilgili olarak kuşak farklılığına dikkat çeker ve şu değerlendirmeyi yapar:

“1950’ler, 1960’lar kuşağının temsilcileri olan jüri üyeleri kendi dönemlerinin mimari alışkanlıklarını, özellikle yapılabirlik ve maliyet söylemleri altında hala korumaktadırlar. Pek çok özgün tavır ‘moda’, ‘ekonomik değil’ gibi başlıklarla tartışılmaya dahi değer görülmemiştir. Buna karşın ciddi bir sözü olmayan sıradan ürünle ödüllendirilmiştir.”

Mimarlık ortamında görülen örgütlenmeler: Türkiye’de bu dönemde, mimarlık ortamında, olası çeşitli örgütlenmelerin varlığı tartışılır. Açık yarışmalar yerine davetli yarışmaların yapılması, ülkedeki önemli yapıların projelendirilmesi işinin toplumun, ilgili meslek odalarının ve mimarların fikirlerinin alınmadan doğrudan bir mimara verilmesi, bu noktada toplumda ve mimarlık camiasında kuşkulara neden olabilmekte ve bu örgütlenmelerin varlığını güçlendirmektedir. Mimarlık ortamında görülen çeşitli örgütlenmelerin, mimarlık kültürünün gelişimine engel olduğu da bir gerçektir. Özbay (1998, 122-130), bu durumla ilgili olarak dikkat çekici ve bir o kadar da üstünde durulması gerekli şu değerlendirmeyi yapar:

“Almanya’da, İtalya’da mimarların hepsinin belirli ölçekli bir ürün vermesini sağlamayı kendine dert ediyor. Bizdeyse bu tür şeyler yok, buna karşılık, bir yere ait olmanız gerekir. Bu cemiyetler Rotary, Lions, Mason örgütü gibi şeyler olabilir, parti olabilir; sağcı parti, solcu parti. Refahlı olabilirsiniz ve Refahlılardan iş alırsınız; hatta daha da iyisi, her iktidar döneminde parti değiştirmektir. Bir okula ait olabilirsiniz. Örneğin, ODTÜ’lü olursunuz, ODTÜ’lüler sizi korur; Mülkiye olursunuz, Mülkiyeliler sizi koruyorlar. Kulüp olabilir, Galatasaray Kulübü gibi kulüpler olabilir; fark etmez. Hiçbir kulübe ait olmazsanız; Şevki Vanlı gibi işsiz kalırsınız; 70 yaşlarındaki bir deneyimle, öyle bir aidiyetsiz ortamda kalırsınız.”

Bilgisayar kullanımı ve sunum olanaklarının artması ve getirilen çeşitli kısıtlamalar: Türkiye’de, 1980 sonrası dönemde, özellikle 1990’lı yılların ortalarından itibaren, bilgisayar ortamında hızlı bir gelişim görülür ve bilgisayar kullanımı hızla yayılır. Bilgisayar ortamı, proje çizim süresinin kısılmasını, bunun sonucu olarak uygulama süresinin kısılmasını sağlar. Ayrıca, bilgisayar ortamı ile gösterişli sunum olanakları artar. Böylece yarışmalarda, zengin sunumlar yapılabilmektedir. Fakat, yarışmalarda görülen etkili sunumlar ve üç boyutlu çalışmalar, süreçte tartışma konusu olur. Proje sunumunun, tasarımın başka bir ifadeyle ‘söylenmek istenen söz’ün önüne geçtiği eleştirileri gündeme getirilir. Bazı yarışmalarda, jürinin bu ayırımı yapamadığı ve sunumdan etkilendiği iddia edilir. Yapılan eleştirilere karşı, bazı yarışmalarda, jürinin çeşitli kısıtlama yollarına gittiği görülmektedir. Örneğin, 2000 yılında gerçekleştirilen ‘Ankara Büyükşehir Belediyesi Belediye Başkanlık Sarayı İle Ticari ve Sosyal Tesisleri Mimarlık Yarışması’nda, 2006 yılında gerçekleştirilen ‘TBMM Yapı Kompleksi Mimari Proje Yarışması’nda ve 2008 yılında gerçekleştirilen ‘Bitlis Merkez

Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması'nda jüri, renk ve üç boyutlu görsel sunumları kısıtlama noktasına gitmiştir. Üç boyutlu görsel sunumun istenilmediği, şartnamelerde ve soru cevaplarda belirtilmiştir. Fakat bu yöntemde, yarışmacıları kısıtlaması noktasında eleştirilmiş ve tartışılmıştır. Özellikle genç mimarlar, bu tutumu ağır bir şekilde eleştirmiş, eleştirilerini ilgili internet sitelerinde ve toplantılarda dile getirmişlerdir. Bu noktada, üç boyutlu görsel sunumun, tasarımı anlatmanın bir aracı olarak algılanılması gerekmektedir.

3.5 Türkiye'de 1980 Sonrası Dönemde Mimarlık Ortamında ve Yarışmalarda Etkili Olan Akımlar, Anlayışlar ve Süreçte Etkili Olan İsimler

Türkiye'de, tarihsel süreç içerisinde, mimarlık ortamında ve yarışmalar sürecinde çeşitli akımların ve anlayışların etkili olduğu ve yarışmalarda bazı isimlerin ve grupların ön plana çıktığı görülmektedir.

3.5.1 Mimarlık ortamında ve yarışmalarda etkili olan akımlar ve anlayışlar

Türkiye'de, 1980'li yıllara kadar, birçok mimari akım kendini göstermiş ve çoğu mimar bu akımlardan etkilenmiştir. Fakat bu mimari akımların, toplumdan kopuk olarak geliştiği ve mimarları düşünsel ve biçimsel temelde kısıtlayıcı bir rol oynadığı görülür. Tanyeli ve Kazmaoğlu (1986, 31-48) bu süreci şu şekilde değerlendirir:

“Mimarın hem kendini kısıtladığı, hem de buna tutarlı nedenler bulmaya çalıştığı ortamda, gittikçe karmaşıklaşan mimari düşünceyi kitlelerin anlamaması doğaldır. Ama, pek de o denli doğal olmayan şey, gitgide daha ‘anlaşılmaz’ hale gelen mimarlığın her geçen gün daha az toplumsal oluşudur.”

Güzer de (1996, 48-51), tarihsel süreç içerisinde yaşanan ‘izm’lerle ilgili şu değerlendirmeyi yapar:

“Mimarlık tarihi, mimarları, yapıları ve mimarlık içindeki eğilimleri saptamaya yönelik sınıflamalarla ve gün geçtikçe bölünerek artan ‘izm’lerle dolu. Sınıflama, herhangi bir ürünün tümüyle kapsamak yerine o ürünün öne çıktığı varsayılan özelliklerini gözetken indirgeyici bir tutumdur. Bu nedenle, mimarlık içinde yapılan her sınıflama ya mimara, ya da mimarın yapısına yönelik bir dizi yanılğı ve haksızlığı göze alabilmektir. Bu ilişki indirgenmiş çerçeveler arasında süreklilik gösterir. Başka bir ifadeyle, sınıf ve eğilim tanımlarının keskinliği karşısında yapılar ve mimarlar gezgindir.”

1980 sonrası mimarlık, geçmiş dönemlerdeki katı tutuma karşı, yeni bir arayış ve çeşitlilik dönemi olur. Bu dönemde, kültürel kimlik ve farklılık önem kazanır. 1970'lere kadar etkin olan 'Modern mimarlık' etkisini bu dönemde kaybeder. Bu kapsamda, mimarlık ortamında uluslararası üslup terk edilirken yerini 'Post-modernizm (Modern sonrası) olarak bilinen 'çoğulculuk' dönemine bırakır. Bu dönemdeki mimari çeşitlilik, toplumsal yapıdaki sınıfların çoğulculuğunun bir dışa vurumudur. Post-modernizm, yeni bir yönelimdir ve geçmişe bir tepki olarak da görülebilir. Modernizm'de 'biçim işlevi izler' sözü slogandır; fakat, post-modernizm bunu sınırlamaz, özgür bırakır. Bu anlayışta, geleneksel mimarlığın korunması ve yaşatılması fikri vardır. Bu da tarihsel biçimleri doğrudan aktarma, tarihsel yorum ve serbest biçim denemeleri ile gerçekleştirilebilir (Tanyeli ve Kazmaoğlu, 1986).

Post-modernizmi, bazı mimarlar ciddi bir yönelim olarak görürken bazı mimarlarda bunu fazla ciddiye almaz. Sedad Hakkı Eldem (1986), post-modernizmi ciddi bir akım olarak görmez ve post-modernizmi şu şekilde değerlendirir (Kortan, 1998, 97-112):

“Post-modernizm bir akım değil, geçici bir heves, bir şakadır. Her heves gibi bu da gelip geçecektir. Post-modernistler binaları gereğinden fazla süslüyorlar, adeta maskeliyorlar. Bu, ciddi bir akım olarak düşünülmemeli.”

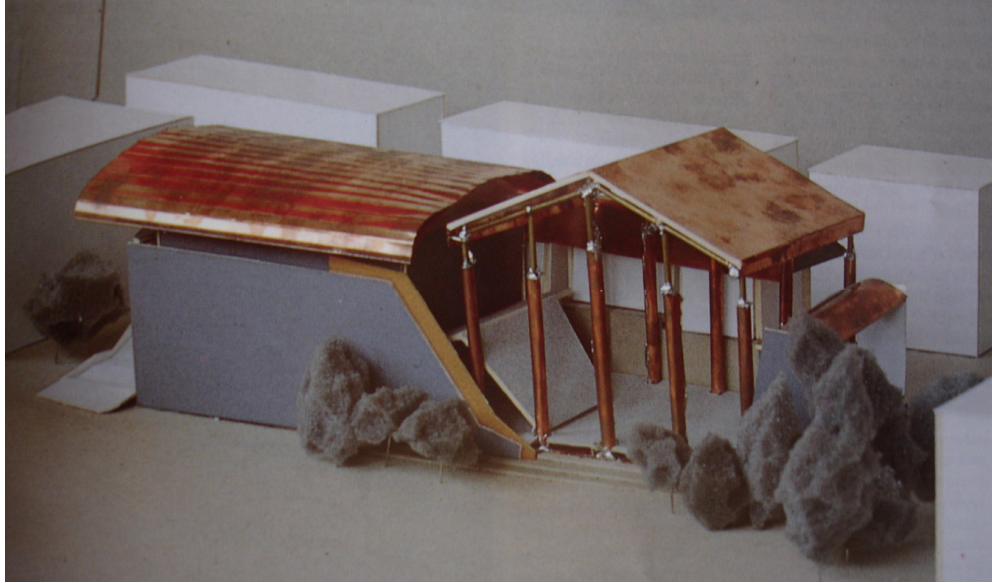
Tanyeli ve Kazmaoğlu (1986, 31-48) ise, Post-modernizmi akım olarak değil, önemli bir anlayış olarak görür ve şu şekilde değerlendirir:

“Post-modernizm bir üslup ya da akım değil, yalnızca bir anlayıştır. Yani, tüm Post-modernist mimarlarca kullanılan ortak bir dilden söz edilemez. Çoğunlukla, iki post-modernist mimar arasında hiçbir tasarımsal benzerlik bulunmayabilir. Onları ortak bir çerçeve içinde değerlendirilmeyi sağlayan şey, mimarlığı bir 'biçim bulma' sorununa indirgememeleridir. Bu biçim özgürce, hiçbir kısıtlamaya uğramaksızın üretilebileceği gibi, tarihten devşirilebilir veya tarihsel bir biçimin yeniden yorumlanmasıyla da yaratılabilir. Hangi yolu seçerse seçsin, Post-modernist bir mimar kendini asla 'ilerici' olarak nitelememektedir. Modern mimarlar gibi, ne dünyayı değiştirmek, ne toplumsal sorunlara çözüm getirmek, ne de 'zevksizliği' ortadan kaldırmak türünden amaçları yoktur. O, basit bir anlatımla, yalnızca mimarlık yapmak ister.”

Bu dönemde mimarlık ortamında ve yarışmalar sürecinde post-modernizm adı altında, Yeni Modernizmden Yöreselciliğe, Bağlamsalcılıktan Tarihselciliğe kadar çeşitlenen bir mimari anlayış tarzı gelişir ve bu anlayış yarışma projelerinden çıkan ürünlere de yansır.

1989 yılında yarışmaya açılan ‘Kuşadası Belediyesi Ticaret ve Sosyal Tesisleri Proje Yarışması’nda 1. ödüle Kenan Güvenç, Bülent Bardak, G. Meriç Özdağlar ve Gülgün Selamoğlu tarafından tasarlanan proje layık görülür (Bkz. Şekil 3.11). Jüri raporunda 1. ödülü alan tasarımla ilgili olarak yapılan şu değerlendirme dikkat çekicidir (Mimarlık, 1990, s.239, 19-20):

- Kent merkezi kimliğinin oluşmasında, mekansal arayışlar ile bunun düşünsel temeli olan özgün, çağdaş, bölgesel ve tarihsel sürekliliği esas alan bir anlayışla ilişkili olması, bunun Kuşadası imajına katkıda bulunabilmesi önemlidir.

Şekil 3.11 Kuşadası Belediyesi Ticaret ve Sosyal Tesisleri Proje Yarışması - 1. Ödül

1990 yılında yarışmaya açılan ‘Antalya Kale Kapısı ve Çevresi Kentsel Tasarım Yarışması’nda 1. ödüle Baran İdil, Hasan Özbay ve Tamer Başbuğ tarafından tasarlanan proje layık görülür. Jüri değerlendirme kriterlerinden birisi şu şekildedir ve burada, tarihsel sürekliliğe önem verildiği görülmektedir (Mimarlık, 1991, s.244, 78):

- Jürimiz, ‘Kent Kimliği’ ölçütünü değerlendirirken kentin tarihi, bugünkü ve gelecekteki kimlik eğiliminden birini seçmek yerine, geçmişten geleceğe uzanan dinamik bir sürekliliği, büyüyen ve turizmle gelişen kentte, kentlinin rahatsızlık ve yabancılık hissetmeyeceği, çoğunlukla benimseyeceği ve kendisine bir yer bulacağı, kendi varlığı ile özdeşirebileceği bir ‘Kent Merkezi’ni aramıştır.

1992 yılına yarışmaya açılan ‘Fethiye Belediyesi Sosyal-Kültürel Tesisleri Proje Yarışması’nda 1. ödüle Kenan Güvenç ve Gülnur Meriç tarafından tasarlanan proje layık görülür (Bkz. Şekil 3.12). Projeye ilgili olarak şu değerlendirme yapılmaktadır (Mimarlık, 1992, s.248, 48):

- Tasarımda örtülü meydan olarak tanımlanan mekan, Fethiye kentine deniz yönünden bir kent kapısı gibi algılanabilmekte, silüetteki dağ ile ilişkiler içinde tarihsel göndermeleri ile kent ve kültür merkezi kavramına uygun çok etkili bir kimliğin oluşmasını sağlamaktadır.

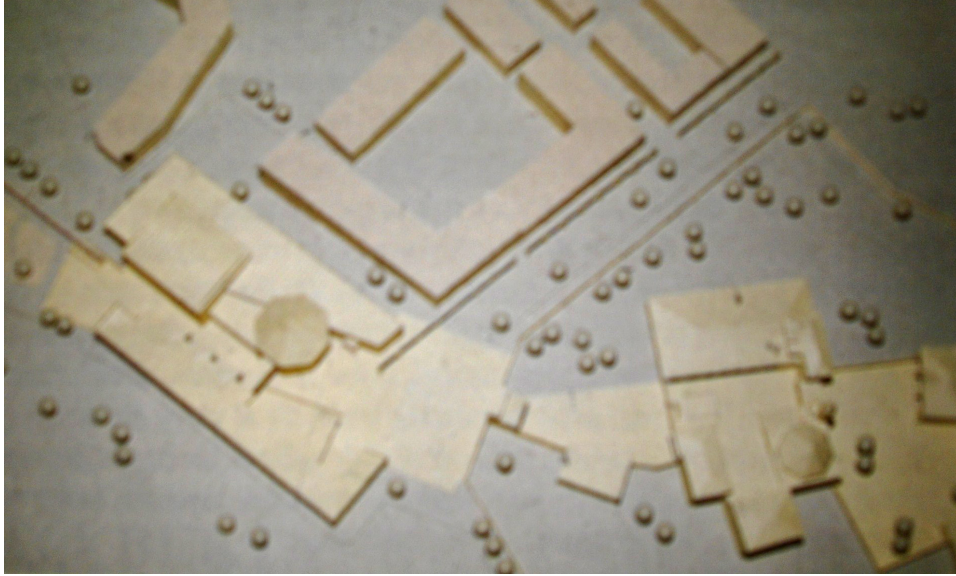

Şekil 3.12 Fethiye Belediyesi Sosyal-Kültürel Tesisleri Proje Yarışması - 1. Ödül

1992 yılında yarışmaya açılan ‘Nevşehir Hacı-Bektaş Veli Kültür Merkezi Proje Yarışması’nda 1. ödüle Merih Karaaslan ve Mürşid Günday tarafından tasarlanan proje layık görülür (Bkz. Şekil 3.13). Projede elde edilen tasarım kriterleri arasındaki şu madde önemlidir (Mimarlık, 1993, s. 252, 34):

- Kültür Merkezi’nin mimari çözümlenmesinde tarihi Külliye’den hareketle çok parçalı bir kitlenin seçilmesi ve bu kitle içinden geçen bir iç sokak yardımıyla Bektaş Baba Türbesi ile Külliye arasında iletişim kurulması, bu çok parçalı yeni kitlenin insan

ölçeğindeki hacimlerin tarihi Külliye'nin ve Kasaba'nın fiziki yapısına aykırı düşmeyen bir 'mekanlar dizisi' oluşturması.

Şekil 3.13 Nevşehir Hacı-Bektaş Veli Kültür Merkezi Proje Yarışması - 1. Ödül

Mimarlık yarışmalarında, 2000'li yıllarla birlikte, modernizmin kendini yenileyerek tekrar dönüş yaptığı görülür. 'Yeni Modernizm' olarak da adlandırılan bu eğilim, teknolojinin, yeni yapı malzemelerinin ve sınırlı anlam unsurlarının modernist dili dönüştürmesi esasına dayalıdır. Son dönem yarışmalarda bu eğilim sıklıkla görülebilmektedir (Sayar, 2004). 1999 yılında yarışmaya açılan 'Muğla Dalaman Havaalanı Yeni Dış Hatlar Terminali Yarışma Projesi'nde ve 2002 yılında yarışmaya açılan 'Antalya Altın Portakal Film Müzesi Yarışma Projesi'nde 1. ödüle layık görülen tasarımlar, bu eğilime örnek yarışma projelerinden bazılarıdır.

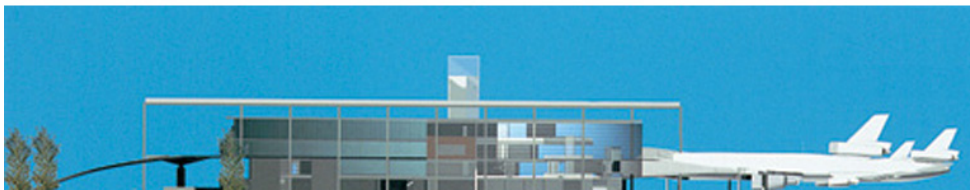
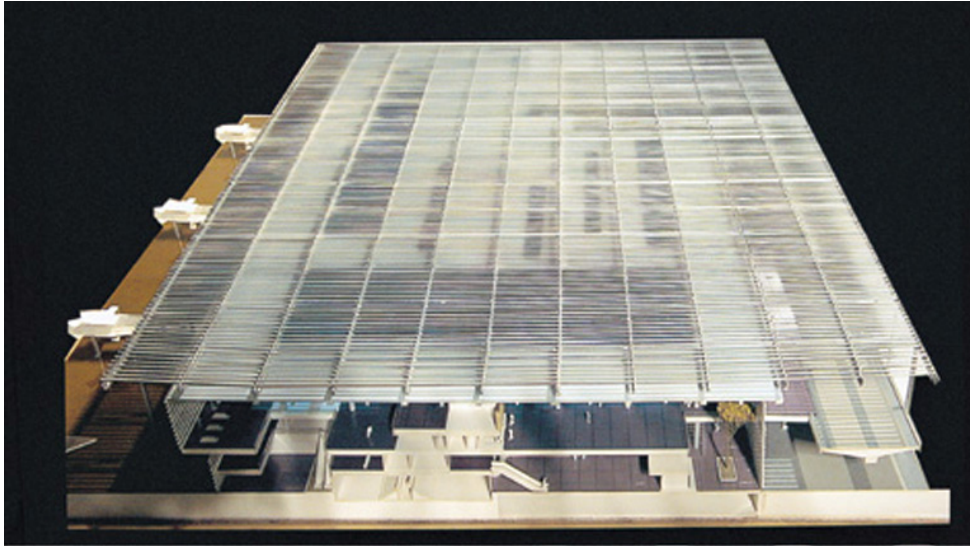
1999 yılında yarışmaya açılan 'Muğla Dalaman Havaalanı Yeni Dış Hatlar Terminali Projesi Yarışması'nda 1. ödüle Emre Arolat ve Bünyamin Derman tarafından tasarlanan proje layık görülür (Bkz. Şekil 3.14). Jüri raporunda yer alan genel değerlendirme kriterlerinden bazıları şunlardır (Mimarlık, 2000, s.292, 21):

- Çağdaş, araştırmacı, özgün ve öncü bir mimari kimliğin ifadesi, mekansal zenginlikler,

- Yapı sistemi ve malzeme seçiminde izlenen ilkeler ve taşıyıcı sistemle mimari dil arasındaki süreklilik oluşturulması,
- İklim verileri ve konfor koşullarına ekolojik bir duyarlılıkla yaklaşılması, ekonomik iklimlendirme olanakları,
- Teknolojik uygulama kolaylığı.

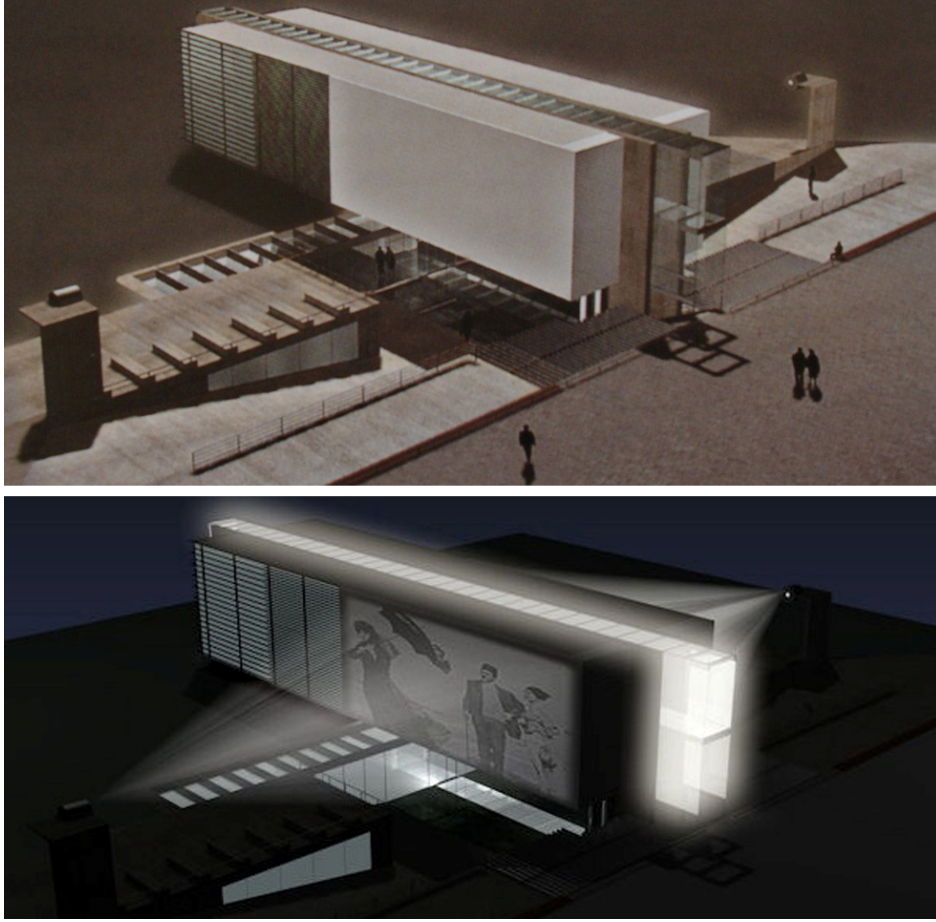
Jüri bu değerlendirme kriterlerini de göz önüne alarak 1. ödülü belirler. Ayrıca jüri raporunda, 1. ödül alan tasarımla ilgili kriterlerden bazıları şunlardır (Mimarlık, 2000, s.292):

- Sade, alçakgönüllü fakat simgeselliği olan ve uluslararası hava alanlarına benzer tiplerden farklılaşan bir yapı önerilmiştir.
- Yapının hafif konstrüksiyonlu tek bir çatı örtüsü ve tekrar eden taşıyıcı sistem, iç ve dış mekanların esneklik kazanabildiği bir sistem olarak ele alınmıştır. Bu çatı sistemi hem iklim koşullarına yönelik koruyucu ve rüzgara açık bir örtü sağlamış; hem de özgün bir mimari dilin araştırma zeminini oluşturmuştur.

Şekil 3.14 Muğla Dalaman Havaalanı Yeni Dış Hatlar Terminali Proje Yarışması - 1. Ödül

2002 yılında yarışmaya açılan ‘Antalya Altın Portakal Film Müzesi Yarışma Projesi’nde 1. ödüle Alişan Çirakoğlu tarafından tasarlanan proje layık görülür (Bkz. Şekil 3.15). Proje, sade ve yalın bir forma sahiptir.

Şekil 3.15 Antalya Altın Portakal Film Müzesi Yarışması - 1. Ödül

3.5.2 Yarışmalar sürecinde etkili olan bir grup: ‘Gazili Mimarlar’

Türkiye’de, tarihsel süreç içerisinde, yarışmalar süreci incelendiğinde, her dönemde, özellikle bazı mimarların isimlerinin daha sık geçtiği ve bu mimarların süreçte etkili olduğu görülür. Türkiye’de, Cumhuriyetin kurulmasından 1950’lere kadar olan dönemde, Şevki Balmumcu, Sedad Hakkı Eldem, Seyfi Arıkan, Emin Onat ve Orhan Arda gibi isimler öne çıkar. 1950-60 arası dönemde Sedad Hakkı Eldem etkili olmaya devam eder ve ayrıca, Nevzat Erol, Orhan Safa ve Nezih Eldem gibi isimler de

bu dönemde etkili olurlar. 1960-70 arası dönemde Doğan Tekeli, Sami Sisa, Yüksel Erdemir, Erdoğan Elmas, Haldun Erdoğan, Edip Önder Us, Enis Kortan, Metin Hepgüler, Orhan Dinç ve Mustafa Aslaner isimleri öne çıkar. 1970-80 arası dönemde ise Merih Karaaslan, Affan-Nesrin Yatman, Haldun Sunal, Ercan Çoban, Mustafa Aytöre, Fatih Gorban ve Mahmut Tuna gibi isimlerin etkili olduğu görülür.

1980'li yıllarda, yarışmalar sürecinde, yeni bir jenerasyon ortaya çıkar. Bu jenerasyonun çoğunu genç 'Gazili Mimarlar' oluşturur. Bu grup, Hasan Özbay, Mürşid Günday, Yakup Hazan, Cem Açikkol, Tamer Başbuğ, Hayri Anamuroğlu, Kaan Özer, Gönül Tavman ve Murat Uluğ gibi isimlerden oluşur. Bu genç kuşak mimarlar, 1980 sonrası yarışmalar sürecinde etkin rol oynarlar. Bu isimler, yarışmalarda yaşanan değişim ve dönüşüme katkı sağlayan isimlerdendir. Bu dönemde, ayrıca, sayıları Gazili mimarlar kadar olmasa da, ODTÜ'lü mimarlar da etkilidir. Semra-Özcan Uygur, Kenan Güvenç ve Abdi Güzer bu isimlerden bazılarıdır. Özellikle Kenan Güvenç ve Murat Uluğ, süreçte düşünsel ve felsefik boyutta etkili olurlar.

Gazi Üniversitesi'nin kuruluşu, bir değişim sürecini kapsar. Bu sürece bakıldığında, 1966 yılında öğretime başlayan Zafer Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu ve 1967 de öğretime başlayan Yükseliş Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu, 1973 yılında A.D.M.M.A (Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi) adı altında birleştirildiği ve bu oluşumun 1982 yılında Gazi Üniversitesi'ne bağlandığı görülür. Tarihsel süreç içerisinde, bu yüksek okul ve üniversitelerden mezun olan mimarların bazılarının, yarışmalar sürecinde etkili olduğu görülür. Özellikle 1980 sonrası dönemde, Gazili Mimarlar süreçte daha etkin bir rol oynar.

1980'lerin ilk yıllarında, devletin öngördüğü yapılaşma ihtiyacına Gazi'nin eğitimi cevap verir. Devlet 'bina' ölçeğinde yapılaşma istemekte, Gazi de o dönemde buna uygun eğitim vermektedir. Aynı dönemde, ODTÜ'ye siyasi ideolojiler hakimdir ve yoğun bir şekilde siyasi hareketlilik yaşanmaktadır. Bu yüzden süreçte çok fazla etkili olamaz (K. Güvenç, 2009, sözlü görüşme). Bu dönemin ilk yıllarında yarışmaların, kültürel değer esaslı olmaktan çok inşaat üretim esaslı olduğu ve bu yönde gelişme gösterdiği görülür. Süreçte çevre ile ilişkilerin, kentsel tasarımın önemli hale gelmesi ve kamusal programların yarışma programlarına girmesi ile birlikte önemli bir kırılma noktası yaşanır. Özellikle 1970'lerden itibaren yapıları ve yaşam biçimlerini

tipleştiren ve sadece biçimi ön plana çıkaran ‘indirgeyici’ tutum, 1980’lerle beraber yok olmaya başlar. Artık, projeler sadece yapı ölçeğinde değil kentsel ölçekte ele alınır ve yapının çevresiyle yaşadığı düşüncesi hakim olur. Bu bağın kurulmasında, Hasan Özbay ve ortakları öncü rol oynarlar ve sürece önemli katkıları olur. Özbay’a (2009, sözlü görüşme) göre bunda, ortaklarından sayın Baran İdil’in şehircilik konusunda uzman olması etkilidir ve bu kendilerini de olumlu etkilemiştir. Bu anlayışın mimarlık ortamında ve yarışmalar sürecinde etkili olması ile birlikte süreçte ‘Bağlamsalcılık’ önem kazanır. Bağlamsalcılık, her problemi kendi çerçevesi içinde yeniden kurmaya ve anlamaya çalışmak, kabullenilenin, geleneğin ve meşru olanın genelliğine ve kolaycılığına kapılmadan özgün çözüm aramaktır (Güzer, 2001). Bu dönemde mimarlar arasında etkileşim olduğu da bir gerçektir. Süreçte yaşanan değişime, zamanla, Gazililer ayak uydurur ve 1990’larla beraber süreçte etkin olmaya devam ederler. Bu dönemde gerçekleştirilen çoğu yarışmada ödül kazanırlar. Süreçte ‘Gazili Mimarlar’ın öne çıkmasında, merkeze yakın olmaları ve bu dönemde açılan çoğu yarışmanın Ankara merkezli olması da etkilidir.

Gazililerin, 1980 sonrası süreçte, yarışmalar ortamında etkili olmasında, okul ortamının ve bu ortamda eğitim veren kişilerin arasında yarışmacı mimarların olmasının da önemli bir katkısı vardır. Burada eğitim gören mimarlık öğrencileri, kendilerine yarışmacı mimarları örnek almaktadırlar. Böylece öğrencilerde, yarışmalara doğru bir eğilim oluşmaktadır. Ayrıca, eğitim süresince ve okul sonrası süreçte, yarışmacı mimarların ofislerinde çalışma imkanı bulabilmekte ve yarışmaları yakından tanıyabilmektedirler.

1990’lı yıllardan itibaren yarışmalar sürecine, İstanbul başta olmak üzere diğer iller de dahil olur. Özellikle, Batı ile mimari ilişkilerin çoğalması ve yurt dışı bağlantılı büyük işler süreçte İstanbul’u da etkili yapar. Murat Tabanlıoğlu, Emre Arolat, Selim Velioglu, Boğaçhan Dündaralp isimleri yarışmalarda ve mimarlık ortamında etkili isimlerden bazılarıdır. Özellikle son dönemlerde gerçekleştirilen büyük projelerde, bu mimarların isimleri görülür. Ayrıca bu dönemde, Ayhan Usta ve Gülay Usta hem yarışmacı, hem de akademisyen kimliği ile yarışmalar ortamında etkili olan isimlerdendir.

BÖLÜM 4

TÜRKİYE’DE 1980 SONRASI ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI SÜRECİNE ÖRNEK PROJE YARIŞMALARI

4.1 Projelerin Seçimi ve Değerlendirme Kriterleri

Türkiye’de 1980 sonrası yarışmalar sürecine örnek proje yarışmaları belirlenirken yarışmaya çıkarıldıkları dönemleri ve işlevleri farklı olan, döneminin önemli proje yarışmaları seçilmeye çalışılmıştır. Seçilen proje yarışmaları, 1980 sonrası dönemde mimarlık ortamında ve yarışmalar sürecinde yaşanan değişim ve dönüşümü yansıtan; yarışma öncesi hazırlık süreci, şartname ve programın oluşturulması, jüri oluşumu, jüri değerlendirmesi-sürecin yönetimi ve yarışma sonrası proje elde etme (uygulama) gibi yarışma işleyiş sürecini oluşturan aşamalarda karşılaşılan problemlere örnek olabilecek yarışmalardır. Seçilen örnek yarışmalardan ‘Ankara Kızılay Sosyal ve Rant Tesisleri Mimari Proje Yarışması’ ile ‘UIA 2005 İstanbul Kongre Vadisi Ulusal Tasarım Yarışması’, özellikle, yarışmalar ortamında yaşanan değişime ve yarışma sonrası proje elde etme aşamasında karşılaşılan problemlere örnek olması noktasında seçilmişlerdir. Seçilen örnek yarışmalardan bir diğeri olan ‘Ankara Büyükşehir Belediyesi Belediye Başkanlık Sarayı İle Ticari ve Sosyal Tesisleri Mimarlık Yarışması’ ise, özellikle, yarışma işleyiş sürecinde karşılaşılan problemlere örnek olması noktasında seçilmiştir.

4.2 Ankara Kızılay Sosyal ve Rant Tesisleri Mimari Proje Yarışması

Türkiye Kızılay Derneği tarafından, “ TMMOB Mühendislik Mimarlık Şehircilik ve Kentsel Tasarım Yarışmaları Yönetmeliği” kuralları esas alınarak “Ankara Kızılay Sosyal ve Rant Tesisleri Mimari Proje Yarışması” ulusal, serbest ve tek kademeli olarak 1980 yılında yarışmaya çıkarılır. 21.07.1980 yılında sonuçlanan ve 54 projenin katıldığı yarışmada jüri, 1. ödüle Nesrin Yatman, Affan Yatman ve Vedat İşbilir tarafından tasarlanan projeyi, 2. ödüle Cengiz Eren tarafından tasarlanan projeyi, 3. ödüle de Haydar Karabey, S. Teoman, G. Yüksel ve Murat Vefkioğlu tarafından tasarlanan projeyi layık görür. Jüri, 5 mansiyon ve 4 de satınalma ödülü verir (Bkz.

Çizelge 4.1). Proje yapılacak yerin, Ankara'nın en önemli merkezi olması ve insanların belleklerinde farklı bir yerinin olması, yarışmayı önemli kılmaktadır. Ayrıca, yarışma konusunun farklı olması, yapı ölçeğinden çıkıp kent ölçeğinde birtakım çözümler istemesi, yarışma şartnamesinin yarışmacıları çoğu konuda serbest bırakması ve onlardan özgün çözümler beklemesi, yarışmanın önemini artırmakta ve onu döneminin diğer yarışmalarından ayırmaktadır. Bu yarışma, bu nedenlerle, yarışmalar sürecinde bir kırılma noktası olarak görülebilir.

Yarışma alanı, Ankara'nın önemli bir odak noktasında, birbirine dik iki ana trafik ekseninin Atatürk Bulvarı ile G.M.K (Gazi Mustafa Kemal) Bulvarı kesişiminde, eski adıyla Yenişehir, yeni adıyla Kızılay'ın merkezinde, Güvenpark'ın karşısında yer alır. Alan, eski Kızılay Binası'nın bulunduğu yerdir (Bkz. Şekil 4.1).

Şekil 4.1 Yarışma Alanı ve Yakın Çevresi

Çizelge 4.1 Ankara Kızılay Sosyal ve Rant Tesisleri Yarışması Künyesi

YARIŞMANIN ADI :		
ANKARA KIZILAY TESİSLERİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI		
YARIŞMAYI AÇAN KURUM	YARIŞMANIN TARİHİ	1. ÖDÜL
TÜRKİYE KIZILAY DERNEĞİ	1981	NESRİN YATMAN AFFAN YATMAN VEDAT İŞBİLİR
1. ÖDÜL ALAN PROJE		ASLİ JÜRİ ÜYELERİ
		<ul style="list-style-type: none"> - VEDAT DALOKAY - KADRİ ATABAŞ - ORHAN DİNÇ - AKTAN OKAN - ORHAN ÖZGÜNER - OSEP SARAF - AHMET SÖNMEZ - ERGUN UNARAN - ENGİN YAMAN - FARUK NAFİZ ERKAL(Raportör)
		ÖDÜL ALANLAR
YARIŞMA PROJESİ ALANI		İLK 3 ÖDÜL :
<p>Proje Alanı; Ankara'nın çok önemli bir noktasında, birbirine dik iki ana trafik ekseninin Atatürk Bulvarı ile GMK Bulvarı kesişiminde eski adı ile Yenişehir, yeni adıyla Kızılayın merkezinde, Güvenpark'ın karşısında yer alır. Eski Kızılay Binasının olduğu yerdir.</p>		<p>1. ÖDÜL - NESRİN - AFFAN YATMAN VEDAT İŞBİLİR</p> <p>2. ÖDÜL - CENGİZ EREN</p> <p>3. ÖDÜL - HAYDAR KARABEY, S. TEOMAN G. YÜKSEL, MURAT VEFKİOĞLU</p>
JÜRİNİN DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		MANSİYONLAR :
<p>Jüri ve yarışmaya çıkaran kurum, yapının günün modern mimarlık anlayışına ve teknolojik gelişmelerine uygun olmasını hedeflemektedir. Kızılay Meydanını ve bahçesini değerlendirecek bir kentsel proje niteliğinde ele alınmasını ister. Aynı zamanda, yeni yapılacak binanın ölçeği ve plastiği ile yakın çevre yapılarından ayrılması, bulunduğu yere adını veren Kızılay'ın ismini ebedileştiren simgesel bir kitle olması, kentin silüetine ve Kızılay Meydanı'nın ölçeğine, doluluk ve boşluk oranına boşluk yönünde katkıda bulunması beklenmektedir.</p>		<p>1. MANSİYON - ZAFER KOÇAK, İ. BİROL ALPAY</p> <p>2. MANSİYON - MUHTEŞEM ATASOY, PELİN ATASOY</p> <p>3. MANSİYON - FATİH GORBON, ZEHRİ KAYA DİNÇER</p> <p>4. MANSİYON - BEHRUZ - ALTUĞ ÇİNCİ İBRAHİM H. ERKAN FARUK YORGANCIĞLU MEHMET SOYALP</p> <p>5. MANSİYON - ÖMER FARUK KURDAK, ALİ HÜSNÜ ÖZBEY ÖMER SOMER SALİH NEJAT YAZICI</p>
		SATINALMALAR :
		<p>SATINALMA - HASAN SÖKMEN, OSMAN GÜRELLİ, TÜRKER KEREMOĞLU</p> <p>SATINALMA - MUHLİS TUNCA YALÇIN GÜLTEKİN</p> <p>SATINALMA - AHMET VEFİK ALP LALE ALP</p> <p>SATINALMA - ERHAN A. BALKAN, MEHMET KARAÖREN, FATMA KARAÖREN</p>

Proje alanı ve yakın çevresi, Cumhuriyet'in kurulmasından günümüze kadar çeşitli değişiklikler geçirmiş ve tarih boyunca Ankara için önemini korumuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti ilan edilmesinden sonra başlayan kentleşme sürecinde Ankara, Cumhuriyet ideolojisinin, ulusal ideallerin ve modernleşme projesinin simgesi olagelmıştır. Ankara her alanda olduğu gibi, modern kent yaşamının kurgulanması konusunda da diğer kentlere örnek olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında, Ankara için meydan, yeni bir kentsel kavramdır ve yeni bir kamusal kültürün gelişmesine işaret eder. 1929 yılında Kızılay Genel Merkezi'nin bu alana yaptırdığı hizmet binasına taşınmasıyla birlikte, bu alandaki park Kızılay Parkı, meydan ise Kızılay Meydanı, semtin adı ise Yenişehir yerine Kızılay olarak anılmaya başlar (Çağlar vd., 2006). Kızılay binası ve meydanı Ankara'nın önemli noktalarından biri olur (Bkz. Şekil 4.2).

Şekil 4.2 Kızılay Binası ve Kızılay Parkı

Meydanda yer alan diğer önemli kentsel peyzaj elemanı ise Kızılay Parkının karşı köşesinde açılan Güvenpark'tır. Holzmeister tasarımı olan bu park, 1932-1936 yılları arasında inşa edilir. Dikdörtgen bir havuzun başında yer alan Güven Anıtı ile bu park oldukça önemli bir kentsel işarettir (Bkz. Şekil 4.3). 1950'li yıllarda, Atatürk Bulvarının ve Ziya Gökalp Caddesinin genişletilmesi ile önemli ölçüde küçülerek bir

kurum bahçesi niteliği alır. 1960'lı yıllarda meydanın fiziksel özelliklerini güçlü bir şekilde etkileyen bir yapı olan 'gökdelen' inşa edilir (1959-1964). Ticari bir büro yapısı olan Emek İş Hanı, aynı zamanda Türkiye'nin ilk gökdelenidir. Yapının etkileyici ölçeği hem meydana hem de kente farklı bir imaj kazandırır. 1960'lardan sonra ticari kullanımlar, Atatürk Bulvarı boyunca gelişen konut dokusunun yerini alır ve bulvarın kenarlarına tutunarak yayılır. Bu dönemden sonra Kızılay, merkezi iş alanı olan Ulus'a alternatif bir iş alanı olmaya başlar. Kızılay Parkı da gittikçe küçülür. 1970'li yıllarda ise fiziksel özelliklerinin tümünü kaybeden Kızılay Parkı tamamen yok olur (Çağlar vd., 2006)

Şekil 4.3 Güvenpark

1979 yılında, Kızılay Binası yerine yeni bir bina yapılmak üzere yıkılır ve kurum çalışmaları geçici olarak sürdürülmek üzere Karanfil Sokak'ta bir yapıya taşınır. Bu alan, 'Kızılay Sosyal ve Rant Tesisleri Mimari Projesi' elde edilmesi amacıyla yarışmaya açılır. Yapının yıkım kararına Kültür Bakanlığı karşı çıkar. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu A-1607/79 sayılı kararında yapının önemli bir mimari özelliği ve tarihi değeri olmadığını belirterek yerinde yapılacak binanın Kızılay Meydanını ve bahçesini değerlendirecek bir kentsel yenileme projesi niteliğinde olmasını ister (Çağlar vd., 2006). Bu kararla yarışma süreci başlar.

Türkiye Kızılay Derneği ve ilgili kurumlar, bu meydana yapılacak olan yeni binada, kentin ekonomik, sosyal ve kültürel yaşantısına katkıda bulunmayı, Kızılay'ın asli görevi olan sosyal ve sağlık yardım faaliyetleri için sağlam ve sürekli bir gelir kaynağı yaratılmasını ve kentin en önemli meydanında yapılacak olan bu yapının günün modern mimarlık anlayışına ve teknolojik gelişmelerine uygun olmasını hedeflemektedir. Yarışma şartnamesinde yeni yapılacak yapının, ölçeği ve plastiği ile yakın çevre yapılarından ayrılması, bulunduğu alana adını veren Kızılay'ın ismini ebedileştiren simgesel bir kitle olması, kentin silüetine ve Kızılay Meydanının ölçeğine, doluluk ve boşluk oranına boşluk yönünde katkıda bulunması beklenmektedir. Yani kurum, ekonomik çıkarları doğrultusunda çağdaşlaşma isteği gösteren bir proje istemekte ve kentsel değerlerin yanı sıra kurumun simgesel değerini ve prestijini de göz ardı etmemekte ve bu değerlere önem vermektedir.

Jürinin, yarışma şartnamesi'nde özellikle Kızılay'ı imgelemesi kavramı üzerinde çok durduğu görülmektedir. Yarışmada, yoğun yaya dolaşımı olan meydana, insanların buluşacağı, görüşeceği, dinleneceği, yağmur ve güneşten korunacağı, görsel zenginliğe sahip bir ortak mekan oluşturulması hedeflenmektedir (Bayraktar vd., 2006). Jüri değerlendirmesinde, kent halkı için bir buluşma noktası olması fikri ve Kızılay'ı imgeleme kavramı önemli yer tutmaktadır. Yapı alanı ve çevresinin bu denli önemsenmiş olması, yapının çevresine bir şeyler katması gerekliliği düşüncesi, şartnamenin yarışmacıları fazla kısıtlamaması aksine onlardan özgün çözümler beklemesi, kentsel kararların yarışmacılara bırakılması, onu döneminin diğer yarışmalarından ayırır ve bundan sonraki süreç için örnek teşkil eder.

Bu döneme kadar yapılmış yarışmalarda, jüri ve kurumun isteğinin dışına çıkılmaz, bu açıdan tasarımlar fazla düş gerektirmezdi; çünkü çatı çözümü, metrekare ve yapının biçimlenişine kadar her şey şartnamede ayrıntılı bir şekilde belirtilirdi. Yarışmacıya sadece, şartname ve jürinin isteği ve kısıtlamaları doğrultusunda proje yapmak kalırdı. Bu da, standart ve tip projelerin çıkmasına neden olmaktaydı. Fakat bu yarışmada, hem yarışma şartnamesi, hem de jüri yarışmacıları daha özgür bırakır. Böylece, yarışmacılara özgürce o alanla ilgili söz söyleme şansı verilir. Bu da farklı ve özgün tasarımlar çıkmasına olanak tanır. Bunun için, bu yarışma, yarışmalar sürecinde bir kırılma noktası olarak görülebilir.

Kurum daha önce, 1955 yılında, bu alanda bir yarışma yapmış, sonucunda elde edilen proje gerçekleşmemiştir. Daha sonra, ünlü mimar Nervi'ye bir proje ısmarlanmıştır. Biri 100, diğeri 70, öbürü de yaklaşık 50m yüksekliğinde 3 silindirik formlu bloktan oluşan projenin, büro olarak kullanılması öngörülmüş; fakat uygulanmamıştır. Yarışmada önerilen çoğu projenin de bu kapsamda yüksek katlı ofis birimleri önerdiği görülmektedir. 1. olan proje de ise, öngörülen yapı, yükseklik olarak karşı taraftaki gökdelenle yarışmaz. Proje, diğer önerilerden bu anlamda farklıdır (Yatman 2007).

Yarışmada 1. ödüle layık görülen proje, zemin üstünde 14 kata sahip bir binadır. Proje müelliflerine göre projelerinde, kentsel dış mekanlar ve mimari iç mekanlar arasında uyumlu ilişki ve sürekliliğin sağlanması kaygısı önemlidir. Uygulanan yapıda yer alan bir atrium çevresinde şekillenmiş, büyük orta boşluk sayesinde hem katlar arasında görsellik sağlanabilmekte hem de doğal ışık orta aksta her yere ulaşabilmektedir. Katlar, her türlü ticari işlevi sağlayacak şekilde planlanır (Bkz. Şekil 4.4). Binada, ayrıca, 2. bodrum katından metro bağlantısı düşünülür. Projenin en cesur tavrı, zeminde inşaat alanının yaklaşık yarısı kullanılmayarak bir kentsel mekan yaratılmaya çalışılarak kamuya bırakılmış olmasıdır. Burası bir buluşma noktası, bir ferahlama ve dağılım alanı olarak düşünülür.

Şekil 4.4 Uygulanan Yapıda İç Atrium ve Zeminde Boşaltılan Alan

Yarışma sonuçlandıktan sonra, uygulama süreci başlar. Fakat bu süreç, kurum ve proje müellifleri için zorlu ve sıkıntılı geçer. İlk olarak işverenlerin bir kısmı 1. olan projenin seçilmesi sebebiyle hayal kırıklığı yaşar. Çünkü, onlar gökdelenen daha yüksek, onunla yükseklik olarak yarışabilecek proje istemektedirler ve Kızılay imajı, yüksek yapı olmayınca yok hissine kapılırlar. Projeye ilgili olarak karşı çıktıkları diğer bir nokta ise, Ankara'nın merkezi olan bu kadar değerli bir alanda zemin kotunun kullanılmayıp projede boş bırakılmasıdır. Bu karşıt tavır, proje müellifleri ve jüri tarafından bastırılmaya ve ikna edilmeye çalışılır. Fakat bu, projenin uygulamaya geçmesini yaklaşık 2 yıl geciktirir (Yatman, 2007). Süreçte diğer bir karşıt tavır, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nden gelir. Belediye, imar durumu ile ilgili çeşitli değişiklikler yapar ve işi zorlaştırır. Emsali düşürür, bu da 14 katlı önerilen projenin 12 kata düşürülmesine neden olur. Cephe hattını geri çeker. Statik ve zemin etüdünün tekrar yapılması gerekliliğini gündeme getirir. Bu projelerin O.D.T.Ü'de (Orta Doğu Teknik Üniversitesi) tasdiklenmesi öngörülür ve süreç uzar. Yatman (2007), belediye'de hakim olan görüşü ve kendi değerlendirmesini şu şekilde aktarır:

“Belediyede, madem eski bina yıkıldı bu alan boş kalsın mantığı var; fakat bu alan çevresiyle birlikte belleklerde yer tutmuştur, sadece bu arsayı korumakla alan eski ruhunu yakalayamaz.”

1985 yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi yazılı bir emir göndererek projenin durdurulmasını ister. Kararın bir kısmı şu şekildedir (Çağlar vd.'den, 2006):

“Proje, Kızılay Meydanı'nı bloke edebilecek ve görüntüyü olumsuz yönde etkileyebilecek kadar büyük olup, burada zaten mevcut olan yoğunluğu artırıcı, kentin ve meydanın yeşil alan ihtiyacının giderilmesini önleyici, şehrin en çukur ve kirliliğin en yoğun olduğu bu bölgesinde hava kirliliğini olumsuz yönde etkileyici özelliklere sahip olduğu gerekçesiyle ve otopark ihtiyacını karşılamak amacıyla Güven Parkın altından bir otopark düzenlemesi önerildiği, oysa burada yapılması düşünülen katlı yer altı otoparkı ile ilgili somut bir karar olmadığı, bu durumda yapının meydana gelen yaya ve taşıt trafiğine artı yük getirerek ulaşımı olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir.”

Kararda kısaca, yapının hava kirliliği ve taşıt trafik yoğunluğuna sebep olması gerekçe gösterilir ve inşaat çalışmaları bu sebeple, uzun süre engellenir. Daha sonra gerekli önlemler alınması ön koşuluyla, yetkili diğer kurumlardan inşaatına izin çıkar. Fakat,

süreç düzgün bir şekilde işleyemez ve Kızılay Derneği idari mahkemeye başvurur ve sonucunda taraflar mahkemelik olur. 1990'lara kadar mahkeme devam eder. Mahkeme bilirkişi olarak Feyyaz Erpi'yi seçer. 1990 yılında mahkeme sonuçlanır ve dernek, mahkemeyi kazanır. Bu süreç yaşanırken hükümette Anavatan Partisi vardır, başkan da Mehmet Altınsoy'dur. Kızılay ise o sıralar D.Y.P (Doğru Yol Partisi) ağırlıklıdır. Proje müelliflerine göre süreçte bu kadar sıkıntı çıkarılmasının arkasındaki nedenlerden biri de budur (Yatman, 2007). Bunlar yaşanırken proje müelliflerinden Vedat İşbilir vefat eder. 1991 yılında zamanın Belediye Başkanı Murat Karayağcın ve İmar Müdürü Raci Bademli'nin talepleri doğrultusunda yapı bir kat aşağı çekilir ve alanı meydan yönü itibariyle küçültülür. Ana teması sabit kalmak kaydı ile öğretim üyeleri ve mimarlardan oluşan bir 'estetik kurul' tarafından proje incelenir ve uygun bulunur. Bu estetik kurul, Prof. Dr. Gönül Tankut, Orhan Dinç, Ziya Tanalı, Mehmet Asatekin, Mustafa Aslaner, Coşkun Erkal, Önder Şenyapılı ve gazeteci Teoman Erel'den oluşur. Bu görüş doğrultusunda uygulama projeleri bitirilen yapı 44.000m²'dir. Daha sonra, projenin kaba inşaatı Emek İnşaat'a ihale edilir ve 2001 yılında dış cephe imalatları Kızılay tarafından yaptırılarak bina bugünkü halini alır (Bkz. Şekil 4.5).

Şekil 4.5 Kızılay Binasının Bugünkü Hali

Bu aşamadan sonra yap-işlet-devret sistemi ile Beğendik firmasına ihale edilen yapı, hemen hemen tamamlanmış olmasına rağmen, Türkiye Kızılay Derneği, Beğendik Firması ve Bankalar arasındaki ekonomik problemler sebebiyle hizmete hala açılmamaktadır. Bu da, Kızılay Derneği'nin yapıyı elde etme biçiminin doğru olup olmadığını sorgulanması gerekliliğini göstermektedir. Alan bu görüntüsüyle kentte, görsel kirlilik yaratmaktadır ve yaya geçişlerini zorlaştırmaktadır.

Kızılay Binasının uygulama sürecinin çok sıkıntılı geçtiği ve sürecin çok uzadığı görülmektedir. Bundan ötürü, Kızılay Derneği Genel Başkanı Küçükali'ye göre (2008), derneğin kaybının yaklaşık 35 milyon dolar olduğu öngörülmektedir. Sürecin bu kadar uzamasında, Kızılay Derneği içindeki bazı kişilerin 1. olan projeye olan karşıt tavırlarının ve bürokratik engeller ki, özellikle, belediyenin tutumunun etkili olduğu görülmektedir. Yapının uygulama süreci o kadar uzamıştır ki, proje müelliflerinden Affan Yatman yapının açılışını göremeden 2008 yılında vefat etmiştir.

4.3 Ankara Büyükşehir Belediyesi Belediye Başkanlık Sarayı İle Ticari Ve Sosyal Tesisleri Mimarlık - Mühendislik, Kentsel Tasarım Yarışması

Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından, “Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Mühendislik ve Mimarlık Proje Yarışması Yönetmeliği” kuralları esas alınarak “Ankara Büyükşehir Belediyesi Belediye Başkanlık Sarayı ile Ticari ve Sosyal Tesisleri Mimarlık-Mühendislik, Kentsel Tasarım Yarışması”, ulusal, serbest ve tek kademeli olarak 04.08.2000 tarihinde yarışmaya çıkarılır (Bkz. Çizelge 4.2). 04.12.2000 tarihinde sonuçlanan ve 67 projenin katıldığı yarışmada, jüri 1. ödüle Coşkun Erkal, Filiz Erkal ve Ozan Erkal tarafından tasarlanan projeyi, 2. ödüle Murat Tabanlıoğlu, Melkan Gürsel Tabanlıoğlu ve Murat Bilsey tarafından tasarlanan projeyi, 3. ödüle de Can Çinici ve Serdar Uçar tarafından tasarlanan projeyi layık görür (Bkz. Çizelge 4.3). Jüri ayrıca, 5 mansiyon ve 8 de satınalma ödülü verir. Yarışma, yayıldığı alan ve tasarlanması istenilen yapıların metrekaresi ile dönemin önemli yarışmalarından birini oluşturmaktadır.

Proje alanı, eski Şehirlerarası Otobüs Terminali ve EGO otobüs garajlarının bulunduğu 310.000 m²'lik alandır. Arsanın batısında Konya-Samsun yolu, kuzeyinde Hipodrom Caddesi, güneyinde Celal Bayar Bulvarı vardır ve bunlar birbirine köprülü kavşaklarla bağlıdır. Arsanın doğusundan ise Kazım Karabekir Caddesi geçer. Düzenlenecek alanın yakın çevresinde A.K.M (Atatürk Kültür Merkezi), Hipodrom, 19 Mayıs Stadyumu, Gençlik Parkı ile Atatürk Orman Çiftliği gibi önemli kentsel kullanım alanları yer alır (Bkz. Şekil 4.6).

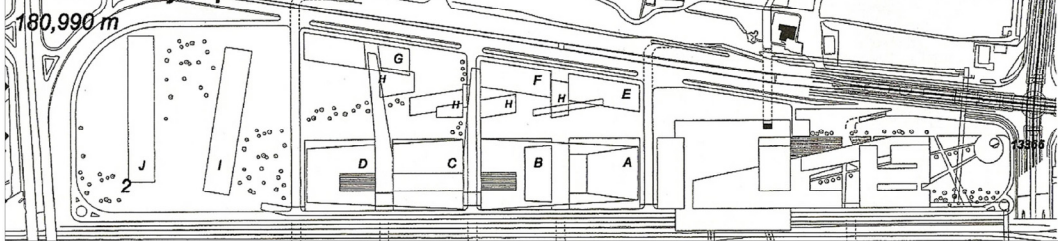
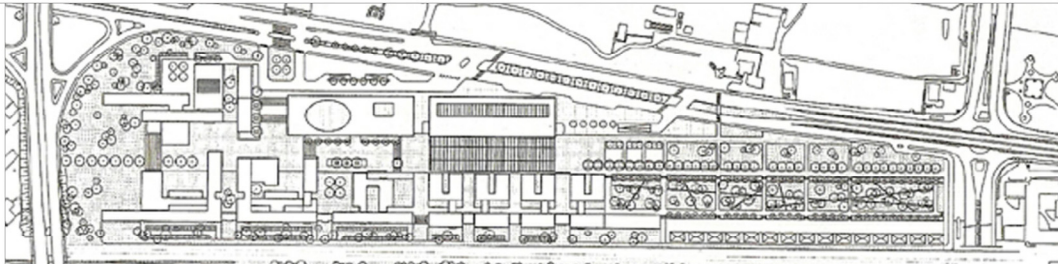

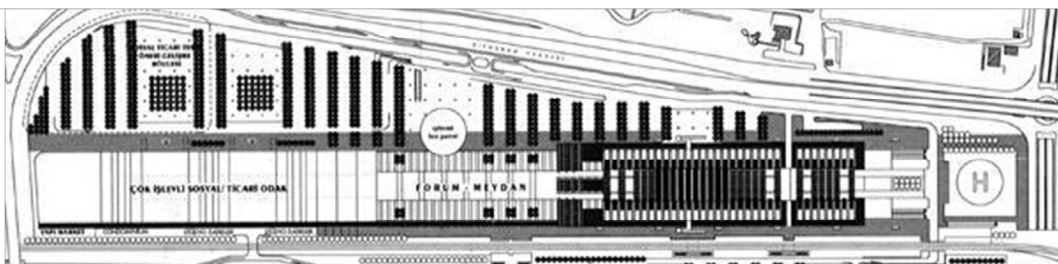
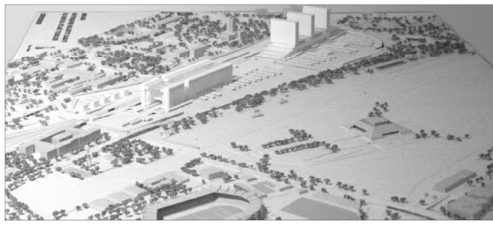

Şekil 4.6 Yarışma Alanı ve Yakın Çevresi

Çizelge 4.2 Ankara Büyükşehir Belediyesi Yarışması Künyesi

YARIŞMANIN ADI :		
ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ BELEDİYE BAŞKANLIK SARAYI İLE TİCARİ VE SOSYAL TESİSLERİ MİMARLIK-MÜHENDİSLİK, KENTSEL TASARIM YARIŞMASI		
YARIŞMAYI AÇAN KURUM	YARIŞMANIN TARİHİ	1. ÖDÜL
ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	04.12.2000	COŞKUN ERKAL FİLİZ ERKAL OZAN ERKAL
DANIŞMAN JÜRİ ÜYELERİ	ASLİ JÜRİ ÜYELERİ	RAPORTÖRLER
<ul style="list-style-type: none"> - İ. MELİH GÖKÇEK: Ankara Büyükşehir Bld. Bşk. - MEHMET ALTINSOY: Ankara Büyükşehir Bld. Eski Bşk. - ATILLA KOÇ: Ankara Büyükşehir Bld. Genel Sekreteri - BAYKAN GÜNEY: Doç. Dr. ODTÜ Mimarlık Fak. Ş.B.P Böl. Bşk. - İHSAN FİNCAN: İnş. Müh., EGO Genel Müdürü - CAHİT SÖYLER: Devlet Demiryolları Genel Müdür Yrd. - NİLÜFER ARIAK: Ekonomist 	<ul style="list-style-type: none"> - ŞEVKİ VANLI: Dr. Y. Mimar, Jüri Başkanı - MUSTAFA A. ASLANER: Y. Mimar - RAGİP BULUÇ: Y. Mimar - ÜNAL GÖKÇEN: İnş. Y. Mühendisi - MUAMMER HACIBALOĞLU: Prof. Dr. Y. Mimar Gazi Üniversitesi Müh. ve Mim. Fak. Öğr. Üyesi - İLHAN SELİM KURAL: Y. Mimar, ODTÜ Mim. Fak. Öğr. Üyesi - AHMET UZEL: Dr. Y. Mimar 	<ul style="list-style-type: none"> - AYSUN ESENGİL: Mimar, İmar Daire Başkanlığı İhaleler Şube Müdürü - BETÜL GÜLER GÜLSOY: Mimar, İmar Daire Başkanlığı - SEVİL SAYIT: Peyzaj Mimarı, İmar Daire Başkanlığı
YARIŞMA PROJESİ ALANI		ÖDÜL ALANLAR
<p>Proje Alanı; eski Şehirlerarası Otobüs Terminali ve EGO otobüs garajlarının bulunduğu 310.000m²'lik alandır. Alan çevresinde; Atatürk Kültür Merkezi, Atatürk Orman Çiftliği, 19 Mayıs Stadyumu, Gençlik Parkı, Tren Garı gibi önemli kentsel boşluklar ve yapılar vardır.</p>		<p>İLK 3 ÖDÜL :</p> <p>1. ÖDÜL - COŞKUN ERKAL, FİLİZ ERKAL, OZAN ERKAL</p> <p>2. ÖDÜL - MURAT TABANLIOĞLU, MELKAN GÜLSEL TABANLIOĞLU, MURAT BİLSAY</p> <p>3. ÖDÜL - CAN ÇİNİCİ, SERDAR UÇAR</p>
JÜRİNİN PROJELER ÜZERİNE GENEL DEĞERLENDİRMESİ		
<p>Jüri, başkentin, yarışmanın yapıldığı bölgesini etkileyecek ve kendi arsası içinde özel mekanlar oluşturabilecek büyüklükte bir arazi için proje hazırlamanın zor ve önemli bir iş olduğunun bilincindedir. Yeni önerilen yapılar grubunun çevrede oluşmuş ölçekle ilişkisi, aynı doku devamı gibi olması mümkün olamazdı. Şehirler, ihtiyaçlar, programlar büyümüş, yapılar irileşmiştir. Bu sürecin etkisi altında devleşmiş öneriler gelmiştir. Bu ölçek farkını kaldırabilecek irileşmelerin makul görülebileceği düşünülmüştür. Mimarının, yapıların konumu veya çevrenin tasarımı içinde oluşacağı, anlam kazanacağı kuşkusuzdur. Önerilerde bir yapının tasarımından öte bir çevre tasarımının bütünlüğü aranmıştır. Bu bütünlüğün, ilerideki gelişmelere olanak sağlayacak kadar esnekliğe sahip olması da önemlidir. Böyle bir alanda simgesel değerler aramak veya egemen doku içinde erimiş olmasını istemek değerlendirmelerde önemle ele alınmıştır. Her düşüncenin de taraftar bulduğu, birinci proje ve onu izleyenler arasındaki farklı yaklaşımlardan görülmektedir. Bazı projeler Belediye yapısına, bazıları ticari yapılara simgesel rol vermiş, büyük çoğunluk ise daha sakin, heyecansız bir çevreyi seçmiştir. Belediyenin, kamu yapılarına yakın, doğuda yer alması, gelişime ve değişikliğe olanak veren, daha geniş batı köşesine çekilmesi veya tersi kararlar önerilerde yer almıştır. Doğu köşesinin iskan bölgesiyle yakınlığı olduğu görülmüştür. Aradaki yolun alta alarak Hipodrom bölgesiyle birleşme sağlanması mümkündür. Aynı kolaylığın tren yoluyla yinelenmesi zor görülmektedir. Yapıların nereye baktığı, avlu mekanlar ile ufuk arasında olması büyük farklılıktır. Yapı yüksekliklerinin yirmi katı aşmamasının makul olduğu düşünülmüştür.</p>		<p>MANSİYONLAR :</p> <p>1. MANSİYON - SERVET GÜMÜŞ</p> <p>2. MANSİYON - BÜNYAMİN DERMAN</p> <p>3. MANSİYON - N. CÜNEYT AKBULUT, Z. SİMİN AKBULUT</p> <p>4. MANSİYON - ERSİN PÖĞÜN, TEVFIK TOZKOPARAN, EMRE ULAŞ, YÜKSEL PÖĞÜN, AYLIN SARAÇOĞLU, SEVGİ KAYHAN</p> <p>5. MANSİYON - SELİM VELİOĞLU, ALİ YÖNET, ALİ AKARSU CÜNEYT BÜKÜLMEZ</p> <p>SATINALMALAR :</p> <p>SATINALMA - HASAN ÖZBAY, BARAN İDİL, TAMER BAŞBUĞ</p> <p>SATINALMA - CEM AÇIKKOL</p> <p>SATINALMA - ERCAN ÇOBAN, ORHAN GENÇ NEVİN YAĞAN, EKİN ÇOBAN TURHAN, OKTAY AKIŞIN, OZAN TURHAN</p> <p>SATINALMA - İBRAHİM MURAT YÜNÜAK</p> <p>SATINALMA - NAİME ESRA FIDANOĞLU</p> <p>SATINALMA - KEMAL ZAVLAK</p> <p>SATINALMA - NURAN ÜNSAL</p> <p>SATINALMA - EMRE AROLAT</p>

Çizelge 4.3 Ankara Büyükşehir Belediyesi Yarışması'nda İlk 3 Ödülü Alan Projeler

1. ÖDÜL - COŞKUN ERKAL, FİLİZ ERKAL, OZAN ERKAL	
	
	<p>JÜRİ RAPORU</p> <p>Bu proje, herhangi bir otogonal,radial vb. bir geometrik düzenden başlamış bir tasarım değildir.İşlevlere göre seçilen ölçülerle oluşturulan yapılar ve mekanlar makul ölçü ve ölçeklerle bir birleşik düzendir. Bu serbest düzenle sağlanan esnek denge ve armoni jüriyi etkilemiştir. Belediye yapısının ölçülü simgesel ayrıcalığı, şehrin kamu yapılarının bulunduğu yönde olması olumlu görülmüştür.Batıdaki mesken bloklarının mevcut Eti Kooperatifine yakın olması da olumludur. Ortadaki Sosyal-Ticaret Tesislerinin kendi mekansal düzeni de başarılıdır. Gelişmeye ve değişimlere doğal bir yaklaşımla yol verecek bir tasarım hissedilmektedir. 3 olumsuz, 4 olumlu oyla, proje birinciliğe layık görülmüştür.</p>
2. ÖDÜL - MURAT TABANLIOĞLU, M. GÜRSEL TABANLIOĞLU, MURAT BİLSAY	
	
	<p>JÜRİ RAPORU</p> <p>Arsanın kullanımında yapıların bir uçta toplanması geri kalan kısmın park olarak ele alınması, Belediye Sosyal - Ticari Tesislerine bu kısımda büyümesi için rezerv alan bırakılması, tüm projenin bir bütün olarak ele alınıp gabarinin alçak tutulması, dış alanların ve otoparkların dengeli dağıtılması, Belediye Sarayının parçalı olarak çözülmesi, yapılarda güneş ve sese karşı önlem alınmış olması 1/200 plan ve kesitlerdeki zevkli ve duyarlı tutumu ve tümüyle kentsel ölçeğindeki başarılı yaklaşımına karşın Belediye Sarayının kendine özgü ifadesini ve aranan simgeselliğini bulamamış olması nedeniyle proje, 2 olumsuz, 5 olumlu oyla ikinciliğe layık görülmüştür.</p>
3. ÖDÜL - CAN ÇİNİCİ, SERDAR UÇAR	
	
	<p>JÜRİ RAPORU</p> <p>Belediye Sarayı ve Sosyal Ticari Tesislerinin parçalanmak yerine ayrı birer kitlede toplanması, böylece güçlü bir ikilem oluşturması, özellikle Belediye Sarayının net ve akılda kalacak bir şema ve form olarak çözülmüş olması; Sosyal-Ticari Tesislerinin ise esneklik ve değişime imkan tanınması olumlu bulunmuş buna karşın özellikle Belediye Sarayının ölçeğinin abartılı olması, iç mekanda gürültü ve dış etkenlerin yaratacağı sorunların çözülmemiş olması nedeniyle proje, 2 olumsuz, 5 olumlu oyla üçüncülüğe layık görülmüştür.</p>

Ankara Belediyesi, eski binasının, belediyenin ihtiyaçlarına cevap verememesi ve belediye bölümlerinin parça parça başka yerlerde yer almasından dolayı, hem iyi bir çalışma ortamının sağlanması, hem de belediyenin bütün bölümlerini tek bir yerde toplanması isteğiyle, yeni bir Belediye yapısının yapılmasına karar verir ve süreç başlar. Arsa olarak, Hipodrom caddesinin paralelinde, yaklaşık 1 km. boyundaki ve 310.000 m²'lik arsa seçilir. Arsa seçiminden sonra, yapının nasıl uygulanacağı yöntemi belirlenir. Alanı bir yatırımcıyla paylaşarak, sosyal, kültürel ve ticari işlevleri olan gelir tesisleriyle birlikte belediyenin de inşa edilmesine karar verilir, böylece projenin gerçekleşmesi için yeterli kaynak da sağlanmış olacaktır.

Süreçte belirlenmesi gereken diğer bir nokta, projenin nasıl elde edileceğidir. Büyükşehir Belediyesi yetkilileri projeyi ilk başta birkaç ünlü mimarlık bürosuna ön proje sipariş etmek ve bir jüri yardımıyla seçmek ister; fakat hem kurumun mimarları, hem de seçilen jüri kurulu, ön projeyi elde etmek için ulusal yarışma yapılmasını üst kurula sunar ve üst kurulda bunu kabul eder. İlk başlarda iki kademeli yapılması düşünülen yarışmanın, sonunda serbest ve tek kademeli olarak yapılmasına karar verilir (Vanlı, 2001). Yarışmanın amacı, yarışma şartnamesinde, 'Başkent Ankara'yı temsil edecek bir Belediye Sarayı ile aynı arazi üzerinde tasarlanacak Sosyal-Ticari Tesislerin oluşturacağı yeni bir İş - Kültür ve Rekreasyon Merkezi elde etmek ve günün mimarlık, mühendislik anlayışına uygun ekonomik çözümler aramak ve güzel sanatları teşvik etmektir " diye belirtilmektedir.

Yarışmaya 64 proje katılır ve jüri önerilen projeler üzerinden değerlendirme sürecine geçer. Jürinin yarışma ile ilgili tespitleri ve öneri projeler üzerinde yaptığı genel değerlendirme, jüri raporunda şu şekildedir (Mimarlık, 2001, s.297, 46):

- Jüri, yarışmanın yapıldığı bölgeyi etkileyebilecek ve kendi arsası içersinde özel mekanlar yaratabilecek öneriler beklemektedir.
- Yeni önerilen yapılar grubunun çevrede oluşmuş ölçekle ilişkisi, aynı dokunun devamı gibi olması mümkün değildir. Şehirler, ihtiyaçlar, programlar büyümekte, yapılar irileşmektedir. Bu sürecin etkisi altında irileşmiş önerilerin gelmesi kaçınılmazdır. Jüri, bu ölçek farkını kaldırabilecek irileşmenin makul görülebileceğini düşünmektedir.

- Önerilerde, projenin sadece yapı ölçeğinde değil kentsel ölçekte bir tasarım bütünlüğü aranmaktadır. Bu bütünlüğün, ilerideki gelişmelere olanak sağlayacak kadar esnekliğe sahip olması da önemlidir.
- Simgesel değerler aramak veya egemen doku içerisinde erimiş olmasını istemek değerlendirmelerde önemle ele alınmıştır. Ödül alan projelerde incelendiğinde bu farklılık kendini gösterir.
- Bazı projeler belediye yapısına, bazıları ticari yapılara simgesel rol vermiş, büyük çoğunluğun ise daha sakin, heyecansız bir çevreyi seçtiği görülür.
- Önerilerde yapı yüksekliklerinin 20 katı aşmaması makul görülmektedir. Ayrıca, arsa önünden geçen yolun alta indirilerek Hipodromla birleşme sağlanması mümkündür.

Jüri, bu tespitler ve değerlendirmeler altında 1. olan projeyi seçer. Jüri raporu incelendiğinde, 1. ödül alan projenin diğer projelere göre farklı, özgün ve cesur davranması ve herhangi bir geometrik düzenden başlamayan bir proje olması, onun seçilmesindeki önemli etkenlerden bazılarıdır. Jürinin 1. ödülle ilgili değerlendirmeleri jüri raporunda şu şekildedir (Mimarlık, 2001, s.297, 47):

“Bu proje, herhangi bir otogonal,radial vb. bir geometrik düzenden başlamış bir tasarım değildir. İşlevlere göre seçilen ölçülerle oluşturulan yapılar ve mekanlar makul ölçü ve ölçeklerle bir birleşik düzendir. Bu serbest düzenle sağlanan esnek denge ve armoni jüriyi etkilemiştir. Belediye yapısının ölçülü simgesel ayrıcalığı, şehrin kamu yapılarının bulunduğu yönde olması olumlu görülmüştür. Batıdaki mesken bloklarının mevcut Eti Kooperatifi’ne yakın olması da olumludur. Ortadaki Sosyal-Ticaret Tesislerinin kendi mekansal düzeni de başarılıdır. Gelişmeye ve değişmelere doğal bir yaklaşımla yol verecek bir tasarım hissedilmektedir. 3 olumsuz, 4 olumlu oyla, proje birinciliğe layık görülmüştür.”

Yarışma mimarlık ortamında olumlu karşılanmasına rağmen, yarışma işleyiş sürecinde çeşitli problemlerle karşılaşılır ve sürece dönük eleştiriler yapılır. Süreçte tartışılan ilk konu, bu kadar önemli ve programı büyük olan yarışmanın çift aşamalı olması gereğidir. Aslında bu konunun, jüri tarafından da değerlendirildiği; fakat, sonuçta yarışmanın tek aşamalı yapıldığı görülmektedir. Tuna’ya (2005) göre, bu tür büyük proje yarışmaları mutlaka iki kademeli olmalıdır. Mimari anlatım bütünlüğünün sağlanması bakımından kademeli bir yarışma açılarak, önce genel ve sonrada özellikler aranan projeler elde edilebilirdi.

Yarışma alanı için seçilen arsanın konumu, büyüklüğü ve alanda, Cumhuriyet dönemine ait tarihi anlamı olan otobüs hangarları'nın, demiryolunun Ankara'ya ulaşımının simgesi işçi-memur evlerinin ve Utarit İzgi, Maruf Önal gibi isimlerin önemli bir yapısının bulunması ve bu tarihi yapıların yıkıma bırakılması, mimarlık ortamında eleştirilere neden olan bir konudur. Bu da, seçilen arsanın uygunluğunu tartışılır hale getirmektedir. Eryıldız (2001, 13), bu konuyla ilgili olarak jüriyi eleştirir ve şu değerlendirmeyi yapar:

“Yeni önerilere engel olmayacak çevre uçlarında yer alan tarihi kültürel mirası kazıyan yaklaşımlarla toplumsal belleği yaratan imgelerin yok sayılması, jüri çoğunluk kararlarının unutulmaz ürünü olmuştur ve bu büyük bir vurdumduymazlıktır.”

Mimarlık camiasında tartışmalara neden olan diğer bir konu ise, yarışma şartnamesi ve programının yeteri kadar incelenerek hazırlanmadığıdır. Bu da, süreçte problemlerle karşılaşılmasına ve jürinin eleştirilmesine neden olur. Belediye yapısı ve sosyal-ticari alanlar diye ayrılan program da, belediye yapısı programının fazla, inşaat alanı m²'sinin de büyük olması eleştirilen ilk noktadır. Programda, EGO Genel Müdürlüğü ve Fen İşleri Daire Başkanlığına yer alırken, ASKİ (Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi) yer almamaktadır. Çünkü, Belediyenin 3 ana yatırımcı kuruluşundan biri olan ASKİ'nin Genel Müdürlük binası ayrı bir yerde daha önce yapılmıştır. Bu da, Başkanlık binası ile Belediye hizmet binalarının ayrı yerlerde yapılmalarının daha mı doğru olacağı tartışmalarını gündeme getirir. Süreçte eleştirilen diğer bir nokta ise, şartnamede, sosyal-ticari alanların programının olmaması, tamamen yarışmacıların yorumuna bırakılması ve jürinin programı yeniden irdeleyip işverene yön göstermemesidir. Aslında bu, yarışmacıları özgür bırakması ve onlardan öneri beklemesi açısından olumlu bir tavır olarak görülebilir. Jüri başkanı, Vanlı (2001, s.56) bu konuyla ilgili şu değerlendirmeyi yapar:

“Yatırım projesinin bir bölümü belli bir programa sahip, diğer bölümü düş gerektiriyorsa da, farklılık bütünü düşlemek ve tasarlamaya, bana göre, engel değildi. Jüri de bu noktada görüş ayrılıkları yaşandı, programı olmayan yarışla tasarıma girilemeyeceği ileri sürüldü.”

Yarışma şartnamesinde yer alan yarışmaya katılan mimarların, odaya üye

olmalarının zorunlu olup olmadığıyla ilgili şart, yarışma sürecinde sorunlara ve eleştirilere neden olur. Şartnamenin ikinci maddesinde yer alan “Ekip başlarının TMMOB Mimarlar Odası üyesi olması gerekmektedir” şartının, Bayındırlık Bakanlığı Yarışma Yönetmeliği'nin onbeşinci maddesinde ve Mimarlar Odası Yarışma Yönetmeliği'nin yedinci maddesinde yer alan “ Ekip olacak katılacakların her birinin ayrı ayrı bu şartlara uyması” şartı ile uyuşmadığı görülmektedir. 1. olan projede Emre Erkal'ın, 2. olan projede Fehmi Kobal ve Evren Aysev'in ve 3. olan projede Çağlayan Çağbayır'ın, Mimarlar Odası üyesi olmamaları yarışma sürecinde tartışmalara neden olmuştur. Kozacıoğlu'na göre (2001), yarışmanın soru-cevaplarında yarışmacılardan ‘Oda Kayıt Belgesi’ isteyen jürinin, bu durumun farkına varması ve yönetmeliğin “bu şartlara uymayan yarışmacıların projeleri yarışmaya katılmamış sayılır” hükmünü yerine getirmesi gerekirdi. Yarışma şartnamesinde projelere getirilen renk ve sunuş kısıtlamaları da, süreçte eleştirilere neden olur.

Süreçte tartışılan diğer bir konu ise, projenin elde edilme yöntemidir. Toplam 500.000 m²'lik inşaat alanının çoğunun, projeyi kat karşılığı yapmakla yükümlü olacak müteahhite verileceği gerçeği, Belediye'nin proje elde etme yönteminin eleştirilmesine neden olur. Kat karşılığı olarak da bilinen bu yöntem, belediye'nin parasal sorununa bir çözüm arayışıdır. Fakat, Atabaş'a (2001) göre, Türkiye'nin Başkent Belediye yapısında, kat karşılığı inşaat yönteminin kullanılması ve özel bir kuruma kentin önemli bir alanında 300.000m² rant tesisi yapma olanağı tanınması, büyük bir talihsizliktir.

Değerlendirme sürecinde danışman jüri üyelerinin görüşlerinin alınmadığı, idareyi temsil eden üyelerin çalışmalara katılımının sağlanmadığı ve bu durumun değerlendirme sonunda, önemli sorunlara yol açtığı görülmektedir (Özbay, 2001). Aralarında Belediye Başkanının da yer aldığı kimi danışman üyeler, 1. ödülü kazanan projeye itiraz ettiklerini ve muhalefet raporlarıyla idarenin görüşlerinin dikkate alınmadığını iddia ediyorlardı. İlgili muhalefet yazısı şu şekildedir (Eryıldız, 2001):

“Belediye birimlerinin dar alana sıkıştırılması, alana şartname hilafına konut önerilmesi, sosyal ticari tesislerin merkeze yakınlığı isteminin jürice bilinmesine karşın, değerlendirmeye alınmadığı; finansman önerilerinin bulunmadığı, birinci projenin 135 metre yüksekliğiyle halka belediye hizmeti veremeyeceği gerekçesiyle uygulanması imkansızdır ve yerleşimi sakıncalıdır.”

Ankara Büyükşehir Belediyesi, bu muhalefet raporuyla yarışmayı kazanan projeyi uygulamayacağını açıkça vurgulamaktadır ve dahası, yarışmalara ihtiyaç duyulan o dönemlerde, yarışma sürecinde yaşanan olumsuzluklar nedeniyle, yarışmaya çıkarmaya hazırlandığı dört konuyu geri çektiğini kolokyuma katılan yetkilileri vasıtasıyla duyurur. Bu da, yarışma ortamının zarar görmesine neden olur. Bunun üzerine kolokyum, yarışmadan daha çok mimarlıkla ilgili problemlerin tartışıldığı ve yarışma süreçlerinin değerlendirildiği bir toplantı haline döner. Özbay'ın (2001, 25) kolokyum notlarından bazıları şunlardır:

“Yarışmalara bu denli gereksinim duyulan bir dönemde, jürinin oluşumundan raportörlerin yeterliliğine, şartnamelerin kalitesinden değerlendirmelerin özenine, özellikle usul ve içerik konularının ne denli önemli olduğu, dramatik bir şekilde tekrar gözler önüne serildi.”

Ankara Büyükşehir Belediyesi, daha sonra, yarışma alanına kendi isteği doğrultusunda bir proje hazırlar ve projeyi uygular. Yapı, 2009 yılında hizmete açılır. Yaklaşık 100 bin metrekare alanda hizmet verecek yapı, 25 katlıdır ve yaklaşık 108 milyon liraya mal olmuştur (Bkz. Şekil 4.7).

Şekil 4.7 Yeni Uygulanan Ankara Büyükşehir Belediye Binası

4.4 UIA 2005 İstanbul Kongre Vadisi Ulusal Tasarım Yarışması

Mimarlık, şehircilik ve çevre ilişkileri konusunda dünyanın en büyük organizasyonlarından biri olan UIA Kongreleri, mimarlığın küresel gündeminin tartışıldığı ve mimarlık mesleğinin bağlayıcı kararların alındığı önemli ortamlardır. 23. UIA Genel Kurulu ve 22. UIA Dünya Mimarlık Kongresinin 2-11 Temmuz 2005 tarihleri arasında İstanbul'da yapılacak olması, İstanbul kenti için özellikle de kamuoyuna mimarlık mesleğinin evrenselliğini anlatmak için önemli bir fırsat olarak görülür. Bu fırsatı değerlendirmek için, kongre etkinliklerinin yer alacağı serbest bir etkileşim ortamını sağlayacak mekan düzenlemeleri yapmak amacıyla ulusal bir yarışma yapılması gündeme gelir. T.C. Kültür Bakanlığı tarafından desteklenen, UIA 2005 Kongresi Organizasyon Komitesi adına Mimarlar Odası tarafından 'TMMOB Mühendislik Şehircilik ve Kentsel Tasarım Yarışmaları Yönetmeliği' kuralları esas alınarak "UIA 2005 İstanbul Kongre Vadisi Tasarım Yarışması" ulusal, serbest ve tek kademeli olarak 17.05.2004 tarihinde yarışmaya çıkarılır (Bkz. Çizelge 4.4). Toplam 101 proje arasından 2 tanesi koşulları sağlamadığı için değerlendirilmeye alınmayan yarışmada, jüri 1. ödüle Fatih Erduman tarafından tasarlanan projeyi, 2. ödüle Nilüfer Kozikoğlu, Fulya Özsel Akipek, Ceren Aydal Yücel ve Emrah Çetinkaya tarafından tasarlanan projeyi, 3. ödüle Arda İnceoğlu, İpek Yürekli ve Deniz Aslan tarafından tasarlanan projeyi, 4. ödüle H. Halil Aşçıkoca ve Recep Üstün tarafından tasarlanan projeyi ve 5. ödüle de Y. Kenan Güvenç, Ayşen Çelen Öztürk, Nazmiye Öztürk, Levent Şentürk ve Yuvacan Atmaca tarafından tasarlanan projeyi layık görür. Ayrıca, jüri 5 de satılma ödülü verir (Bkz. Çizelge 4.5).

Yarışma alanı, ana merkez olarak "Kongre Vadisi" adıyla anılan Harbiye Askeri Müzesi, Lütfi Kırdar Kongre Merkezi, Cemal Reşit Rey Konser Salonu, Harbiye Açık hava Tiyatrosu, Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu, Hilton Convention Center ve İ.T.Ü (İstanbul Teknik Üniversitesi) Taşkışla mekanlarında gerçekleştirilir. Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu, Lütfi Kırdar Kongre Merkezi, C.R.R (Cemal Reşit Rey) Konser Salonu'nun belirlediği Darulbedayi Caddesi yarışmanın birinci odak alanıdır. İkinci odak noktası ise, İTÜ Taşkışla Binasıyla başlayan Açık Hava Tiyatrosu alanı ve Lütfi Kırdar Kongre Merkezi giriş platosunu içine alan güzergahtır (Bkz. Şekil 4.8).

Çizelge 4.4 UIA 2005 İstanbul Kongre Vadisi Tasarım Yarışması Künyesi

<u>YARIŞMANIN ADI :</u>		
TMMOB MİMARLAR ODASI UIA 2005 KONGRE VADİSİ TASARIM YARIŞMASI		
YARIŞMAYI AÇAN KURUM	YARIŞMANIN TARİHİ	1. ÖDÜL
TMMOB MİMARLAR ODASI	2004	FATİH ERDUMAN
DANIŞMAN JÜRİ ÜYELERİ	ASLİ JÜRİ ÜYELERİ	RAPORTÖRLER
- ERKAN MUMCU: TC Kültür Bakanı - SUHA ÖZKAN: Kongre Başkanı - GÜREL TÜZÜN: Kongre Genel Sekreteri. - NECİP MUTLU: Mimarlar Odası Temsilcisi - M. GÜRSEL TABANLIOĞLU: Kongre Başkanı Danışmanı - ALİ GÜRELİ: İSEVV Konsorsiyumu Başkanı	- EMRE AROLAT, Mimar - AYDAN BALAMİR, Mimar - BÜNYAMİN DERMAN, Mimar - ERSEN GÜRSEL, Mimar - HAYDAR KARABEY, Mimar - AHMET ÖZGÜNER, Mimar - SELİM VELİĞOLU, Mimar - CAN ÇİNİCİ, Mimar (Yedek Jüri Üyesi) - NEVZAT SAYIN, Mimar (Yedek Jüri Üyesi)	- ÇİĞDEM TÜRKOĞLU, Mimar - BERRİN ŞAHİN, Mimar
YARIŞMA PROJESİ ALANI		ÖDÜL ALANLAR
Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu, Lütfi Kırdar Kongre Merkezi, CRR Konser Salonu'nun belirlediği Darülbedayi Caddesi yarışmanın birinci odak alanıdır. İkinci odak alanı ise İTÜ Taşkışla Binasıyla başlayan Açık Hava Tiyarosu giriş alanı ve Lütfi Kırdar Kongre Merkezi giriş platosunu içine alan güzergahtır.		ÖDÜL ALAN PROJELER : 1. ÖDÜL - FATİH ERDUMAN 2. ÖDÜL - NİLÜFER KOZİKOĞLU FULYA ÖZSEL AKİPEK CEREN AYDAL YÜCEL EMRAH ÇETİNKAYA 3. ÖDÜL - ARDA İNCEOĞLU İPEK YÜREKLİ DENİZ ASLAN ORAL GÖKTAŞ SEVİNCE BAYRAK 4. ÖDÜL - H. HALİL AŞÇIKOCA RECEP ÜSTÜN FİLİZ ŞİMŞEK MEHMET İŞIKDEMİR 5. ÖDÜL - Y. KENAN GÜVENÇ AYŞEN ÇELEN ÖZTÜRK MAZMİYE ÖZTÜRK LEVENT ŞENTÜRK YUVACAN ATMACA MERT ÜÇER İSRAFİL KONYALI ŞAFAK ÇAKMAK FEYZA TAÇ VAHDET KİREÇCİ EMRE TÜFEKÇİOĞLU TÜRKAN YÖNLÜER
JÜRİNİN DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		
Kongre etkinliklerinin kente yayılması beklenmektedir. Yapılacak düzenlemelerin bazı öğeleri Kongre sırasında kentin çeşitli alanlarında, Kongre katılımcıları ve kentlinin birbirleriyle ve kent ile doğrudan ilişki kurabilecekleri yerler olan Taksim metro çıkışları, İstiklal Caddesi, Dolmabahçe ve Sultanahmet Meydanları, açılış yemeğinin yapılacağı Topkapı Sarayı, açılış oturumunun yapılacağı Abdi İpekçi Spor Salonu , Yedikule gibi alanlarda kullanılacaktır. Getirilecek öneriler kavramsal düzeyde olay ve insan akışına ilişkin bir senaryo içermeli, Kongreye bu anlamda katkı sağlamalıdır. Dünya mimarlarının 2005 buluşması akıllarda iz bırakacak bir potansiyele sahiptir. Kongre, İstanbul kenti için özellikle kamuoyuna mimarlık mesleğinin evrenselliğini anlatmak için çok önemli ve bulunmaz bir fırsattır. Bu bağlamda tasarımın kentle ilişki kurabilme mimarlık hakkında kentliye mesaj iletebilme gücü önemlidir. Getirilen önerilerin uygulanabilir olması, temsil ve işaret gücünün yüksek olması beklenmektedir. Uygulamada doğrudan sponsorluk alınabilme potansiyeli gözetilmelidir. Yarışma konusunun iletişim, grafik, elektronik, endüstri tasarımı, tekstil vb. alanlardan işbirliği ve danışmanlık alabilme potansiyeli değerlendirmelidir.		

Çizelge 4.5 UIA 2005 Kongre Vadisi Tasarım Yarışması'nda Ödül Alan Tasarımlar

1. ÖDÜL - FATİH ERDUMAN	
	
JÜRİ RAPORU	
<p>Proje, Kongre gündemini ve genelde mimarlığı kamunun gündemine taşıma potansiyeline sahip bir öneri: güçlü fikriyle mimarlığı kent ölçeğinde görünür kılabacak ve Kongre etkinliklerini dinamik biçimde kurgulayacak makroform kararları nedeniyle, Kongre programını kentsel bir gösteriye dönüştürme gücüne sahip. Kamuoyunda genellikle olumsuz algılanan anonim bir inşaat aracının ileri teknolojik dilinden yararlanarak, vincin, bir araç olma özelliğini öne çıkararak, iş yapma tavırları bağlamında "iyi ile kötü"nün Kongre sırasında sorgulanmasına olanak tanımaktadır. Bu vinçler topluluğu, mimarlık işinin bir biçime "protest" bir tavır olarak okunabilir. Vinçler kent silüetinde kendilerini algılatır ve ilgiyi buraya çeker.</p>	
	
<p>2. ÖDÜL - NİLÜFER KOZİKOĞLU, FULYA Ö. AKİPEK CEREN A. YÜCEL, EMRAH ÇETİNKAYA</p>	
	
JÜRİ RAPORU	
<p>Eklemlenebilen kırık ahşap çubuk elemanlar olarak tanımlanabilecek bir tek öge ile Kongre için gerekebilecek tüm donanımı çözmeye girişen bu tasarım, önerisini dayandırdığı ilkeye sonuna kadar bağlı kalmaktadır. Çok katmanlı çevre içinde; zemin, taşıyıcı duvar ve örtü olma potansiyelini taşıyan yapısal bir çözümdür. "Yer" ilişkini verileri analitik biçimde çözümlenmede en başarılı tasarımlardan biri olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle mikro ölçekte sorun çözücü olan tasarımın, makro algılamaya düzleminde irdelendiğinde ise aynı başarıyı sürdürmemektedir.</p>	
	
<p>3. ÖDÜL - ARDA İNCEOĞLU, İPEK YÜREKLİ DENİZ ASLAN</p>	
	
JÜRİ RAPORU	
<p>Kongre programına ve değişken gereksinimlere yamalar oluşturma potansiyeline sahip bu öneri, esas başarısını kent bağlamında yakalamakta, Kongre'nin yaratacağı enerjiyi topluma ve tüm kente taşıyarak katılımcı bir model içinde mekansal deneyimler sunmaktadır. Katılıma açıklık, çeşitlilik ve bağlama duyarlılık gibi kavramları kentliye ve Kongre katılımcılarına duyumsatma açısından da olumludur. İstanbul gibi gizemli ve çok katmanlı bir metropol için ilginç ve sinematografik bir öneri. Önerinin bütün kente yayılma çabası tasarımın incelmeye yönelik enerjiyi yayıflatmış ve önerilen çatıklar yeterince geliştirilmiştir.</p>	
	
<p>4. ÖDÜL - HALDUN HALİL AŞÇIKOCA, RECEP ÜSTÜN</p>	
	
JÜRİ RAPORU	
<p>Mimarlığın kentle buluşmasına aracı olmak üzere tasarlanan piramidal strüktürel formlar, Kongre etkinlik kimliği açısından hatırlarda kalacak bir deneyim sunmaktadır. Program-zemin-örtü koşullarını kentsel ölçekte bir mekân oyunuyla karşılayan bu "fener" elemanların üstün tasarım niteliğine ve plastik değerlerine karşılık; Kongre etkinliklerinin değişken yapısını üstlenmek üzere yan yana gelişlerinde, mekân örgütlenme ve kullanımında okunaksızlıkla sonuçlanabilme tehlikesi vardır. Kongre etkinliklerinin gerilimli yapısına cevap verme potansiyeli yönünden teredditle karşılanmıştır.</p>	
	
<p>5. ÖDÜL - Y. KENAN GÜVENÇ, AYŞEN Ç. ÖZTÜRK NAZMIYE ÖZTÜRK, LEVENT ŞENTÜRK, Y. ATMACA</p>	
	
JÜRİ RAPORU	
<p>Tasarım, kentin bölüntülü, kesintili yapısının Kongre senaryoları ile örtüştürülmesi üzerinden gelişmektedir. Bu kurgunun ürettiği her farklı parça, kendi bağlamsal verilerini hesaba katarak şekillenmekte, Kongre programını ise tıpkı dikeyine derinleşen kentin örtük tortusu gibi, müphem ve bulanık bir bağlayıcıya -harca- dönüşmektedir. Proje bu kavramları ile yarışmaya katılan tüm projeler içinde yegane ve güçlü bir pozisyonu doldurmaktadır. Tek tek, her parçaya verilen öncemin ve böylece ulaşılan tasarım kalitesinin çok üst düzeyde olmasına, endüstriyel sistematiplerini verimli ve dahası zaman zaman şiirsel bir niteliğe kavuşacak denli usta işi kullanılmasına karşın, parçaların tasarımlarında getirilen yaşamı yönlendirici tutumu nedeniyle bu Kongre için uygunluğu tartışmalı bulunmuştur.</p>	

Şekil 4.8 Yarışma Alanı ve Yakın Çevresi

UIA 2005 Kongre Vadisi Yarışması, ezberleri bozan, senaryosu ve katılımcı profili tam belli olmayan, bunları yarışmacılara bırakan ve onlardan özgün çözümler bekleyen bir yarışmadır. Bu yarışma, 1980 sonrası süreçte yarışmalardaki katılışmanın kırılarak yarışmacıları özgür bırakma sürecinin doruk noktasıdır. Ayrıca, mimarlığı tartışmaya açar ve onu sorunsallaştırmaya olanak tanır. Yarışma şartnamesi de olabildiğince yarışmacıları kısıtlamayan, onları özgür bırakan; ana hatlarıyla çerçeveyi belirleyip detayları yarışmacılara bırakan ve onlardan yarışma konusu ile ilgili kendi sözlerini söylemelerini isteyen bir metindir. Bu açıdan yarışma, mimarlar arasında heyecanla karşılanmıştır.

Yarışmanın amacı, ‘Mimarlar ile Mimarlar’, ‘Mimarlar ile Kentliler’, ‘Mimarlık ile Kent’ arasında kurulabilecek kavramsal ve mekansal çerçeveyi çizmek, bileşenlerini tasarlamak ve kent bütünü ile eklemlendirmektir. Kongre etkinliklerinin sınırlarını genişletmek, mimarların tüm kent ve kent halkı ile bütünleştiği bir ortam, bir buluşma noktası yaratarak, dış mekanlara ve giderek tüm kente yayılan bir etkinlik ağı kurmak, yarışmanın hedeflerinden birini oluşturmaktadır (Yarışma şartnamesi, 2004). Yarışmacılardan kavramsal düzeyde olay ve insan akışına ilişkin bir senaryoya uygun tasarım geliştirmelerini beklenmektedir. Şartname’de yarışma programı 3 ana grupta toplanabilir. Bunlar:

1- Sergi ve Gösteri: Kayıtlı afiş sunuşları, görsel ve işitsel sunuşlar ve sergiler, multi-medya gösterileri ve sanatsal gösteriler...

2- Forum: Buluşma ve sosyal etkinlikler, işlikler, söyleşi noktaları, serbest kürsü noktaları...

3- Tanıtım ve Satış: UIA 2011 tanıtım etkinlikleri, kitap-dergi fuarı, tasarım ve yapı fuarı, yiyecek-içecek tezgahları, anı-eşya tezgahları ...

Bu programların birbirleriyle ilişkisi, ne kadar, nerelerde ve nasıl olması gerektiği yarışmacılara bırakılmıştır.

Jüri'nin, yarışma ile ilgili olarak proje değerlendirme ölçütleri arasında şunlar vardır (Yarışma şartnamesi, 2004):

- Getirilen önerilerin uygulanabilir olması, temsil ve işaret gücünün yüksek olması,
- Tasarımın kentle ilişki kurabilme, mimarlık hakkında kentliye mesaj iletebilme gücü,
- Uygulamada doğrudan sponsorluk alınabilme potansiyeli,
- Değişken istek ve koşullara uyulanabilirlik,
- Kentliye kongre hakkında mesaj iletme gücü,
- Öngörülen mekansal çözüm ve unsurların barındırdığı etkinliğe, sergilene ürüne, iklimsel-meteorolojik koşullara, gündüz ve gece kullanımlarına uygunluğu,
- Önerilen mekansal kurgunun ve unsurların kalıcılığı veya geçiciliği tasarımın niteliğine ve idari tasarruflara bağlanmıştır.

Jüri bu değerlendirme ölçütleri doğrultusunda, değerlendirme çalışmalarına geçer ve ödül alan projeleri belirler. Katılımın niceliği kadar, yapılan önerilerin niteliği, tasarım düzeyi, çeşitliliği ve arka planlarında taşıdıkları düşünsel birikim, yarışmanın tam da olması gereken yerde devam etmesini sağlar. Jüri değerlendirmelerde, önerilen projelerin zenginliğinden etkilenir ve farklı tavırlar sergileyen özgün projelere ödül verir. Asli jüri üyelerinden Gürsel (2004), proje değerlendirme süreci ile ilgili olarak şunları söyler (Yarışma Kolokyumu, 2004):

“Jüri yarışmada yarışmacıların kullanabileceği ölçütleri açıkça belirleyerek, bir temel altyapıda projeleri buluşturmak istemiştir. Bu demek değildir ki, değerlendirme süresince sadece bu ölçütler kullanılacaktır. Öylesine projelerle karşılaştık ki, jüri kendini sorgulamak durumunda kaldı ve o projeler yeni ölçütler oluşturmamızı neden oldu. Biz bunu çok olumlu ve de bu tartışmaya zenginlik getirmesi bakımından dinamik bir süreç olarak gördük ve sürekli olarak da yetersizliğinden değil, sonuca ulaşmak için, projeleri daha iyi anlamak için bu süreci ve yeni ölçütleri bulduk. Bütün bunların belirleyicisi jüri üyeleri değildir. Bütün bunların belirleyicisi, bu yarışmaya katılan, sonlara doğru gelen projelerin öngörüleridir.”

Jüri değerlendirme sürecinde, birinci aşama elemelerde, konuya özgü değerler sistemi ile program ile bağlantı kurabilmekte, mimarlık dilini yetkinlikle kullanabilmekte, mesajlarını iletebilmekte ve kullandıkları araçlarda yeterli düzeyi yakalamakta yeterli düzeye erişemeyen projeler elenir. İkinci aşama elemelerde getirdikleri öneriler ile şartnamenin önerdiği kavramsal ve işlevsel ölçütlere uymakta, UIA 2005 fırsatını değerlendirebilecek anlamlı bir bütünlüğe ulaşabilmekte; uygulanabilirlik, mesaj iletebilme bakımından yeterli düzeye ulaşmakta; önerdikleri çözümlerle mimarlık söylemine katkıda bulunabilmekte, mekan kurma ve ayrıntılandırmada benzeri diğer projelere kıyasla beklenen düzeye ulaşamayan projeler elenir. Üçüncü aşama elemelerde, jüri bütün projeleri tek tek irdeler ve projelerin tasarım yetkinlikleri tartışılır. Bu çerçevede sergiledikleri ilkeler ve kavramsal yaklaşımları ile bir kez daha irdelenen projeler, gerçekleştirme sürecinde yaratacakları sorunlar, çözümlenme kabiliyetleri, sonuç etkileri, kongre beklentileri ve kongreye yüklenen misyon ile baş edebilme potansiyelleri, ‘İstanbul ve kentli’ ile kurabildikleri sinerjik iletişim ve dünya mimarlığına mesaj iletebilme potansiyelleri açısından değerlendirilir ve bu kapsamda eleme yapılır. Dördüncü aşama elemelerde ise, jüri her proje üzerinde açılan görüşmelerde tartışmayı zenginleştiren yeni kriterler geliştirir, fikirler ayrıntılı bir şekilde tartışılır ve sonra eleme yapılır (Jüri değerlendirme raporu, 2004).

Jüri değerlendirmeleri sonucu, 5’i satınalma olmak üzere toplam 10 ödül verilir. Jüri 1. ödüle Fatih Erduman tarafından tasarlanan projeyi layık görür (Bkz. Şekil 4.9). Proje müellifi Erduman (2004), proje açıklama raporunda tasarımını şu şekilde aktarır (Yapı, 2004, s.275, 48-49):

“Dünya Mimarlık Kongresi'ni, Kongre gündemini ve genelde mimarlığı kamunun gündemine taşıma potansiyeline sahip bir öneri: Güçlü fikriyle mimarlığı kent ölçeğinde görünür kılacak ve Kongre etkinliklerini dinamik biçimde kurgulayacak makroform kararları nedeniyle, Kongre programını kentsel bir gösteriye dönüştürme gücüne sahip. Diğer projelerden, sakin bir gizil güç ile sıyrılabilmeyi başaran ve bir tek makro düşünce üzerinde temellenen bu ‘tasarım-iş’, birkaç katmanda okunma olanağı da sağlıyor. Kamuoyunda genellikle olumsuz algılanan anonim bir inşaat aracının (vinç) ileri teknolojik dilinden yararlanarak, bir anlamda vincin, tam da bir araç olma özelliğini öne çıkararak, iş yapma tavırları bağlamında "iyi ile kötü" nün Kongre sırasında sorgulanmasına olanak tanımaktadır. Getirdiği yoğunluk ve ürkütücü birliktelik ile bu vinçler topluluğu aynı zamanda, mimarlık işinin bir biçimine 'protest' bir tavır olarak da okunabilir. Vinçler kent silüetinde oluşturdukları egemenlik ile "burada bir şeyler oluyor" gözlemi ile başlayıp tüm kentliye yaygınlaşabilecek bilgilenme, iletişim ve entelektüel sorgulamaya olanak tanıyan bir düzenleme oluşturabilirler. Düzenleme; bütünüyle 'spektaküler' düzlemde bir etkinlik kurgusu içinde ışık, renk ve dinamizm yaratarak, görkemli ve anımsanabilir bir Kongre programı sunabilir. Etkinlik saatleriyle sınırlı kalmayan gündüz ve gece İstanbul dinamiğini yansıtan bu projenin sponsorluklara açılımı ve kurulup sökülme sonrasında iz bırakmayacağı da açıktır.”

Jürinin 1. olan tasarımıyla ilgili olarak jüri değerlendirme raporunda tavsiyesi de şu şekildedir (Yapı, 2004, s.275, 49):

“Projenin, Kongre'nin ana açık hava işlevlerini karşılamak konusunda zemin düzleminde geliştirilmesi gereken bir tasarım ve 'anti-tasarım' nesnesi olarak, stratejik bir planlama ve alt ölçeklerde inceltirme gereği vardır. Proje müellifinin Kongre'nin program ve beklentilerini sağlamak üzere, jüri tavsiyeleri doğrultusunda ve Kongre düzenleyicileri ile yakın işbirliği içinde projesini geliştirmesi, ancak bu süreçte sakin ve güçlü yaklaşımını da dirençle sürdürmesi beklenmektedir.”

Proje değerlendirme süreci yapıldıktan ve ödüller belirlendikten sonra yarışma kolokyumu düzenlenir. Yarışma kolokyumunda, yarışma şartnamesi, jüri ve ödül alan tasarımlar ki, özellikle 1. ödül alan tasarım çoğu açıdan takdir edilseler de bazı noktalarda eleştiriler gelir. Elmas'a (2004) göre jürinin, şartnamenin ve ödül alan projelerin, çevre dokuyu ve kentsel mekanı yeterince önemsemedikleri görülmektedir. Fakat, jüri sözü edilen kentsel çözümlerinin bu yarışmayla çözümlenmesinin doğru olmadığını belirtir (Yarışma kolokyumu, 2004). Eleştirilen diğer bir nokta, 1. olan tasarımın, mimarlığın tanıtılması ile ilgili yetersiz kalacağı düşüncesidir. İnceoğlu (2004), 1. Ödül alan projeye ilgili olarak şu eleştiriyi yapar (Yarışma kolokyumu):

“Proje tanıtıma çok katkı yapacak, imaj yaratma, imaj maker olarak güçlü; ama mimarlığın kendini ortaya koymayan, mimarlıkla ilgili bir söylemi olmayan, yani “gösterici olarak var, gösterilen olarak yok” anlamında olan bir projedir ve mimarlığı tanıtma gibi bir derdi yoktur; ama tanıtım, imge ve reklam konusunda çok başarılıdır. Amaç, eğer, mimarlığın tanıtılması ise büyük bir fırsat kaçmıştır.”

Yapılan eleştirilere rağmen, 1. ödül alan tasarım çoğu açıdan takdir edilir. Güvenç’e (2004) göre, 1. olan proje dahiyane bir öneri. Çünkü, anti mimarlık kapsamında önerisini geliştirdiği için birden mimarlığın dışına çıkarak, şehirle ilişkilendiği için, salt bu açıdan çok önemli, entelektüel sorumluluk üstlenmiş durumdadır ve diğer bütün projelerden onu ayıran bu özeliğidir (Yarışma kolokyumu, 2004). Yarışma kolokyumu, yapılan bu olumlu ve eleştirel görüşler doğrultusunda düzeyli ve zengin geçer.

Yarışma sürecinde yaşanan olumlu gelişmelerin, yarışma sonrası proje elde etme sürecinde (uygulama sürecinde) yaşanmadığı görülür ve süreç olumsuz bir hal alır. Yarışmayı destekleyen Kültür ve Turizm Bakanlığı, yarışma giderlerini ödeyeceğini bizzat taahhüt etmesine rağmen bunu yerine getirmez. Projenin uygulama giderlerini üstleneceğini belirten İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile proje müellifi görüşür, fakat, proje bedelinin çok yüksek olması ve teklifin mali, hukuki ve kongre gereksinimleri açısından uygun görülmediği için belediye yetkilileri tarafından projenin uygulanamayacağı belirtilir. Bu süreçte, yarışmayı düzenleyen Mimarlar Odası’nın yarışmacıyı desteklemesi ve projenin uygulanmasını için çaba göstermesi gerekirken, kendini geri plana çektiği görülür. Bu noktada oda, hem yarışma jürisinden hem de mimarlık kamuoyundan ciddi tepkiler görür. Fakat oda yetkilileri, gelen bu eleştirileri odayı yıpratmaya yönelik eleştiriler olarak görür ve sürecin bu noktalara gelmesinde 1. olan proje müellifi Fatih Erduman’ın uzlaşmaz tavrını gösterir. Oda, yarışma sonrası sürece ve kendine yönelik eleştirilere karşı yaptığı açıklamanın bir kısmı şu şekildedir:

“UIA 2005 Kongresi dünyanın her yerinden binlerce mimar ve mimarlık öğrencisinin katılacağı, tüm dünyanın gözünün üstünde olacağı bir büyük buluşma olacaktır. Böylesi bir etkinliğin mekânının tasarımını yapmak, müellifi olmak, her mimarın ömür boyu onur duyacağı bir ‘mesleki deneyim’ olmasına karşın, Fatih Erduman’ın bu uzlaşmaz tutumunu anlamakta güçlük çekilmektedir. Konuyu, tüm boyutlarıyla değerlendirmeden, yarışmanın uygulanamaz duruma gelmesini önemsemeden, sadece sonuca bakarak Odamızı ve

Organizasyon Komitesi'ni eleştiren meslektaşlarımızdan da sağduyu, anlayış ve destek bekliyoruz.”

Özby'a (2008) göre, Oda karşıtları demogojisini bir yana bırakıp, yarışma konusunda gereken duyarlılığı göstermeyenler, eleştirilere katlanmak zorundadır. Kaldı ki oda 'eleştirilemez' bir kurum değildir.

Yarışma yönetmeliğinde “Yarışmanın sonuçlanmasından en geç 6 ay içinde kurum birinci proje sahibini sözleşme yapmaya çağırmasa birinci proje sahibine yarışma birincilik ödülü kadar tazminat öder” hükmü yer almasına ve 6 ay sürenin dolmasına rağmen Mimarlar Odası'nın resmen bir sözleşme yapmaya proje müellifini çağırmadığından ötürü proje müellifi hukuk sürecini başlatır. Mahkeme bu konuda, proje müellifini haklı bulur ve tazminat avansı faizi ve yargılama giderleriyle beraber paranın proje müellifine ödenmesine karar verir. Mimarlar Odası, bu karara itiraz eder; fakat sonuç değişmez. Mimarlar Odası'nın yetkili organları, 40 bin TL'yi bulan tazminatı, proje müellifine ödemek zorunda kalır. 1. proje müellifi Fatih Erduman (2008), Oda'nın bu tutumunu ve süreci şu şekilde anlatır:

“Mimarlar Odası'nın yetkili organları 40 bin TL'yi bulan tazminatı, üyelerinden sağladı gelire tarafıma ödeyerek bu konuyu da burada kapatmış olduklarını düşünüyor olsa gerek ki, mahkeme kararının kesinleşmesinden bugüne kadar geçen 6 aydan fazla süre boyunca ne davanın sonucunu mimarlık kamuoyuna duyurma gereği duymuş, ne de Oda'nın tarihine kara bir leke olarak geçen bu sürecin sorumluları hakkında herhangi bir soruşturma, işlem ve hatta hukuki süreç başlatma gereği duymuştur. Daha da kötüsü, bizzat uyulmasını sağlamak ve uygulamasını denetlemekle yükümlü oldukları yasal düzenlemelere dair bu “tecrübesiz” mimardan aldıkları hukuk dersine ve yargı kararına rağmen Mimarlar Odası yönetim kurulu üyelerinin hala koltuklarında oturabilmeyi hazmedebiliyor, bu kara lekeyi her nasılsa görev ve koltuklarıyla bağdaştırabiliyor olmalarıdır. Tıpkı yarışma sonrası yaşanan süreçte olduğu gibi hukuki süreç boyunca da Mimarlar Odası'nın yetkili organları gerek eylemleri, gerekse de söylemleriyle dünyayı tersine döndürebilmeyi başarmış ama güneşi balçıkla sıvayamamışlardır.”

UIA 2005 Kongre Vadisi Yarışması'nda yarışma sonrası süreç, her ne kadar sıkıntılı geçse ve 1. olan tasarım hayata geçip uygulanamasa da; bu yarışma, hem yarışmaya katılan projelerin niteliği, hem jürinin projeleri değerlendirme ölçütleri, hem de yarışma şartnamesinin yazılışı itibariyle, 1980 sonrası yarışmalar sürecinde yerini önemli bir yerde almakta ve yarışmalar ortamına önemli bir değer katmaktadır.

5. SONUÇ

Mimarlık yarışmaları, toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarıyla yakından ilişkilidir ve toplumun gelişmişlik düzeyinin temel göstergelerinden birini oluşturur. Bu yüzden, Türkiye'deki mimarlık ortamının ve yarışmalar sürecinin, tarihsel süreç içerisinde yaşanan sosyal, siyasi, ekonomik, toplumsal gelişmelerden ve teknolojik verilerden etkilendiği görülür.

Türkiye'de 1980 öncesi dönemde yarışmalar, idealizasyona hizmet eden araçlar olarak görülür ve çoğunlukla bürokratik kadronun denetiminde gerçekleşir. Bunda sosyal, siyasi ve ekonomik koşullarının yanı sıra toplumsal yapının gelişmişlik düzeyi de etkilidir. Bu dönemde, mimarlık örgütlenmesinin kurulması ve ilgili yarışmalar yönetmeliğinin çıkması ile birlikte, zamanla yarışmalar ortamında göreceli olarak bir iyileşme sağlansa da bu dönem, toplumsal verilere bakılmaksızın daha çok dış yayın ve etkilerle beslendiği bir dönem olur. Yarışmalar, toplumdan kopuk bir şekilde gerçekleşir ve bunun bir sonucu olarak toplumsallaşamaz. Bu dönemde, tasarım sosyolojisinin yapması gereken şeyleri sistem belirlemektedir. Çünkü, mimarlık ortamının kendi gündemini belirleyemediği görülmektedir.

1980 sonrası dönemde yaşanan siyasi, ekonomik ve sosyal gelişmeler, toplumsal hayatı etkiler. Toplumsal hayatta yaşanan gelişmelerle birlikte toplum hızlı bir sosyalleşme sürecine girer. Bu sosyalleşme süreci, mimarlık ortamını ve yarışmaları da etkiler. Yarışmalar sürecinde bir kırılma noktası yaşanır ve 1980 sonrası dönem, yarışmalar tarihinde yeni bir dönemin başlangıcı olur. Bu dönemde, özellikle 1980'li yılların ortalarından itibaren, yarışmalar ortamında önemli değişim ve gelişmeler yaşanır. Yaşanan gelişmelerden biri, yatırım politikalarında önemli değişiklikler olmasıdır. 1980'li yıllara kadar gerçekleştirilen yarışmaların büyük bir çoğunluğunu açan merkezi idare (Bayındırlık Bakanlığı), bu dönemle beraber bu üstünlüğünü kaybetmeye başlar. Bu dönemde, yerel yönetimler en fazla yarışma açan kurum olurken özel sektör de bu sürece dahil olur. Yaşanan diğer bir gelişme, mimarlık ortamının ve yarışmaların, toplumsallaşma sürecine girmesi ve meslek çevresinin dışına taşarak konuyla doğrudan bağlantılı olmayanları da ilgilendirmeye başlamasıdır. Bunda, iletişim teknolojisinde yaşanan gelişmelerin etkisi büyüktür. Bu süreçle beraber

yarışmalar anlam değiştirmeye başlar. Yarışmalar, artık, sadece proje elde etme yöntemi olarak görülmez, sözlerin üretildiği, fikirlerin tartışıldığı, tasarımda uç düşüncelerin sorgulanıldığı platformlar olarak görülür; meslek içi eğitimin bir aracı olarak algılanır. Mimarlık camiasının özellikle genç neslin eleştirel, sorgulayıcı ve araştırmacı tavrı bu değişim sürecini hızlandırır. Süreçte yaşanan diğer bir gelişme ise, yarışmalarda yapıların bina ölçeğinde değil kentsel ölçekte ele alınmasıdır. Yapının çevresine ve kente olan katkıları, tasarımlarda sorgulanır olur. Bu anlayışla birlikte 1980 sonrası dönemde, özellikle 2000’li yıllarda, ‘Kentsel Tasarım Yarışmaları’ önem kazanır ve sayıları gittikçe artmaya başlar. 1980 sonrası yarışmalar sürecinde yaşanan diğer önemli bir gelişme, yarışma şartnamelerinin özgürleşmesidir. Şartnameler bu dönemde, tasarımları kısıtlayan metin olmaktan uzaklaşır. Böylece yarışmalarda, yeni arayışlar ve özgün fikirler ödüllendirilir olur. Bilgisayar ortamında yaşanan gelişmelerle birlikte bu fikirler daha kolay ifade edilebilir ve sunum olanakları artar.

Tez kapsamında, 1980 sonrası yarışmalar sürecine örnek olarak verilen Ankara Kızılay Sosyal ve Rant Tesisleri Yarışması (1980) ile UIA 2005 İstanbul Kongre Vadisi Yarışması (2004), yarışmalarda yaşanan bu değişim ve dönüşümü yansıtan önemli yarışmalardır. Yarışma konularının farklı olması, yarışmacılardan yapı ölçeğinden çıkıp kentsel ölçekte birtakım çözümler istemesi ve çevreyi önemsemesi, yarışma şartnamelerinin yarışmacıları çoğu konuda özgür bırakması ve onlardan özgün çözümler beklemesi, jürinin özgün ve nitelikli projeleri ödüllendirmesi, bu yarışmaların önemini artırmaktadır.

1980 sonrası dönemde yaşanan bu olumlu gelişmelere rağmen yarışma işleyiş sürecinde çeşitli problemlerle karşılaşılır. Yarışma öncesi hazırlık sürecinin iyi değerlendirilmemesi, şartname ve programların iyi hazırlanmaması, jüri oluşumu ve değerlendirmesi aşamasında karşılaşılan problemler, sürecin iyi yönetilmemesi ve jüri raporlarına gereken özenin gösterilmemesi hem yarışmalar ortamına zarar vermekte, hem de yarışma projelerinin uygulama sürecine geçememesine neden olmaktadır. Bu dönemde açılan çoğu yarışmanın uygulanmadığı görülür. Bunda, hem yarışma işleyiş sürecinde karşılaşılan problemler hem de siyasi ve bürokratik engeller etkilidir. Bu dönemde özellikle, belediyelerin çıkarmış oldukları ‘Kentsel Tasarım Yarışmaları’nın çoğunlukla uygulanmadığı görülmektedir. Bunda süreçte, ‘başkan değişimi’, ‘siyasi

çıkar sağlama', 'seçim yatırımı yapma' ve 'ekonomik durum' gibi faktörlerin yanında, kentsel tasarım projelerinin ciddi yatırımlar isteyen, maliyetli çalışmalar olması da etkilidir. Sürece örnek olarak verilen 'Ankara Kızılay Sosyal ve Rant Tesisleri Yarışması'nda (1980), 'Ankara Belediyesi Belediye Başkanlık ve Kompleksi Yarışması'nda (2000) ve 'UIA 2005 İstanbul Kongre Vadisi Yarışması'nda (2004), yarışma sonrası proje elde etme (uygulama) sürecinde sorunlarla karşılaşıldığı görülür. Bunlardan Kızılay Yarışmasında, yarışma sonrası süreçte karşılaşılan sorunlardan ve bürokratik engeller yüzünden yapının uygulama süreci, yaklaşık 20 yıl sürer. Ankara Belediyesi Yarışmasında, yarışma işleyiş sürecinde karşılaşılan problemler yüzünden ve sürecin iyi işleyememesinden dolayı proje uygulanamaz. UIA Yarışmasında ise, yarışma sonrası, yarışmayı çıkaran ve destekleyen kurumlar arasında çıkan anlaşmazlıklar yüzünden proje uygulanamaz.

Bu dönemde, yarışma şartnameleri özgürleşmesine rağmen, jüri değerlendirmelerinde 'uygulanabilirlik', 'iktisadilik' ve 'tutuculuk' kavramlarının ön plana çıktığı görülür. Bu da çoğu kez, farklı ve özgün tasarımların yerine sıradan projelerin ödüllendirilmesine neden olabilmektedir. Özellikle 1980 öncesi kuşağın temsilcilerinin, jüri değerlendirmelerinde bu kavramlara önem verdiği görülür. Süreçte bazı yarışmalarda, renk ve sunuş kısıtlamalarına gidildiği de görülmektedir. Bu da bize, düşünceler ve kalıplaşmış kavramlar değiştirilmediği sürece, mekanizmalar iyileştirilse de, istenen sonuca ulaşamayacağı gerçeğini ortaya koymaktadır.

Türkiye'de, 1980 sonrası dönemde açılan yarışma sayısının azlığı ve düzensizliği dikkat çekicidir. Bunda, yarışma işleyiş sürecinde ve yarışma sonrası proje elde etme sürecinde karşılaşılan problemler etkilidir. Karşılaşılan bu problemler, hem meslek içinde hem de toplumda yarışmalarla ilgili olarak güven bunalımına neden olmaktadır. Fakat, meslek ortamının heyecanını, yaratıcılığını ve enerjisini besleyen ve meslekiçi eğitim gibi çalışan yarışmaların artması çok önemlidir ve gereklidir. Yarışmaların sayısının artması ve faydalı olabilmesi için, gerekli adımlar atılmalıdır. Şartnameler aradan çıkarılması gereken metinler olarak algılanmamalı, jüri sadece ödül alacak projeleri seçmekle yetinmeyip süreci iyi yönetmeli, jüri değerlendirmelerinde farklı arayış içinde olan özgün tasarımlara değer verilmeli, jüri değerlendirme raporları bazı kalıplaşmış kavramların dışına çıkarak açılan yarışmaya özgün hale gelmeli ve yarışma

sonrası uygulama sürecine gerekli önem atfedilmelidir. Tasarımlar hafızalarda bir düşünce olarak kalmamalı ve uygulanmalıdır. Çünkü uygulanan yapılar, ülkenin, toplumun ve mimarlık tarihinin izlerini taşır ve bunları gelecek nesillere ulaştırır. Bu noktada, sorunların çözümünde ilgili meslek örgütleri, üniversiteler, kamu ve mimarlar üstlerine düşen görevleri yerine getirmelidir. Çünkü, Türkiye'nin yarışmalarda karşılaşılan sorunları çözerek geliştirmesi; ancak, herkesin konuya duyarlı olmasıyla mümkündür.

6. KAYNAKLAR DİZİNİ

- Açikkol, C., 1993, Yarışmalar gerekli mi? İyi değeri leniyor mu?, Mimarlık, 251, 30
- Afyon Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması, 1980, Seçici kurul değerlendirme raporu
- Akansel, M., 2002, Türkiye’de mimari proje yarışmalarında elde edilen ürün ile ön proje arasındaki uyumsuzlukların değerlendirilmesi ve çözüm önerileri, Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, 186s. (yayımlanmış)
- Aran, K., 1992, Mimarlar tartışıyor, Mimarlık, 250, 37-38
- Aslan, M. ve Kaya, G., 2004, 1980 sonrası Türkiye’de siyasal katılımı da sivil toplum kuruluşları, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, cilt5, 213-223
- Atabaş, K., 2001, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı Yarışması bitti... sonuç: belediye - 2 mimarlık: -5, Yapı, 233, 12-13
- Aygün, M., 2004, Tarihsel dönemeçte proje yarışmaları, Mimarlık, 320, 28
- Bayındırlık Bakanlığı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama Güzel Sanatlar Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği, 2004
- Bayraktar, N., Kaplan, H. ve Tekel, A., 2006, Yarışma süreçleri ve uygulama örnekleri üzerinden kentsel tasarım tartışmaları, Mimarlık, 329, 14-19
- Bektaş, C., 2000, Mimarlığımızın cumhuriyeti, Mimarlar Odası İzmir şubesi yayınları, 104s.
- Birkan, G., 1984, 1963’ten bu yana mimarlık, Mimarlık, 200, 28
- Bitlis Merkez Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması, 2008, Jüri değerlendirme raporu
- Bozdoğan, S., 2002, Modernizm ve ulusun inşası, Metis yayınları, 367s.
- Burdur Belediyesi Şehirlerarası Otobüs Terminali Kompleksi Proje Yarışması, 2005, Yarışma şartnamesi
- Çağlar, N., Uludağ, Z. ve Aksu, A., 2006, Hürriyet meydanı: Bir kentsel mekanın yenilik ve dönüşüm öyküsü, Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, cilt 21, 177-182
- Çinici, C., 2002, Türkiye’de yarışmaların genel niteliği, Arredamento, 146, 58-59
- Danıştay Başkanlığı Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması, 2008, Jüri değerlendirme raporu
- Denizli Belediyesi Hizmet Binası ve Çevresi Mimari Proje Yarışması, 2009, Jüri değerlendirme raporu
- Dışişleri Bakanlığı Kongre Merkezi Binası Mimari Proje Yarışması, 2008, Jüri değerlendirme raporu
- Erduman, F., 2004, 1. Ödül-Proje Açıklama Raporu, Yapı, 275, 48-49

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam ediyor)

- Eren, Ö. İ., 2007, Mimarlık ve yer ilişkisi, Yapı, 305, 44-48
- Ertekin, H., 1984, 1963'ten bu yana mimarlık, Mimarlık, 200, 30-32
- Eryıldız, S., 2001, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı Yarışması kolokyumu üzerine görüşler, Yapı, 232, 12-13
- Güvenç, K., 1994, Örtük bir çatışma şüphesi, Ankara Ankara, Yapı kredi yayınları, 219-225
- Güvenç, K., 2004, Yarışmalar üzerine çok yönlü bir tartışma, Mimarlık, 320, 44-45
- Güzer, A., 1996, Türkiye mimarları haritası, Mimarlık, 272, 48-51
- Güzer, A., 2001, Cengiz Bektaş-Dört kişiydiler bir de o, Boyut yayınları, 143s.
- Karaaslan, M., 1998, Mimarlık ve eğitim politikaları, 75. yılda Türkiye'de planlama/kentleşme/koruma politikaları ve mimarlık, 118-122
- Karabey, H., 2002, Yarış(ma), Arredamento, 146, 60-61
- Kılıçbay, M.A., 1994, Homo politicus ancyrensis, Ankara Ankara, Yapı kredi yayınları, 141-142
- Kolcu, E., 2005, 1930-1950 dönemindeki mimari yarışmalar ve ideoloji, Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 89s. (yayımlanmış)
- Kortan, E., 1998, Mimarlık ve eğitim politikaları-Türkiye Cumhuriyeti mimarlığının 75 yılı, 75. yılda Türkiye'de planlama/kentleşme/koruma politikaları ve mimarlık, 97-112
- Kozacıoğlu, S., 2001, Ankara Belediye Sarayı Yarışmasında jüri hataları, Mimarlık, 298, 16
- Kuban, D., 1986, 1980'lerde Türkiye'de mimarlık genel bir değerlendirme, Mimarlık, 221, 29-30
- Kulaksızoğlu, E., 1984, 1963'ten bu yana mimarlık, Mimarlık, 200, 22-24
- Mimarlık, 1990, Kuşadası Belediyesi Ticaret ve Sosyal Tesisleri Proje Yarışması, Mimarlık, 239, 19-28
- Mimarlık, 1991, Antalya Kalekapısı ve Çevresi Kentsel Tasarım Yarışması, Mimarlık, 244, 66-78
- Mimarlık, 1992, C.S.O Konser Salonu Yarışması ardından, Mimarlık, 250, 60-62
- Mimarlık, 1992, Fethiye Belediyesi Sosyal-Kültürel Tesisleri Proje Yarışması, Mimarlık, 248, 47-53
- Mimarlık, 1993, Nevşehir Hacı-Bektaş Veli Kültür Merkezi Proje Yarışması, Mimarlık, 252, 32-38

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam ediyor)

- Mimarlık, 2000, Muğla Dalaman Havaalanı Yeni Dış Hatlar Terminali Proje Yarışması, Mimarlık, 292, 21
- Mimarlık, 2001, Ankara Büyükşehir Belediyesi Yarışması Jüri Raporu, Mimarlık, 297, 47
- Mimarlık, 2005, Mimari proje yarışması: Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Hizmet Binası, Mimarlık, 323, 43-49
- Mimarlık, 2006, Bursa Osmangazi Belediyesi Kızıyakup Kent Parkı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması, Mimarlık, 331, 47-53
- Mimarlık, 2006, İstanbul İl Özel İdaresi Hizmet ve İl Genel Meclisi Binası ile Çevre Düzenlemesi, Mimarlık, 329, 27-32
- Mimarlık, 2007, Antalya Konyaaltı Doğa ve Kültür Parkı Alanı Mimari ve Çevre Düzenleme Proje Yarışması, Mimarlık, 338, 50-54
- Mimarlık, 2007, TBMM Kütüphane Araştırma Merkezi Arşiv Binası ve Genel Sekreterlik Hizmet Binası Yapı Kompleksi ile Ziyaretçi Kabul Binası, Mimarlık, 333, 56-61
- Özbay, A., 2001, Ankara Büyükşehir Belediyesi Yarışması'ndan kolokyum notları, Yapı, 231, 25
- Özbay, H., 1993, Yarışmalar sahip olduğumuz tek sağlıklı kurumdur, Mimarlık, 251, 24-27
- Özbay, H., 1994, Tariş Yarışması-Kuşak çatışması, Mimarlık, 259, 49
- Özbay, H., 1998, Mimarlık ve eğitim politikaları, 75. yılda Türkiye'de planlama/kentleşme/koruma politikaları ve mimarlık, 122-130
- Sarıkamış Harekatı Anma Alanları Fikir Yarışması yarışma şartnamesi, 2009
- Sayar, Y., 2002, Türkiye'de mimari proje yarışmalarının başlangıç dönemi, Arredamento, 146, 66-73
- Sayar, Y., 2004, Türkiye'de mimari proje yarışmaları 1930-2000: Bir değerlendirme, Mimarlık, 320, 29-36
- Sunal, H., 1983, Bayındırlık Bakanlığının açmış olduğu yarışmalardan üçü sonuçlandı, Mimarlık, 198, 38
- Tanyeli, U. ve Kazmaoğlu, M., 1986, 1980'li yılların Türk mimarlık dünyasına bir bakış, Mimarlık, 221, 31-48
- Tekeli, İ., 1994, Ankara'nın başkentlik kararının ülkesel mekan organizasyonu ve toplumsal yapıya etkileri bakımından genel bir değerlendirilmesi, Ankara Ankara, Yapı kredi yayınları, 143-159
- TMMOB Mimarlar Odası Mimarlık Mühendislik Şehircilik ve Kentsel Tasarım Proje Yarışmaları Yönetmeliği, 2001

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam ediyor)

- Trabzon Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması-yarışma şartnamesi, 1979
- Tuna, D., 2005, Proje yarışmaları ile ilgili bazı düşünceler, Mimarlık, 322, 41-44
- Tümer, G., 1998, Mimarlık ve eğitim politikaları, 75. yılda Türkiye’de planlama/kentleşme/koruma politikaları ve mimarlık, 113-118
- UIA 2005 İstanbul Kongre Vadisi Ulusal Tasarım Yarışması-yarışma şartnamesi, 2004
- UIA 2005 İstanbul Kongre Vadisi Ulusal Tasarım Yarışması-jüri değerlendirme raporu, 2004
- Utkutuğ, Z., 1993, Yarışmalar gerekli mi? İyi değerlendiriliyor mu?, Mimarlık, 251, 36-37
- Uygur, S., 1997, Meclis Milletvekili Çalışma Binası Mimari Proje Yarışması- sonuçlar ve süreçler, Mimarlık, 275, 13-20
- Vanlı, Ş., 2001, Ankara Büyükşehir Belediyesi Belediye Sarayı Yarışması, Mimarlık, 297, 46-56
- Vanlı, Ş., 2006, Mimariden konuşmak: Bilinmek istenmeyen 20. yüzyıl Türk mimarlığı-eleştirel bakış, Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı yayımları, cilt1, 939s.
- Yarışmalar Dizini, 2004
- Yapı, 2004, UIA 2005 İstanbul Kongre Vadisi Ulusal Tasarım Yarışması, Yapı, 275, 47-57

İNTERNET KAYNAKLARI:

- Elmas, E., 2004, www.mimarlarodasiankara.org/ UIA İstanbul Kongre Vadisi Tasarım Yarışması kolokyumu
- Erduman, F., 2008, www.arkitera.com/ mimar(lar) kazandı, oda kaybetti.html
- Gürsel, E., 2004, www.mimarlarodasiankara.org/ UIA İstanbul Kongre Vadisi Tasarım Yarışması kolokyumu
- Güvenç, K., 2004, www.mimarlarodasiankara.org/ UIA İstanbul Kongre Vadisi Tasarım Yarışması kolokyumu
- İnceoğlu, A., 2004, www.mimarlarodasiankara.org/ UIA İstanbul Kongre Vadisi Tasarım Yarışması kolokyumu
- Küçükali, T., 2008, www.hurarsiv.hurriyet.com.tr/ rant binası kimseye yaramadı zarar 35 milyon dolardan fazla
- Özbay, A., 2008, <http://forum.arkitera.com/> yarismalar-oduller (UIA yarışması)

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam ediyor)

- Yatman, A., 2007, www.arkitera.com/ daha mutecanis bir bina yapsaydınız olmaz mıydı.html (Affan Yatman ile söyleşi)
- www.arkitera.com/ Ünye yarışması jüri raporu, 2006
- www.arkitera.com/ yarışma projeleri
- www.mimarlarodasi.org.tr/ UIA İstanbul Kongre Vadisi Tasarım Yarışması süreci üzerine odanın açıklaması
- <http://wownturkey.com/forum/viewtopic>

7. EKLER

Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları

Ek 2- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmalarının Yapı Tiplerine (İşlevlerine) Göre Dağılımı

Ek 3- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmalarının Analitik Değerlendirilmesi

Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları

1980-2008 ARASINDA TÜRKİYE’DE GERÇEKLEŞTİLEN MİMARLIK YARIŞMALARINI VE BU YARIŞMALARLA İLİŞKİN BİLGİLER					
YARIŞMA ADI	YILI	YARIŞMA ŞEKLİ- TÜRÜ- SINIFI- ORGANİZASYONU	KAZANAN	UYGULAMA	
1 ERZURUM HÜKÜMET KONAĞI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1980	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Yıldırım Parlar Edip Önder US	Uygulandı	
2 AFYON HÜKÜMET KONAĞI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1980	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Alpay Aşkun P. İlgi Yüce Aşkun	Uygulandı	
3 OYAK TANDOĞAN TESİSLERİ PROJE YARIŞMASI	1980	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Özel)	İlhami Kural	Uygulandı	
4 ANAYASA MAHKEMESİ BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1981	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Rağıp Buluç Ziya Tanalı, Ercan Yener	Uygulanmadı	
5 ISPARTA DEVLET MÜHENDİSLİK MİMARLIK KAMPÜSÜ PROJE YARIŞMASI	1981	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Erdogan Elmas Zafer Güllüç, Ertur Yener	Uygulandı	
6 ANKARA KIZILAY TESİSLERİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1981	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	Nesrin Yatman Vedat İşbirir, Affan Yatman	Uygulandı	
7 BAŞBAKANLIK VE BAĞLI KURULUŞLAR, DIŞİŞLERİ, İMAR İSKAN BAKANLIKLARI PROJE YARIŞMASI	1981	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Sezar Aygen	Uygulanmadı	
8 İSTANBUL YÜKSEK DENİZCİLİK OKULU PROJE YARIŞMASI	1981	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Murat Artu, Yusuf Dino	Uygulanmadı	
9 ANKARA ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ / MÜZE BİNASI YARIŞMASI	1981	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Coşkun Erkal, Filiz Erkal	Uygulandı	
10 ESKİŞEHİR FUARI KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	1981	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Cengiz Eren Canan Erselçuk	Uygulanmadı	
11 İMAR İSKAN BAKANLIĞI GECEKONDU ÖNLEME BÖLGELERİ VE GERİ KALMIŞ YÖRELERDE KIRALIK KONUT PROJE YARIŞMASI	1982	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ersen Gürsel, Selçuk Batır	Uygulanmadı	
12 AKDENİZ ATATÜRK KÜLTÜR PARKI YARIŞMASI	1982	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Y. Güntekin, A. Alptekin M. Tevfik Pehlivanoglu	Uygulandı	
13 ANKARA TRT SİTESİ YARIŞMASI	1982	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Ertur Yener, Zafer Güllüç Erdogan Elmas	Uygulandı	
14 DEVLET MEZARLIĞI ANIT PROJE YARIŞMASI	1982	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Özgür Ecevit, E. Güvenli Atilla Türkoğlu	Uygulandı	
15 CUMHURBAŞKANLIĞI HİZMET BİNASI PROJE YARIŞMASI	1983	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Mustafa Ayöre,Orhan Genç	Uygulandı	
16 NEVŞEHİR HÜKÜMET KONAĞI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1983	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Haldun Sunal	Uygulandı	
17 İZMİR DEVLET OPERA BİNASI PROJE YARIŞMASI	1983	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Yalçın Oğuz, Eren Boran Beate Oğuz	Uygulanmadı	
18 ANTALYA TIP FAKÜLTESİ EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1983	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Ulaşılamadı	Ulaşılamadı	

Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları (devam)

YARIŞMA ADI		YILI	YARIŞMA ŞEKLİ- TÜRÜ- SINIF- ORGANİZASYONU	KAZANAN	UYGULAMA
19	ANKARA 200 ÜNİTELİ DEVLET MAHALLESİ YARIŞMASI	1983	Ulusal - Kentsel - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Yurdanur Sepkin Öner Olcay	Uygulandı
20	SAMSUN HÜKÜMET KONAĞI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1983	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Alpay Aşkun, İlgi Yüce	Uygulandı (Arsa değiştirilmiş)
21	İZMİR ALIĞA HÜKÜMET KONAĞI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1983	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Merih Karaaslan Nuran Karaaslan	Uygulandı
22	ANTALYA ADLİYE BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1983	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ercan Çoban, Melih Baturalp	Uygulandı
23	ÇALIŞMA BAKANLIĞI BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1983	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Yalçın Sağlıkova	Uygulandı
24	İZMİR ATATÜRK ORMANI, ZAFER ANITI VE ÇEVRE DÜZENLEME YARIŞMASI	1983	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	Z. Bilgin, D. Kitay, Ü. Aksu A. Çakar, N. Ommuz	Uygulanmadı
25	T.C. HALK BANKASI GENEL MÜDÜRLÜK BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1983	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Doğan Tekeli, Sami Sisa	Uygulandı
26	AYDIN / KUŞADASI OTELÇİLİK VE TURİZM MESLEK LİSESİ PROJE YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Y. Oğuz, Ş. Ünal F. Eşim, B. Gürsoytrak	Uygulandı
27	YARININ YAŞAMI İÇİN KONUT VE ÇEVRESİ PROJE YARIŞMASI	1984	Uluslararası - Fikir - Açık - Çift Aşamalı (Özel)	Selim Velioglu (1. Aşama)	Uygulanmadı
28	MİLLİ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ HİZMET BİNASI YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	G. Özden, H. Şensoy O. Vural, Y. Oğuz	Uygulandı
29	GAZİANTEP HÜKÜMET KONAĞI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	K. Aybak, H. Keçeci M. Öz, H. Öztürk, M. Soylu	Uygulandı
30	ESKİŞEHİR KÜLTÜR SİTESİ PROJE YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Hasan Özbay A. Tamer Başbuğ	Uygulanmadı
31	SAMSUN DEVLET HASTANESİ REORGANİZASYONU VE TEVSİİ YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Alpay Aşkun, İlgi Aşkun	Uygulandı
32	T.C. İSLAMABAD BÜYÜKELÇİLİĞİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Hasan Özbay A. Tamer Başbuğ	Uygulandı
33	ADANA BEŞÖÇAK MEYDANI, ÇARŞI, İNÖNÜ PARKI PROJE YARIŞMASI	1984	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	A. Çelikbaş, T. Ateş A. Ünsün, K. Akyurt	Ulaşılmadı
34	ADANA BELEDİYESİ KÜLTÜR EĞLENCE VADİSİ KENTSEL TAS. YARIŞMASI	1984	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Yalçın Gültekin, Ender Ergün	Uygulanmadı
35	İSTANBUL GAZİOSMANPAŞA HÜKÜMET KONAĞI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Hasan Özbay A. Tamer Başbuğ	Uygulandı
36	MERSİN OTELÇİLİK VE TURİZM LİSESİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	A. S. Özmen, M. N. Dikmen A. Çağıl, J. Dikmen,	Uygulandı
37	AYDIN 2. HÜKÜMET KONAĞI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	E. Eken, H. Serdar Gürol A. Nafiz Aköz, B. Tosun	Uygulanmadı

Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları (devam)

YARIŞMA ADI	YILI	YARIŞMA ŞEKLİ- TÜRÜ- SINIFI- ORGANİZASYONU	KAZANAN	UYGULAMA
BOLU 275 YATAKLI DEVLET HASTANESİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Erdal Sorgucu, Tamer Başbuğ, Hasan Özbay	Uygulanmadı
TARİHİ KENTTE GELECEK İÇİN YAŞAMA ÇEVRELERİ, BURSA 2000	1984	Ulusal - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	(Ödül sayısı 1'den fazla)	—
BURSA TARİHİ KENTTE YENİ YERLEŞME VE YAPILAŞMA / YEŞİL KENT	1984	Ulusal - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	(Ödül sayısı 1'den fazla)	—
İSTANBUL, MAÇKA TEKNİK LİSE VE ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ EK TESİSLERİ	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Hasan Özbay A. Tamer Başbuğ	Uygulanmadı
ZONGULDAK HÜKÜMET KONAĞI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Merih Karaaslan Nuran Karaaslan	Uygulandı
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DİDİM EĞİTİM TESİSLERİ YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ender Ergün Yalçın Gültekin	Uygulandı
DEĞİŞKEN TİP HUZUREVİ YARIŞMASI (BÖLGELERE GÖRE)	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	1. ve 2. Bölge: Cem Açıklol 3. Bölge: I. - A. Aşkın 4. Bölge: M. - N. Karaaslan	Uygulanmadı
ANAYASA MAHKEMESİ BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Haldun Sunal	Uygulanmadı
İZMİR / BASMANE TURİZM VE TİCARET MERKEZİ PROJE YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Zafer Koçak M. Kemal İpek	Uygulanmadı
GELİBOLU YARIMADASI KABATEPE ŞEHİTLİĞİ YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Metin Hepgüler İlhan Şahin	Uygulandı
İLÇE TİPİ HÜKÜMET KONAKLARI PROJE YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	1.Tip: M.-N. Karaaslan 2. ve 4.Tip: Edip Önder Us 3.Tip: B. Gürsoytrak,Ş. Ünal	Uygulandı
MARDİN HÜKÜMET KONAĞI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1984	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	K. Aybak, H. Keçeci M. Öz, H. Öztürk, M. Soylu	Uygulandı
ASKİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1985	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Özgür Ecevit	Uygulandı
İZMİR BORNOVA FEN LİSESİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1985	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Yalçın İleri, Behçet Ökte Yüksel Tur	Uygulanmadı
ANKARA ALTINPARK DÜZENLENMESİ PROJE YARIŞMASI	1985	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Öner Tokcan, İlder Tokcan i. Hulusi Gönül	Uygulandı
TRABZON SAHİL ŞERİDİ ÇEVRE DÜZENLEMESİ YARIŞMASI	1985	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Selim Velioğlu	Uygulanmadı
ANKARA POLİS AKADEMİSİ KAMPÜSÜ YARIŞMASI	1985	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Edip Önder Us Merih Karaaslan	Uygulandı
ANKARA ŞEHİRLERARASI OTOBÜS TERMINALİ VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ	1985	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Davran Eskinat	Uygulandı

Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları (devam)

YARIŞMA ADI	YILI	YARIŞMA ŞEKLİ- TÜRÜ- SINIFI- ORGANİZASYONU	KAZANAN	UYGULAMA
56 ANKARA GÖLBAŞI POLİS OKULU EK TESİSLERİ PROJE YARIŞMASI	1985	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Mustafa Aytöre Hayri Anamuroğlu	Uygulandı
57 İSTANBUL ÇAMLICA DİNLENME MERKEZİ-REKREASYON ALANI YARIŞMASI	1985	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Nafiz Aköz İsmail Erdogmuş	Uygulandı
58 ERZİNCAN HÜKÜMET KONAĞI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1985	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	M. Kurtuluş Komur Orhan Genç	Uygulandı
59 BATIKENT İSLAM KÜLTÜR MERKEZİ, GENÇLİK VE TOPLUM MERKEZİ	1985	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	Özgür Ecevit	Uygulanmadı (Projeler hazırlanmış)
60 TUZLA DENİZ HARP OKULU ATATÜRK ANITI ÇEVRE DÜZENLEMESİ	1985	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Y. Gültekin, E. Ergün Rahmi Aksungur	Uygulandı
61 ANKARA ESENBÖĞA HAVALİMANI ÜST YAPI TESİSLERİ YARIŞMASI	1985	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Ülgen Arıkök	Uygulandı
62 İSTANBUL BELEDİYESİ YENİKAPI KÜLTÜR VE EĞLENCE PARKI YARIŞMASI	1985	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	M. İnceoğlu, N. İnceoğlu H. Şener, A. Cengiz	Uygulanmadı
63 ADANA HÜKÜMET KONAĞI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1985	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Aytek İtez, Neşe İtez Kemal İtez	Uygulandı
64 BURSA ADLİYE BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1985	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Adnan Ural	Uygulandı
65 BAŞBAKANLIK TOPLU KONUT İDARESİ HİZMET BİNASI YARIŞMASI	1985	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Zafer Gülçür, Ertur Yener Erdogan Elmas	Uygulanmadı
66 ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BİNASI PROJE YARIŞMASI	1985	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Yüksel Erdemir Cem Açikkol	Uygulanmadı
67 EL SANATLARI ATÖLYELERİ VE FUAR ALANI DÜZENLEMESİ YARIŞMASI	1986	Ulusal - Kentsel - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Baran İdil, Tamer Başbuğ Hasan Özbay	Uygulanmadı
68 GAZİANTEP BELEDİYE HİZMET BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1986	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Tamer Başbuğ, Hasan Özbay	Uygulandı
69 GİRESUN HÜKÜMET KONAĞI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1986	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Semra Uygur, Özcan Uygur	Uygulandı
70 ANTALYA BELEDİYESİ OTOBÜS TERMINALİ TESİSLERİ PROJE YARIŞMASI	1986	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Yakup Hazan İlhami Özköse	Uygulandı
71 SAMSUN BELEDİYESİ TİCARET MERKEZİ PROJE YARIŞMASI	1986	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Çiçek Gedik, Murat Uluğ	Uygulandı
72 SİLİVRİ 2. KONUT TURİZM TESİSLERİ PROJE YARIŞMASI	1986	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	Mine Doruk	Ulaşılmadı
73 ANKARA ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ ÇEVRE DÜZENLEMESİ YARIŞMASI	1986	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Racı Bademli, Türkay Ateş Ömer Kıral, Abdi Güzer	Uygulanmadı
74 ALTINDAĞ BELEDİYE SARAYI VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ PROJE YARIŞMASI	1986	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Merih Karaaslan Nuran Karaaslan	Uygulandı

Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları (devam)

YARIŞMA ADI	YILI	YARIŞMA ŞEKLİ- TÜRÜ- SINIFI- ORGANİZASYONU	KAZANAN	UYGULAMA
75 ANKARA KALEİÇİ KORUMA VE GELİŞTİRME İMAR PLANI PROJE YARIŞMASI	1987	Ulusal - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	S. Tülin Akman Turgut Ersoy	Uygulanmadı
76 BURSA ŞEHİRLERARASI OTOBÜS TERMINALİ YARIŞMASI	1987	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Merih Karaslan Cem Açikkol	Uygulandı
77 İSTANBUL TAKSİM MEYDANI KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	1987	Uluslararası - Kentsel - Sınırlı- Tek Aşamalı (Kamu)	Vedat - Hakan Dalokay	Uygulanmadı
78 İSTANBUL ÜSKÜDAR MEYDANI KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	1987	Uluslararası - Kentsel - Sınırlı- Tek Aşamalı (Kamu)	M. Doruk Pamir	Uygulanmadı
79 BURSA BELEDİYESİ ZAFER VE ŞEHREKÜSTÜ MEYDANLARI TASARIMI	1987	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ümit - Oya Asutay Alparslan Asutay	Uygulanmadı
80 İSTANBUL BEYAZIT MEYDANI KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	1988	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Vedia Dökmeçi Yaprak Kartlıdağ	Uygulanmadı
81 PETROL OFİSİ A-Ş TİP SATIŞ VE SERVİS İSTASYONU YARIŞMASI	1988	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	Hakan Dölgen	Uygulandı
82 GAZİANTEP 100. YIL ATATÜRK KÜLTÜR PARKI KENTSEL TAS. YARIŞMASI	1988	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ayça Bilsel, Güven Bilsel Ayşen Maden	Uygulandı
83 MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI MASLAK 600 YATAKLI ASKERİ HASTANESİ	1988	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Baran İdil, Tamer Başbuğ Hasan Özbay	Uygulanmadı
84 EXPO 92 TÜRKİYE PAVYONU YARIŞMASI	1989	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Öner Tokcan, İlder Tokcan Hulusi Gönül	Uygulandı
85 KUŞADASI BELEDİYESİ TİCARET VE SOSYAL TESİSLERİ PROJE YARIŞMASI	1989	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Kenan Güvenc, B. Bardak G. Özdağlar, G. Selamoğlu	Uygulandı
86 CELAL BAYAR ANIT MEZARI YARIŞMASI	1989	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	M. Aslaner, S. Salah Fatih Açıkaltın	Uygulandı
87 İSTANBUL TARLABAŞI CADDESİ CEPHE DÜZENLEMESİ YARIŞMASI	1989	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Gündüz Özdeş	Uygulanmadı
88 İSTANBUL BEŞİKTAŞ MEYDANI VE ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	1990	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	T. Edige, B. Uluşahin Sidel - Sami Pazarbaşı	Uygulandı
89 İZMİR FUARI KÜLTÜR PARK ÇEVRE DÜZENLEMESİ YARIŞMASI	1990	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	M. Karaslan, Ş. Kocagöz Mürşid Günday	Uygulandı
90 ANTALYA KALE KAPISI VE ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	1990	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Baran İdil, Tamer Başbuğ Hasan Özbay	Uygulandı
91 BAĞKUR GENEL MÜDÜRLÜK SİTESİ PROJE YARIŞMASI	1990	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Merih Karaslan Mürşid Günday	Uygulandı
92 ŞANLIURFA DEVLET HASTANESİ PROJE YARIŞMASI	1990	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Afian - Nesrin Yatman	Uygulandı
93 ANKARA KENT GİRİŞLERİ - İSTANBUL GİRİŞİ- PROJE YARIŞMASI	1990	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Semra Teber, Ferhan Teber Sedvan Teber	Uygulanmadı (Projeler hazırlanmış)

Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları (devam)

YARIŞMA ADI	YILI	YARIŞMA ŞEKLİ- TÜRÜ- SINIFI-ORGANİZASYONU	KAZANAN	UYGULAMA
94 KADIKÖY BELEDİYESİ SELAMİÇEŞME PARKI DÜZENLEMESİ YARIŞMASI	1990	Ulusal - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Barbaros - Almıla Sağdıç Barış İncesu	Uygulanmadı
95 T. C. MERKEZ BANKASI TRABZON ŞUBE BİNASI PROJE YARIŞMASI	1990	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Affan - Nesrin Yatman	Uygulandı
96 BAKIRKÖY ADLİYE BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1991	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Umur - Uğur Erkman	Uygulandı
97 KAYSERİ KOCASINAN BELEDİYE HİZMET BİNASI PROJE YARIŞMASI	1991	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Vedat Dalokay İlhami Kural	Uygulandı
98 KONYA MEVLANA KÜLTÜR MERKEZİ PROJE YARIŞMASI	1991	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Hasan Şener, Hasan Dörter	Uygulandı
99 GELENEKTEN GELECEĞE KONUT FİKİR YARIŞMASI	1991	Ulusal - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	(Ödül sayısı 1'den fazla)	---
100 ANKARA KENT OMURGASI KUZey BÖLÜMÜ KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	1991	Ulusal - Kentisel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	B. Sağroğlu, B. Tarım C. Çakmakçı, B. Derman	Uygulanmadı
101 DÜZCE İŞ MERKEZİ PROJE YARIŞMASI	1991	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Salih Salalı, Fatih Açıklım	Uygulanmadı
102 ANTALYA HAVALİMANI YENİ DİŞ HATLAR TERMİNALİ PROJE YARIŞMASI	1991	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Doğan Tekeli, Sami Sisa	Uygulandı
103 AHLAT SELÇUKLU KÜLTÜR MERKEZİ PROJE YARIŞMASI	1991	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Cengiz - Levent Gençata	Ulaşılamadı
104 KAYSERİ MELİKGAZI BELEDİYESİ HİZMET BİNASI PROJE YARIŞMASI	1991	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Affan - Nesrin Yatman	Ulaşılamadı
105 BURSA HÜKÜMET KONAĞI PROJE YARIŞMASI	1992	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Halduin Erdoğan	Uygulandı
106 ANKARA ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ SARAÇLAR ÇARŞISI PROJE YARIŞMASI	1992	Bölgesel - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ali O. Öztürk, Hilmi Güler Hüseyin Büttüner	Uygulandı
107 AYDIN BELEDİYE SARAYI PROJE YARIŞMASI	1992	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Barış İncesu	Uygulanmadı
108 DENİZLİ İNÇİRLİPİNAR KÜLTÜR PARK VE KÜLTÜR SİTESİ YARIŞMASI	1992	Bölgesel - Kentisel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ahmet Çakar, Mine Fer	Ulaşılamadı
109 NEVŞEHİR HACI-BEKTAŞ VELİ KÜLTÜR MERKEZİ PROJE YARIŞMASI	1992	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Merih Karaaslan Mürşit Günday	Uygulandı
110 TİP 100 YATAKLI FİZİK - REHABİLİTASYON MERKEZİ YARIŞMASI	1992	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Z. Simin Akbulut Cüneyt Akbulut	Ulaşılamadı
111 TİP 100 YATAKLI GÖZ HASTANESİ PROJE YARIŞMASI	1992	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Orhan Akyürek, İhsan Onrat Mustafa Ayrıöre	Uygulanmadı
112 TİP 200 YATAKLI RUH SAĞLIĞI - REHABİLİTASYON MERKEZİ YARIŞMASI	1992	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ender Ergün Yalçın Güntekin	Uygulandı

Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları (devam)

YARIŞMA ADI		YILI	YARIŞMA ŞEKLİ- TÜRÜ- SINIFI- ORGANİZASYONU	KAZANAN	UYGULAMA
113	ANKARA 250 YATAKLI ÇOCUK HASTANESİ YARIŞMASI	1992	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Orhan Akyürek, İhsan Onrat Mustafa Ayröre	Uygulanmadı
114	TMMOB MİMARLAR ODASI ANTALYA ŞUBESİ BİNASI PROJE YARIŞMASI	1992	Bölgesel - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	Biröl - Aytekin Gülltekin	Uygulandı
115	İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI ANTALYA ŞUBESİ BİNASI PROJE YARIŞMASI	1992	Bölgesel - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	İlyas Engiz, A. Sezen Engiz	Uygulandı
116	FETHİYE BELEDİYESİ SOSYAL - KÜLTÜREL TESİSLERİ PROJE YARIŞMASI	1992	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Kenan Güvenç Gülner Meriç	Uygulandı
117	FETHİYE BELEDİYESİ RANT TESİSLERİ PROJE YARIŞMASI	1992	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Özkan Sunar, Cem İlhan	Uygulanmadı
118	CSO ANKARA KONSER SALONU VE KORO BİNALARI PROJE YARIŞMASI	1992	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Senra Uygur, Özcan Uygur	Uygulanmadı
119	KÜTAHYA BELEDİYESİ ALIŞVERİŞ MERKEZİ VE SOSYAL TESİSLERİ YARIŞMASI	1992	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Nuran Ünsal Karaaslan Ertan Ergin	Uygulanmadı (Projeler hazırlanmış)
120	BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ CUMHURİYET ALANI VE ATATÜRK CADDESİ DÜZENLEMESİ YARIŞMASI	1992	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	S. İsmet Elker H. Cüneyt Elker	Uygulandı (Proje çok değişmiş)
121	ANTALYA KALEKAPISI İŞ MERKEZİ PROJE YARIŞMASI	1992	Bölgesel - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Hakan İyican	Ulaşılmadı
122	GÜZEL ANKARA PROJESİ -İZMİR GİRİŞİ- YARIŞMASI	1992	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Baran İdil, Tamer Başbuğ Hasan Özbay	Uygulanmadı
123	KONYA 200 YATAKLI ONKOLOJİ HASTANESİ PROJE YARIŞMASI	1993	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Ercan Çoban, Orhan Genç Melih Baturalp	Uygulanıyor
124	250 YATAKLI TIP DEVLET HASTANESİ PROJE YARIŞMASI	1993	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Ercan Çoban, Orhan Genç Melih Baturalp	Uygulandı
125	İZMİR BUCA DOĞUM VE ÇOCUK BAKİMEVİ PROJE YARIŞMASI	1993	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Z. Simin Akbulut M. Cüneyt Akbulut	Ulaşılmadı
126	GAP KÜLTÜR VE SANAT MERKEZİ PROJE YARIŞMASI	1993	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Özkan Sunar, Cem İlhan	Uygulanmadı
127	SÖĞÜT ERTUĞRUL GAZİ KÜLTÜR MERKEZİ PROJE YARIŞMASI	1993	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Mürşit Günday	Uygulanmadı
128	AKDENİZ GENÇLİK KÜLTÜR VE SANAT ÇEVRE DÜZENLEMESİ YARIŞMASI	1993	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	O.Ümit Sirel, Ayşe Sirel	Ulaşılmadı
129	KOS-GEB BAŞKANLIK BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1993	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Hakan Dölgen	Uygulanmadı
130	ANKARA MERKEZİ İŞ ALANI PLANLAMA VE GELİŞTİRME PROJE YARIŞMASI	1993	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	A. Vardar, O. Erkal, S. Teber S. Yener, H. Akyol	Uygulanmadı (Projeler hazırlanmış)
131	İSTANBUL KADIKÖY HÜKÜMET KONAĞI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1993	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Haldun Erdoğan	Ulaşılmadı

Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları (devam)

YARIŞMA ADI	YILI	YARIŞMA ŞEKLİ- TÜRÜ- SINIFI-ORGANİZASYONU	KAZANAN	UYGULAMA
132 KARTAL MERKEZ SAHİL KESİMİ DÜZENLEME FIKIR YARIŞMASI	1993	Bölgesel - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ümit Sirel, Ayşe Sirel Gülşen Özyaydın	Ulaşılamadı
133 GAZİANTEP YAPI SEKTÖRÜ (YASEM) PROJE YARIŞMASI	1993	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	Özgür - Azize Ecevit Turgut Soğancı	Uygulanmadı
134 SÜMEYRA ÇAKIR GÖMÜTÜ DÜZENLEME YARIŞMASI	1993	Ulusal - Kentisel - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	İşık Uçman	Uygulanmadı
135 SIVASTA YAKILAN AYDINLAR İÇİN ANIT - MEZAR PROJE YARIŞMASI	1993	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	İşık Uçman	Uygulanmadı
136 TRABZON SAHİL ŞERİDİ REKREATİF AMAÇLI TESİSLER PROJE YARIŞMASI	1993	Bölgesel - Kentisel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Erkin Erten	Uygulanmadı
137 ÇANKAYA BELEDİYESİ HİZMET BİNASI PROJE YARIŞMASI	1993	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Öner Tokcan, Hulusi Gönül	Uygulanmadı
138 KARŞIYAKA ZÜBEYDE HANIM KÜLTÜR-SANAT MERKEZİ PROJE YARIŞMASI	1994	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Emine Ögün, Mehmet Ögün (2. proje uygulanmış)	Uygulanmadı
139 TARIŞ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ HİZMET BİNASI PROJE YARIŞMASI	1994	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Cem İlhan, Tülin Hadi	Uygulanmadı
140 MARMARİS HOYÜKTEPE KÜLTÜR MERKEZİ PROJE YARIŞMASI	1994	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Şükür Yüksel	Uygulanmadı
141 TBMM GENEL KURUL SALONUNUN YENİDEN DÜZENLENMESİ YARIŞMASI	1995	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	İlhami Ural, Adnan Ural	Uygulanmadı
142 KONYA 250 YATAKLI GÖĞÜS HASTALIKLARI HASTANESİ PROJE YARIŞMASI	1995	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Güntekin Aydoğan	Ulaşılamadı
143 KASTAMONU 100 YATAKLI GUATR MERKEZİ PROJE YARIŞMASI	1995	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Kenan Güvenç Gülnur Ö. Güvenç	Uygulanmadı
144 400 YATAKLI TIP DEVLET HASTANELERİ PROJE YARIŞMASI	1995	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	1. Tip: O. Genç, N. Yaşacan Aytek - Neşe İtez 2. Tip: Cüneyt-Simin Akbulut 3. Tip: S. Salatlı, F. Açıklalın 4. Tip: Mehmet Şener Altan	Uygulanmadı
145 BOSNA HERSEK ANITI YARIŞMASI	1995	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Cem İlhan, Tülin Hadi	Uygulanmadı
146 SAMSUN 100 YATAKLI ONKOLOJİ HASTANESİ PROJE YARIŞMASI	1995	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Mehmet Soylu, Mete Öz	Uygulanmadı (Projele hazırlanmış)
147 TEKİRDAĞ 250 YATAKLI DEVLET HASTANESİ PROJE YARIŞMASI	1995	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ahmet Yertutan Süleyman Bayrak	Ulaşılamadı
148 İSTANBUL GAZİOSMANPAŞA 300 YATAKLI DEVLET HASTANESİ YARIŞMASI	1995	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ünal Kara	Ulaşılamadı
149 ANKARA 400 YATAKLI TRAFİK HASTANESİ PROJE YARIŞMASI	1995	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ender Ergün	Uygulanmadı

Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları (devam)

YARIŞMA ADI	YILI	YARIŞMA ŞEKLİ- TÜRÜ- SINIFI- ORGANİZASYONU	KAZANAN	UYGULAMA
150 500 YATAKLI TIP DEVLET HASTANELERİ PROJE YARIŞMASI	1995	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	1. Tip: Y. İleri, B. Ökte A. Karahasanoğlu 2.-4.Tip: E. Coban,S. Bayrak M. Barutalp, A. Yerrutan 3. Tip: O. Akyürek, İ. Onat, M. Ayföre	Uygulanmadı
151 ANKARA KONGRE VE KÜLTÜR MERKEZİ PROJE YARIŞMASI	1995	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Özgür - Azize Ecevit	Uygulanmadı (Projeler hazırlanmış)
152 HARRAN ÜNİVERSİTESİ KAMPÜSÜ PROJE YARIŞMASI	1995	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Baran İdil, Tamer Başbuğ Hasan Özbay	Uygulandı
153 GAZİANTEP MERKEZİ HAL BÖLGESİ KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	1996	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Dilek T. Derman Bünyamin Derman	Uygulanmadı
154 TRABZON BELEDİYESİ HİZMET BİNASI YARIŞMASI	1996	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Nuran Ünsal	Uygulanmadı (Projeler hazırlanmış)
155 KONYA KARATAY KENT MERKEZİ KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	1996	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Tülin Hadi, Cem İlhan	Kısmi Uygulandı
156 BANDIRMA ÇİNCÜKURU KENT MERKEZİ YARIŞMASI	1996	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	K. Yazgan, M. Kürükcüoğlu	Uygulanmadı (Projeler hazırlanmış)
157 BAĞCILAR MEYDAN DÜZENLEMESİ VE KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	1996	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Necati Inceoğlu, Ela Çil Melih Baltı	Uygulanmadı
158 TARİHİ KENTTE GELECEK İÇİN YAŞAMA ÇEVRELERİ FİKİR YARIŞMASI	1996	Ulusal - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	(Ödül sayısı 1'den fazla)	—
159 CEM KÜLTÜR EVİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1996	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	Cem Açikkol	Uygulanmadı
160 BURSA YILDIRIM BELEDİYESİ KÜLTÜR MERKEZİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1996	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Cem Açikkol	Uygulandı
161 TÜRK ECZACILAR BİRLİĞİ SOSYAL VE KÜLTÜREL TESİSLERİ YARIŞMASI	1996	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	S. Tuğrul Agun	Uygulandı
162 ATATÜRK HAVALİMANI YENİ DİŞ HATLAR TERMINALİ VE KATLI OTOPARK BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1996	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ebru Kantaş Behlil	Uygulandı
163 TBMM MİLLETVEKİLİ ÇALIŞMA BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1997	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Senra Uygur, Özcan Uygur	Uygulanmadı
164 ISPARTA ÇARŞAMBA PAZARI KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	1997	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Selim Veliöğlu, Özlem Berk	Kısmi Uygulandı
165 BURSA TİCARET VE SANAYİ ODASI BİNA KOMPLEKSİ PROJE YARIŞMASI	1997	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	A. Sincanlı, N. Çetingök Nizamettin Kaya	Uygulandı
166 BURSA ULUSLARARASI FUAR ALANI, KONGRE - KÜLTÜR MERKEZİ VE KONAKLAMA - AĞIRLAMA TESİSLERİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1997	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Merih Karaaslan Tümay Koroçuoğlu	Uygulanmadı

Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları (devam)

YARIŞMA ADI	YILI	YARIŞMA ŞEKLİ- TÜRÜ- SINIFI- ORGANİZASYONU	KAZANAN	UYGULAMA
167 KOCAELİ DERİNCE BELEDİYE SARAYI, ALIŞVERİŞ MERKEZİ, BÜRO KOMPLEKSİ VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1997	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Mehmet Soylu, Mete Öz	Uygulanmadı (Projeler hazırlanmış)
168 TED ANKARA KOLEJİ KAMPÜSÜ YARIŞMASI	1997	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Özel)	Şaziment - Neşet Arolat Emre Arolat	Uygulanmadı
169 KONYA SELÇUKLU CEMİLE DÜZEL KIZ MESLEK LİSESİ PROJE YARIŞMASI	1997	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	Cem Açikkol	Uygulanmadı
170 T.C. MERKEZ BANKASI İSTANBUL HİZMET BİNASI	1997	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Şaziment - Neşet Arolat Emre Arolat	Uygulanmadı
171 KONYA ÇİFTE KÜMBETLER PARKI VE ÇEVRESİ TASARIMI YARIŞMASI	1997	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Mustafa - Gönül Aslaner F. Aslaner, A. Özcan H. Yüceer, N. Karaoğlu	Ulaşılmadı
172 GELİBOLU YARIMADASI BARIŞ PARKI FİKİR VE TASARIM YARIŞMASI	1998	Ulusal - Mimari - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Lasse Brogger, Anne Stine Reine /Norveç	Ulaşılmadı
173 ANKARA ESENBÖĞA HAVAALANI YENİ İÇ-DİŞ HATLAR TERMINAL BİNASI VE KATLI OTOPARKI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1998	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	E. Çoban, S. Esirgen S. Bayrak, A. Yortutan	Uygulandı
174 İZMİR ADNAN MENDERES HAVAALANI YENİ DİŞ HATLAR TERMINAL BİNASI VE KATLI OTOPARKI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1998	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Yakup Hazan	Uygulandı
175 MUĞLA MILAS /BODRUM HAVAALANI YENİ DİŞ HATLAR TERMINAL BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1998	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Murat Tabanlıoğlu	Uygulandı
176 ALTINDAĞ BELEDİYESİ ANKARA KALESİ KORUMA VE GELİŞTİRME FİKİR PROJE YARIŞMASI	1998	Ulusal - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Tülin Akman, H. Ali Ulusoy A. Ergül, H. Görsu, T. Ersoy M. Düzgün, M. Uralp	Uygulanmadı
177 TED ANKARA KOLEJİ YERLEŞKESİ YARIŞMASI	1998	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Özel)	Semra - Özcan Uygur Gökhan Arıcıoğlu	Kısmi Uygulandı (Uygulama sürüyor)
178 ANKARA ESENBÖĞA ÇİMENTO MÜSTAHŞİLLERİ BİRLİĞİ YÖNETİM BİNASI KONGRE OTELİ VE KONGRE SALONU PROJE YARIŞMASI	1999	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Özel)	Yavuz Selim Sepin	Uygulandı (Kullanılmıyor)
179 MUĞLA DALAMAN HAVAALANI YENİ DİŞ HATLAR TERMINAL BİNASI VE OTOPARKI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	1999	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Emre Arolat Bünyamin Derman	Uygulandı
180 MSB, SAVUNMA SANAYİ MÜSTEAŞARLIĞI HİZMET BİNASI PROJE YARIŞMASI	1999	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Sait Kozacıoğlu Ziya Tanalı	Uygulanmadı
181 DAMLATAŞ MAĞARASI ÇEVRESİ VE 100. YIL ATATÜRK PARKI PEYZAJ VE KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI	1999	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Sunay Erdem, Günay Erdem	Kısmi Uygulandı
182 ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ BELEDİYE BAŞKANLIK SARAYI İLE TİCARİ VE SOSYAL TESİSLERİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2000	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Coşkun Erkal, Filiz Erkal Ozan Erkal	Uygulanmadı
183 ADNAN SAYGUN KÜLTÜR VE SANAT MERKEZİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2000	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	T. Tozkoparan, M. Ölçer E. Ulaş, C. Arıkan	Uygulandı
184 TESKOMB BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2000	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Özel)	M. Soylu, M. Öz.A. Yılmaz Ş. Topçupğlu, S. Çerezcioglu	Uygulandı

Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları (devam)

YARIŞMA ADI	YILI	YARIŞMA ŞEKLİ- TÜRÜ- SINIFI- ORGANİZASYONU	KAZANAN	UYGULAMA
185 BURSA KÜLTÜR PARK VE ÇEVRESİNİN PLANLAMA VE TASARIMI YARIŞMASI	2001	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Nimet Aydın,Nalan Özkadif Sevinç Gündoğdu	Uygulanmadı (Projeler hazırlanmış)
186 ANTALYA SOBACILAR ÇARŞISI YENİLEME, GELİŞTİRME VE İŞ MERKEZİ PROJE YARIŞMASI	2001	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ulaşlamadı	Ulaşlamadı
187 ÇEVRE BAKANLIĞI HİZMET BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2001	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ayhan - Gülşay K. Usta A. Karadayı, Ö. Cordan	Uygulanmadı
188 ANKARA GÖLBAŞI ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ BÖLGE PARKI VE YAKIN ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM VE PEYZAJ PROJE YARIŞMASI	2001	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Haldun Erdoğan Ahmet O. Nalbantoğlu	Ulaşlamadı
189 İZMİR LİMAN BÖLGESİ KENTSEL TASARIM FİKİR YARIŞMASI	2001	Uluslararası - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Jochen Brandt	Ulaşlamadı
190 İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ HİZMET BİNASI PROJE YARIŞMASI	2001	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Murat Tabanlıoğlu Melkan G. Tabanlıoğlu	Uygulanmadı
191 İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIKÖY MEYDANI HAYDARPAŞA HAREM ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	2001	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	C. Kubin, S. Demiralp Z. Ülkenli, O. Deliktaş Ş. Çavuşlar	Uygulanmadı
192 ANTALYA ALTIN PORTAKAL FİLM MÜZESİ PROJE YARIŞMASI	2002	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Alişan Çıraoğlu	Uygulanmadı (Projeler hazırlanmış)
193 ANTALYA TARIHSEL KARAALIOĞLU PARK BELEDİYE BİNASI VE ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM VE KORUMASI YARIŞMASI	2002	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Hüseyin Kahvecioğlu Nurbin Peker Kahvecioğlu (Uygulama sürüyor)	Kısmi Uygulandı
194 DEPREME UYARLI YERLEŞMELER FİKİR PROJE YARIŞMASI	2002	Ulusal - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	Feride Önal,Sermin Göçmen	Ulaşlamadı
195 İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ EVİ PROJE YARIŞMASI	2002	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Özel)	Aslıhan Şenel, B. Güngen Funda Uz Sönmez	Uygulanmadı
196 KENTSEL MEKANLAR VE CEPHELER TASARIM PROJESİ I - DOĞUKENT	2002	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Nimet Aydın	Uygulanmadı
197 ANKARA KUĞULUPARK VE YAKIN ÇEVRESİ PROJE YARIŞMASI	2002	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Dilek Topuz Derman Yılmaz Erdoğan	Uygulanmadı
198 9 EYLÜL ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ BİNASI PROJE YARIŞMASI	2002	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Metin Kılıç	Uygulanmadı
199 ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ 50. YIL PARKI VE ŞEHİTLER ANITI KOMPLEKSİ PROJE YARIŞMASI	2002	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Nimet Aydın	Uygulanmadı
200 ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN 700. YIL KURULUŞ YILDONUMU ANIT KOMPLEKSİ VE PARKI	2003	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Nimet Aydın	Uygulanmadı
201 İZMİR KONAK BELEDİYESİ YEŞİL YURT SPOR KOMPLEKSİ PROJE YARIŞMASI	2003	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Tülin Hadi, Cem İlhan Zeynep Atas	Uygulanmadı
202 TÜRKİYE NOTERLER BİRLİĞİ MERKEZ BİNASI VE KÜLTÜREL SOSYAL TESİSLERİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2003	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	S. Velioglu, U. İyigün O. Özüer, M. Aksu	Uygulandı

Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları (devam)

YARIŞMA ADI	YILI	YARIŞMA ŞEKLİ- TÜRÜ- SINIFI-ORGANİZASYONU	KAZANAN	UYGULAMA
203 ODTÜ KUZEY KIBRIS KAMPÜSÜ, KAMPÜS YÖNETİM BİNASI, KÜTÜPHANE BİLGİ İŞLEM MERKEZİ PROJE YARIŞMASI	2003	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Tülin Hadi, Cem İlhan Zeynep Atas	Uygulandı
204 YAŞASIN KENTLER FİKİR YARIŞMASI	2003	Uluslararası - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	(Ödül sayısı 1'den fazla)	—
205 ODTÜ KUZEY KIBRIS KAMPÜSÜ KONGRE KÜLTÜR MERKEZİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2004	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	İlhan Selim Kural	Uygulandı
206 PANANOS PLAJI KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	2004	Ulusal - Kentisel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Sertaç Erten, Sinan Burat Devrim Çimen	Uygulanmadı
207 UİA İSTANBUL KONGRE VADİSİ MİMARİ TASARIM YARIŞMASI	2004	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	Fatih Erduman	Uygulanmadı
208 GAZİOSMANPAŞA BELEDİYESİ BELEDİYE BİNASI VE ÇEVRESİ KENTSEL VE MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2004	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Dilek Topuz Derman Fırat Gülmez	Uygulanmadı
209 ANAYASA MAHKEMESİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2004	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ali Acarsoy, Gökhan Aksoy Salih G. Büyükkılıç	Uygulandı
210 ESKİ BAŞİSKELE KÖPRÜLÜ KAVSAĞI ULAŞIM SİSTEMİ VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ FİKİR PROJE YARIŞMASI	2004	Ulusal - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Günay - Sunay Erdem	Kısmi Uygulandı
211 ESKİŞEHİR TEPEBAŞI BELEDİYESİ HİZMET BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2005	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Selim Velioglu Sunay Yusuf, Erce Funda	Uygulandı
212 DİYARBAKIR YENİŞEHİR HİZMET BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2005	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Özcan - Semra Uygur	Uygulanmadı
213 VAN BEŞYOL MEYDANI VE ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	2005	Ulusal - Kentisel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Hamdi Dostoglu Serhat Yavuz, Sevinç Alkan	Ulaşılamadı
214 GEBZE TARİHİ KENT MERKEZİ KENTSEL TASARIM FİKİR PROJE YARIŞMASI	2005	Ulusal - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	(1. lik Ödül verilmedi)	—
215 ANTALYA KENT MERKEZİ DOĞU GARAJI VE HALK PAZARI ALANI DÜZENLEMESİ MİMARİ VE KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	2005	Ulusal - Kentisel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ömer Ozan Erkal	Ulaşılamadı
216 İSTANBUL PENDİK BELEDİYESİ HİZMET BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2005	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Deniz Dokgöz, Orhan Ersan Ferhat Hacalibeyoğlu	Uygulanmadı (Projeler hazırlanmış)
217 T.C. MERKEZ BANKASI BURSA ŞUBESİ VE LOJMAN BİNASI PROJE YARIŞMASI	2005	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Emine Didem Durakbaşa	Kısmi Uygulanıyor
218 İSTANBUL DENİZ MÜZESİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2005	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Mehmet V. Kütükçüoğlu Erug Uçar, Hande Köksal	Uygulanıyor
219 BURSA YILDIRIM BELEDİYESİ KAPLIKAYA REKREASYON VADİSİ KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	2005	Ulusal - Kentisel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	H. Dalokay, B. Güzer S. Teber, A. Güzer	Uygulanıyor
220 İSTANBUL İL ÖZEL İDARESİ HİZMET VE İL GENEL MECLİS BİNASI İLE ÇEVRE DÜZENLEMESİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2005	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Nimet Aydın, Gizem Turgut	Uygulanıyor
221 KARABÜK BELEDİYESİ HİZMET BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2005	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Erkin Mutlu	Uygulandı

Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları (devam)

YARIŞMA ADI	YILI	YARIŞMA ŞEKLİ- TÜRÜ- SINIFI-ORGANİZASYONU	KAZANAN	UYGULAMA
222 BURSA SANTRAL GARAJ KENT MEYDANI KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	2005	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	S. Kutucu, E. Yılmaz T. Kutucu, U. Bozkurt	Uygulandı
223 BURDUR ŞEHRİLERARASI OTOBÜS TERMINALİ KOMPLEKSİ KENTSEL TASARIM VE MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2006	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	(1. lik Ödül verilmedi)	Uygulanmadı
224 BEYLİKDÜZÜ CUMHURİYET CADDESİ VE YAKIN ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	2006	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	İ. Mollaahmetoğlu, F. Yürekli M. Baypınar, T. Ayaşlıgil	Uygulanmadı
225 MANİSA BELEDİYESİ HİZMET BİNASI TİCARET MERKEZİ VE KENTSEL MEKAN DÜZENLEMESİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2006	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Evren Başbuğ, İnanç Eray Ceyhan Baskın, Ö. Kaygısız	Uygulanmadı
226 İZMİR KONAK BELEDİYESİ UZUNDERE REKREASYON VADİSİ KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	2006	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Kemal Özgür, Oğuz Ayoğlu Mustafa Şahin	Ulaşılamadı
227 ÜNYE BELEDİYESİ KENT MEYDANI -YUNUS EMRE PARKI- KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	2006	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	(Ödül verilmedi)	Uygulanmadı
228 BEYOĞLU, NEREYE? FİKİR PROJELERİ YARIŞMASI VE CHARRETTE	2006	Ulusal - Fikir - Açık - Çift Aşamalı (Özel)	Ayşegül Akgül, D. Yavuz Ayten Başdemir	Uygulanmadı
229 SERİK BELEDİYESİ HİZMET BİNASI VE KÜLTÜR MERKEZİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2006	Bölgesel - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Alper Öden, Ali Özer	Ulaşılamadı
230 BURSA KIZYAKUP KENT PARKI KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI	2006	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Evren Başbuğ, İnanç Eray Ceyhan Baskın	Uygulanmadı
231 T.C. MSB SAVUNMA SANAYİ MÜSTEŞARLIĞI YENİ HİZMET BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2006	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Mehmet Soylu, Mete Öz	Süreç devam ediyor (haleye çıktı)
232 KAHRAMANMARAŞ BELEDİYE BAŞKANLIĞI HİZMET BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2006	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Özgür Karakaş	Uygulanıyor
233 TRABZON ESKİ TEKEL BİNASI YENİDEN CANLANDIRMA MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2006	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	O. Öztepe, D. Ekim, A. Eray A. Çalışkan, E. Apak	Uygulanıyor
234 TBMM KÜTÜPHANE - ARAŞTIRMA MERKEZİ ARŞİV BİNASI VE GENEL SEKRETERLİK HİZMET BİNASI VE ZİYARETÇİ KABUL BİNASI YARIŞMASI	2006	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Cem Açikkol, Kaan Özer	Kısmi Uygulandı
235 BALIKESİR ÇAMLIK KENTSEL VE MİMARİ TASARIM PROJE YARIŞMASI	2006	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	E. Çelik, C. Hancıoğlu C. Özbilen, A. İnceoğlu İ. Aksoy, E. Doğan I. Yürekli, D. Aslan	Ulaşılamadı
237 ANTALYA VARSAK BELEDİYE BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2006	Bölgesel - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Emel Akar Sönmez	Ulaşılamadı
237 SABİHA GÖKÇEN HAVAALANI TERMINAL BİNASI VE OTOPARKI YARIŞMASI	2006	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	Doğan Tekeli, Sami Sisa	Süreç devam ediyor (haleye çıktı)
238 MALTEPE BÖLGE PARKI FİKİR PROJE YARIŞMASI	2007	Ulusal - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	O. Nalbantoğlu, H. Saygı M. Ufuk Ertem, T. Akvol Ahmet Ö. Karaaslan Talha Kös	Uygulanmadı

Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları (devam)

YARIŞMA ADI	YILI	YARIŞMA ŞEKLİ- TÜRÜ- SINIFI-ORGANİZASYONU	KAZANAN	UYGULAMA
239 T.C. BERLİN BÜYÜKELÇİLİĞİ KANÇILARYA BİNASI PROJE YARIŞMASI	2007	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Kamu)	GmbH, Cologne, Shenzhen	Uygulanmadı
240 KEMAL TÜRKLER ANIT MEZARI YARIŞMASI	2007	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	Meliha Sözeri	Ulaşılmadı
241 DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ DİCLE VADİSİ PEYZAJ PLANLAMA VE KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	2007	Ulusal - Kentisel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Sertaç Erten, Sinan Burat Devrim Çimen	Uygulanmadı
242 BAŞAKŞEHİR KENT MERKEZİ 2 KADEMELİ KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	2007	Ulusal - Kentisel - Açık - Çift Aşamalı (Kamu)	Ayhan - Güllay Usta Ali Şeremet, Buket Özdemir Cenap Sancar, Güneş Erden Adem Altıntaş	Süreç devam ediyor
243 ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KONYAALTI DOĞA VE KÜLTÜR PARKI ALANI MİMARİ VE KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	2007	Ulusal - Kentisel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ö. Top, İ. Hüseyin Kulu K. Kartal, B. Ekmekçi	Ulaşılmadı
244 ZORLU CENTER MİMARLIK VE KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	2007	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Özel)	Tabanlıoğlu-Emre Arolat Mimarlık	Süreç devam ediyor (haleye çıktı)
245 ESKİŞEHİR TİCARET ODASI HİZMET BİNASI, FUAR-SERGİ VE KONGRE MERKEZİ, SOSYAL TESİSLERİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2007	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Özel)	Alışan Çırakoğlu Oral Göktaş	Süreç devam ediyor (haleye çıktı)
246 ÜÇÜNCÜ BİN YILDA YAŞAYAN OSMANLI KÖYÜ CUMALIKIZIK FİKİR PROJE YARIŞMASI	2007	Ulusal - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	M. Kafescioğlu, L. Özyaydn F. Kafescioğlu, G. Özyaydn	Ulaşılmadı
247 KAHRAMANMARAŞ KÜLTÜR PARKI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2007	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Özgür Bingöl, İlke Barka Emre Savga	Uygulanmadı
248 MÜLKİYELİLER BİRLİĞİ VAKFI MÜLKİYE SİTESİ MERKEZ BİNASI YARIŞMASI	2008	Ulusal - Mimari - Sınırlı - Tek Aşamalı (Özel)	Semra Uygur, Özcan Uygur	Uygulanmadı
249 ADANA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ZİYAPASA MAHALLESİ MİMAR SINAN PARKI KESİMİ KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	2008	Ulusal - Kentisel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ervin Garip, Banu Garip	Uygulanmadı
250 YOZGAT BELEDİYE BAŞKANLIĞI TİCARET, KÜLTÜR VE SANAT MERKEZİ ULUSAL MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2008	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Remime Güneş, Ebubekir Küçük, Ahmet Ekincioglu	Uygulanmadı
251 FETHİYE BELEDİYESİ ALIŞVERİŞ VE YAŞAM MERKEZİ PROJE YARIŞMASI	2008	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	S. Akkaş, A. Çorapçioğlu A. Çalışkan, N. Ş. Akkaş	Süreç devam ediyor
252 DANIŞTAY BAŞKANLIĞI HİZMET BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2008	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Cem Açıkcol	Uygulama projeleri çiziliyor
253 DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI KONGRE MERKEZİ BİNASI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2008	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Orhan Ersan	Uygulama projeleri çiziliyor
254 İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KEMERALTI ÇARŞISI ÜST ÖRTÜ VE KENT MOBİLYALARI ULUSAL FİKİR YARIŞMASI	2008	Ulusal - Fikir - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	(Ödül sıralaması yapılmamıştır)	—
255 İBB ŞEHİR TİYATROLARI BEYOĞLU SAHNESİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2008	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	İşıl Göke, D. Demirtürk M. Emre Tuncel, M. Çanakçı M. Babaoğlu A. Hayri Dönmez	Süreç devam ediyor

Ek 1- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmaları (devam)

YARIŞMA ADI	YILI	YARIŞMA ŞEKLİ- TÜRÜ- SINIFI- ORGANİZASYONU	KAZANAN	UYGULAMA
256 KÜÇÜKÇEKMECE İLÇESİ KENT MERKEZİ KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	2008	Ulusal - Kentsel - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Ervin Garip, Banu Garip Alev Özkan, Kamer Özyaydan	Süreç devam ediyor
257 KAYSERİ İÇ KALESİNİN KORUNACAK KÜLTÜR VE SANAT ORTAMINA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2008	Ulusal - Mimari - Açık - İki Aşamalı (Kamu)	Doğan Zafer Ertürk Emel Birer, Kadir Uyanık	Süreç devam ediyor
258 BİTLİS MERKEZ HÜKÜMET KONAĞI MİMARİ PROJE YARIŞMASI	2008	Ulusal - Mimari - Açık - Tek Aşamalı (Kamu)	Abdullah Erdoğan Evrin İşlek, İbrahim Çelik	Süreç devam ediyor

Ek 2- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmalarının Yapı Tiplerine (İşlevlerine) Göre Dağılımı

YIL	1980-2008 ARASINDA TÜRKİYE’DE GERÇEKLEŞTİLEN MİMARLIK YARIŞMALARINDA YAPİ TİPLERİNE (İŞLEVİNE) GÖRE DAĞILIM																							
	ADET	KONUT	KONAKLAMA	SAĞLIK-SPOR	EĞİTİM	KÜLTÜR	KAMU	EKONOMİ-TİCARET	KENTSEL TAS. KORUMA	DİNİ VE ANIT	ULAŞIM	KONUT	KONAKLAMA	SAĞLIK-SPOR	EĞİTİM	KÜLTÜR	KAMU	EKONOMİ-TİCARET	KENTSEL TAS. KORUMA	DİNİ VE ANIT	ULAŞIM			
TOPLAM YARIŞMA SAYISI	KONUT	OTEL	SOSYAL TESİSLER	HASTANE	SPOR TESİSLERİ	EĞİTİM KURUMLARI	TIYATRO OPERA	MÜZE	KÜLTÜR MERKEZİ	HÜKÜMET KO. BAKANLIK	BELEDİYE BİNASI	ADLİYE	GENEL MÜD. / DİĞER	BANKA	TİC. SANAYİ ODASI/ DİĞER	ÇARŞI	TİC. MERKEZİ	FUAR-EXPO / DİĞER	KENTSEL PLA. ÇEVRE DİZ.	KORUMA	DİNİ YAPILAR	ANIT	MEZAR	ULAŞIM
1980	3		1							2														
1981	7		1			2			1	1		1						1						
1982	4	1											1						1				1	
1983	11						1			4		1	1	1				1				1		
1984	24	1	1	2		4			1	6	1	1	2			2		1	2			1		
1985	17	1	1			3			1	2	1	1	1					3				1		2
1986	8		1							1	2							1	1					1
1987	5																	3	1					1
1988	4			1														1	2					
1989	4																	1	1					1
1990	8												1	1				5						
1991	9	1							2	2	1							1	1					1
1992	18			4			1		3	1	1						2	2						
1993	15			3					2	1	1		1					1	4					2
1994	3								2				1											
1995	12			8					1				1											1
1996	10		1						2		1							4	1					1
1997	9					2					1		1	1				1						
1998	6					1												1	1					3
1999	4												1					1						1
2000	3								1		1	1												
2001	7									1	1							4						
2002	8	1	1					1			1							2						1
2003	5												1					1						1
2004	6								1		1	1						3						
2005	12						1				4			1				4						
2006	15									1	4		1					6	1					2
2007	10									1	4		1					5	1					1
2008	11		1				1		2	1		1						3	1					
TOPLAM	258	5	1	7	20	1	3	2	19	23	21	7	15	4	4	14	6	60	8		11	12		
ORAN	%100	%1.9	%3.1	%8.1	%5.8	%9.3					%25.5				%11			%26.3		%4.3		%4.7		

Ek 3- Türkiye’de 1980-2008 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Mimarlık Yarışmalarının Analitik Değerlendirilmesi

YIL	YARIŞMA ŞEKLİ		YARIŞMA TÜRÜ		YARIŞMA SINIFI		YARIŞMA AŞAMALI		YARIŞMA KONUSU			YARIŞMAYI ÇIKARAN KURULUŞ			UYGULAMA DURUMU							
	ULUSLARARASI	ULUSAL	BÖLGESSEL	KENTSEL TASARIM	MİMARİ	FİKRİ	AÇIK	SINIRLI	TEK AŞAMALI	ÇİFT AŞAMALI	YAPIL AĞIRLIKLIL	KENTSEL TAS. / ÇEVRE DİZ. AĞIRLIKLIL	ANIT AĞIRLIKLIL	BAYINDIRLIK BAKANLIĞI	DİĞER KAMU KURUMLARI	BELEDİYELER	ÖZEL KURUMLAR	UYGULANMADI	KISMI UYGULANDI	SÜREÇ DEVAM EDİYOR	ULAŞILAMADI	
1980	3				3		2	1	3	3			2				1	3				
1981	7			1	6		5	2	7	6	1		5	1	1		1	3	4			
1982	4			1	3		3	1	4	2	1	1	1	2	1			3	1			
1983	11			2	9		7	4	11	9	1	1	8	2		1	8	2				1
1984	24	1		2	19	3	23	1	23	19	4	1	17	1	5	1	12	8				1
1985	17			5	12		14	3	17	11	5	1	9	2	5	1	11	6				
1986	8			2	6		7	1	8	6	2		1		6	1	5	2				1
1987	5	2		3	1	1	3	2	5	1	4			1	4		1	3				
1988	4			2	2		4		4	2	2			2	1	1	2	2				
1989	4			1	3		4		4	2	1	1	1	1	1	2	3	1				
1990	8			4	3	1	7	1	8	3	5	1	2	5	5		6	1				
1991	9			1	7	1	6	3	9	8	1	1	1	4	4		4	2				2
1992	18			3	15		18		18	15	3	6	6	1	9	2	8	7				3
1993	15			4	10	1	13	2	15	9	4	2	4	3	5	3	2	8				1
1994	3				3		3		3	3				1	2		1	2				3
1995	12				12		12		12	11		1	9	2	1		2	7				3
1996	10			4	5	1	10		10	5	5			1	6	3	3	5				1
1997	9			1	8		6	3	9	8	1	1	1	1	4	3	1	6				1
1998	6	1		4	4	2	5	1	6	4	2		4	4	1	1	3					1
1999	4			1	3		3	1	4	3	1		2	2	1	1	2	1				1
2000	3				3		1	2	3	3					2	1	2	1				
2001	7	1		4	2	1	7		7	2	5		1	1	5		4					2
2002	8			4	3	1	6	2	8	4	3	1		1	5	2	6	1				
2003	5	1		1	3	1	5		5	3	1	1		1	2	2	2					
2004	6			2	3	1	5	1	6	4	2		1	1	3	1	2	3				
2005	12			4	7	1	12		12	7	5		1	2	9		3	2				4
2006	15			6	8	1	13	2	14	8	7		1	3	11	1	5	1				4
2007	10	1		3	5	2	8	2	9	4	5	1	1		6	3	3					4
2008	11			2	8	1	10	1	10	8	3		3		7	1	3					7
TOPLAM	258	7	242	9	62	177	19	222	36	173	74	11	73	42	112	31	92	97	6	19	25	
ORAN	%100	%2.7	%93.8	%3.5	%24	%68.6	%7.4	%86	%14	%67	%28.7	%4.3	%28.3	%16.3	%43.4	%12	%38.5	%40.5	%2.5	%7.5	%11	